

Ocena programowa

Profil praktyczny

Raport samooceny

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej oceniany kierunek studiów:

UNIWERSYTET ZIELONOGÓRSKI
ul. Licealna 9
65-417 Zielona Góra

Nazwa ocenianego kierunku studiów: *turystyka i rekreacja*

1. Poziom/y studiów: studia pierwszego stopnia z tytułem licencjata
2. Forma/y studiów: studia stacjonarne
3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek¹

nauki o zarządzaniu i jakości, nauki o komunikacji społecznej i mediach, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, nauki o kulturze fizycznej

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny:

- a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%
nauki o zarządzaniu i jakości	94	52,2

- b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

L.p.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%
1	nauki o komunikacji społecznej i mediach	36	20,0
2	geografia społeczno- ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	31	17,2
3	nauki o kulturze fizycznej	19	10,6

Na studiach prowadzone jest kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela

TAK NIE

¹Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, Dz.U. 2018poz. 1818.

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

Symbol efektu	Efekty obszarowe dla poziomu 6	Efekty uczenia się na kierunku studiów TURYSTYKA I REKREACJA I stopień
WIEDZA (W) ABSOLWENT:		
K_W01	P6S_WG-O1	ma zaawansowaną wiedzę z zakresu turystyki i rekreacji w obszarze: nauki o zarządzaniu i jakości, nauk o komunikacji społecznej i mediach, geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej, nauki o kulturze fizycznej oraz zna ich charakter, znaczenie i miejsce w systemie nauk i ich relacjach do innych nauk
K_W02	P6S_WK-O2.1	ma zaawansowaną wiedzę na temat oddziaływania turystyki i rekreacji na gospodarkę i wie jak ją wykorzystać w działalności zawodowej
K_W03	P6S_WK-O2.2	zna w zaawansowanym stopniu mechanizmy funkcjonowania rynku usług turystycznych i wie jak je wykorzystać w działalności zawodowej
K_W04	P6S_WK-O2.2	posiada zaawansowaną wiedzę o rodzajach przedsiębiorstw turystycznych, ich organizacji i sposobach zarządzania
K_W05	P6S_WK-O2.3	zna zasady prowadzenia własnej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i rekreacji i wie jak je wykorzystać
K_W06	P6S_WK-O2.2	zna w zaawansowanym stopniu metody kształtowania funkcji turystycznej regionów
K_W07	P6S_WK-O2.1	zna wpływ turystyki i rekreacji na jakość życia, promocję zdrowia i profilaktykę chorób cywilizacyjnych
K_W08	P6S_WK-O2.2	zna w zaawansowanym stopniu organizację pracy, zarządzania, nadzoru i kontroli pracy w hotelach i innych obiektach bazy noclegowej
K_W09	P6S_WK-O2.2	zna w zaawansowanym stopniu regulacje prawne, zasady ochrony prawa autorskiego i normy etyczne związane ze stosowaniem narzędzi środków masowego przekazu
K_W10	P6S_WK-O2.2	zna w zaawansowanym stopniu metody i środki popularyzacji walorów turystycznych i rekreacyjnych i potrafi je wykorzystać w działaniu praktycznym
K_W11	P6S_WK-O2.2	zna w zaawansowanym stopniu pojęcia związane z komunikacją i marketingiem, w kontekście wykorzystania ich do zarządzania wizerunkiem firmy, marką, produktami oraz informacją turystyczną
K_W12	P6S_WG-O1	zna w zaawansowanym stopniu walory turystyczne regionów świata oraz ich rolę w programowaniu turystyki
K_W13	P6S_WG-O1	zna w zaawansowanym stopniu metody oceny środowiska przyrodniczego i waloryzacji jego zasobów dla potrzeb turystyki i rekreacji
K_W14	P6S_WG-O1	w zaawansowanym stopniu zna i rozumie procesy fizjologiczne zachodzące w organizmie człowieka w czasie pracy i wypoczynku
K_W15	P6S_WK-O2.2	zna w zaawansowanym stopniu uwarunkowania formalno-prawne obowiązujące przy organizacji imprez turystyczno-rekreacyjnych
UMIEJĘTNOŚCI (U) ABSOLWENT:		
K_U01	P6S_UW-O3	posiada umiejętność dokonywania oceny, krytycznej analizy i syntezy wydarzeń w turystycznej gospodarce światowej
K_U02	P6S_UW-O3	potrafi przeprowadzić badania rynku turystycznego, właściwie dobrać źródła i metody analizy danych oraz dokonać interpretacji uzyskanych danych
K_U03	P6S_UK-O4.1	potrafi prawidłowo stosować pojęcia z zakresu turystyki i rekreacji w obszarze: nauk o zarządzaniu i jakości, nauki o komunikacji społecznej i mediach, geografii społeczno- ekonomicznej i gospodarki przestrzennej, nauki o kulturze fizycznej
K_U04	P6S_UO-O5.1	potrafi samodzielnie i w grupie rozwiązywać problemy wynikające z oddziaływania turystyki na środowiska ją otaczające: społeczne, przyrodnicze, kulturowe

K_U05	P6S_UW-O3	potrafi wykorzystywać trendy i tendencje w rozwoju turystyki obecnie i w przyszłości
K_U06	P6S_UW-O3	potrafi ocenić atrakcyjność środowiska przyrodniczego i antropogenicznego dla potrzeb turystyki i rekreacji
K_U07	P6S_UW-O3	potrafi w sposób praktyczny rozwiązywać problemy zarządzania firmą turystyczno-rekreacyjną
K_U08	P6S_UW-O3	posiada zaawansowaną umiejętność obsługi turystów na poszczególnych etapach podróży turystycznej stosując metody, narzędzia oraz techniki pracy pilota i przewodnika
K_U09	P6S_UW-O3	potrafi w zaawansowanym stopniu ocenić jakość obiektów noclegowych
K_U10	P6S_UO-O5.1	potrafi przygotować program imprez turystycznych i rekreacyjnych z uwzględnieniem atrakcji turystycznych i kalkulacji cen, w sposób niezagrażający środowisku
K_U11	P6S_UK-O4.1	stosuje podstawowe przepisy prawa regulujące funkcjonowanie podmiotów gospodarczych w sektorze turystycznym oraz zasady ochrony danych osobowych, a także ochrony własności przemysłowej i prawa autorskiego
K_U12	P6S_UW-O3	potrafi tworzyć produkty turystyczne wykorzystując wiedzę o otoczeniu geograficznym i kulturowym
K_U13	P6S_UK-O4.1	potrafi w zaawansowanym stopniu stosować metody komunikacji, marketingu, systemy rezerwacyjne – do zarządzania wizerunkiem firmy, marką, produktami oraz informacją w branży turystycznej
K_U14	P6S_UW-O3	potrafi rozpoznać, analizować i dokonywać oceny specyficznych cech kultury poszczególnych regionów świata
K_U15	P6S_UO-O5.2	potrafi współdziałać w ramach grupy w celu rozwiązywania problemów z zakresu turystyki i rekreacji
K_U16	P6S_UW-O3	stosuje przepisy formalno-prawne obowiązujące przy organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych
K_U17	P6S_UW-O3	potrafi dobrać właściwe formy aktywności rekreacyjnych i turystycznych do indywidualnych potrzeb i możliwości człowieka
K_U18	P6S_UU-O6	potrafi rozstrzygać dylematy zawodowe zgodnie z normami etyki zawodowej, przewiduje skutki swoich działań w prawnym i etycznym aspekcie wykonywania zawodu
K_U19	P6S_UK-O4.2	potrafi przygotować wystąpienia ustne w języku polskim dotyczące zagadnień szczegółowych (np. regionów turystycznych, przestrzeni turystycznej itp./, brać udział w debatach, opiniować i prezentować własne poglądy
K_U20	P6S_UK-O4.3	posługuje się językiem obcym (nowożytnym) w stopniu wystarczającym do porozumiewania się zgodnie z wymaganiami określonymi dla poziomu B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego
KOMPETENCJE SPOŁECZNE (K) ABSOLWENT:		
K_K01	P6S_KK-O7.2	uznaje znaczenie wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych
K_K02	P6S_KO-O8.3	Potrafi współdziałać i pracować w grupie, przejmując w niej różne role społeczne i zawodowe
K_K03	P6S_KK-O7.2	potrafi określić priorytety służące realizacji określonego przez siebie lub innych zadania, lub zasięgać opinii ekspertów w przypadku trudności z rozwiązywaniem problemów
K_K04	P6S_KO-O8.1	okazuje szacunek wobec klienta, grup społecznych oraz troskę o ich dobro
K_K05	P6S_KO-O8.2	ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie i upowszechnianie w działalności turystycznej dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego
K_K06	P6S_KO-O8.3	potrafi myśleć i działać w sposób przedsiębiorczy i jednocześnie przynoszący korzyści społeczne
K_K07	P6S_KO-O8.1	potrafi współorganizować działalność na rzecz środowiska lokalnego z uwzględnieniem dziedzictwa regionalnego

K_K08	P6S_KK-O7.1	potrafi przyjąć krytyczną postawę wobec źródeł wiedzy odnoszących się do promocji zdrowia i profilaktyki chorób cywilizacyjnych
K_K09	P6S_KR-O9	potrafi stosować zasady etosu zawodowego w środowisku pracy i poza nim

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Imię i nazwisko	Tytuł lub stopień naukowy/stanowisko/funkcja pełniona w uczelni
Agnieszka Gandecka	Dr/adiunkt/ zastępca Dyrektora Instytutu Sportu, Turystyki i Żywienia/kierownik Pracowni Turystyki i Rekreacji/członek Wydziałowej Rady Programowej dla kierunku <i>turystyka i rekreacja</i>
Dorota Angutek	Dr hab./adiunkt
Paweł Czechowski	Dr/adiunkt/ członek Wydziałowej Rady Programowej dla kierunku „turystyka i rekreacja”/koordynator praktyk studenckich dla kierunku <i>turystyka i rekreacja</i>
Krzysztof Dzieńdziura	Dr/ adiunkt/Przewodniczący Wydziałowej Rady Programowej dla kierunku <i>turystyka i rekreacja</i>
Iwona Miedzińska	Dr/adiunkt/ członek Wydziałowej Rady Programowej dla kierunku <i>turystyka i rekreacja</i> /opiekun Studenckiego Koła Naukowego Turystyki
Olga Mądrzak	Dr/adiunkt/ członek Wydziałowej Rady Programowej dla kierunku <i>turystyka i rekreacja</i>
Anna Graszka	Mgr/Specjalista/Sekretariat Instytutu Nauk Biologicznych

Spis treści

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów	3
Prezentacja uczelni	7
Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym	9
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	9
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	25
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	41
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	49
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	58
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	61
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	68
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	71
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	85
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	86
Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów	97
Część III. Załączniki	99
Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów	99

Prezentacja uczelni

Uniwersytet Zielonogórski (UZ) z siedzibą w Zielonej Górze jest największą państwową Uczelnią w województwie lubuskim, powstałą w wyniku połączenia w dniu 7 czerwca 2001 roku Politechniki Zielonogórskiej oraz Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Tadeusza Kotarbińskiego w Zielonej Górze. Uniwersytet jest kontynuatorem tradycji i dorobku obu zielonogórskich uczelni, których tradycje akademickie sięgają 1965 roku, kiedy rozpoczęła swą działalność Wyższa Szkoła Inżynierska, przekształcona w 1996 roku w Politechnikę Zielonogórską i powstałej w 1973 roku Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Potencjał rozwojowy Uniwersytetu został powiększony w wyniku konsolidacji w dniu 1 września 2017 r. z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Sulechowie. W roku 2021 Uniwersytet Zielonogórski obchodził 20-lecie funkcjonowania. W ciągu dwóch dekad funkcjonowania wypracowano stabilną strukturę organizacyjną Uniwersytetu Zielonogórskiego, w której funkcjonuje 12 wydziałów. Na Uniwersytecie Zielonogórskim studenci mają możliwość kształcenia na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich na 108 kierunkach, w ponad dwustu specjalnościach realizowanych siedmiu dziedzinach: nauk humanistycznych, nauk inżynieryjno-technicznych, nauk medycznych i nauk o zdrowiu, nauk rolniczych, nauk społecznych, nauk ścisłych i przyrodniczych oraz w dziedzinie sztuki. W dwóch szkołach doktorskich Nauk Humanistycznych i Społecznych UZ oraz Nauk Ścisłych i Technicznych UZ prowadzone jest kształcenie doktorantów.

W dniu 29 lipca 2022 r. Ministerstwo Edukacji i Nauki przekazało decyzje o przyznaniu Uniwersytetowi Zielonogórskiemu kategorii naukowych w 23 dyscyplinach naukowych za lata 2017-2021. Uniwersytet Zielonogórski otrzymał 10 kategorii A (automatyka, elektronika i elektrotechnika, astronomia, ekonomia i finanse, inżynieria mechaniczna, językoznawstwo, literaturoznawstwo, nauki o polityce i administracji, nauki o zdrowiu, pedagogika, sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki) oraz 13 kategorii B+ (filozofia, historia, informatyka techniczna i telekomunikacja, inżynieria lądowa i transport, inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka, matematyka, nauki biologiczne, nauki fizyczne, nauki medyczne, nauki socjologiczne, nauki o zarządzaniu i jakości, nauki prawne, sztuki muzyczne).

Na Uniwersytecie Zielonogórskim funkcjonują media akademickie: radio Index, TV Index oraz portal informacyjny www.wzielonej.pl.

Kierunek *turystyka i rekreacja*, studia I stopnia, został uruchomiony w istniejącej w latach 2001-2017 Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie (wcześniej:

Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Sulechowie 1998-2001). Zgodnie z Uchwałą nr 634 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 26 lutego 2020 roku, zmieniającej uchwałę nr 570 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 30 października 2019 r. w sprawie *określenia jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za prowadzenie kształcenia na studiach wyższych, studiach podyplomowych i kursach doształcających w Uniwersytecie Zielonogórskim*, kształcenie na kierunku pierwszego stopnia *turystyka i rekreacja* profil praktyczny, prowadzone jest od roku akademickiego 2020/2021 na Wydziale Nauk Biologicznych.

Na mocy Uchwały nr 298 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 29 września 2021 roku w sprawie *opinii dotyczącej zmian w strukturze organizacyjnej Instytutu Nauk Biologicznych, Filii Uniwersytetu Zielonogórskiego w Sulechowie oraz powołania Instytutu Sportu, Turystyki i Żywienia w strukturze organizacyjnej Uniwersytetu Zielonogórskiego* pozytywnie zaopiniowano zniesienie w strukturze organizacyjnej Instytutu Nauk Biologicznych: Katedry Sportu, Turystyki i Promocji Zdrowia, Pracowni Sportu i Promocji Zdrowia oraz Pracowni Turystyki i Rekreacji, a także zniesienie Katedry Żywienia Człowieka i Dietoterapii w strukturze organizacyjnej Filii Uniwersytetu Zielonogórskiego w Sulechowie.

W tej samej Uchwale przyjęto powołanie w strukturze organizacyjnej Uniwersytetu Zielonogórskiego Instytutu Sportu, Turystyki i Żywienia z następującymi jednostkami organizacyjnymi:

- 1/ Katedrą Sportu i Promocji Zdrowia,
- 2/ Katedrą Żywienia Człowieka i Dietoterapii,
- 3/ Pracownią Turystyki i Rekreacji.

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu praktycznym

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Zaleca się modyfikację przyporządkowania kierunku „turystyka i rekreacja” do dyscyplin naukowych, tak, aby zapewnić spójność koncepcji kształcenia z dyscyplinami, do których kierunek jest przyporządkowany.	W opisie sylwetki absolwenta oraz poprawionych efektach uczenia się podkreślono wiedzę i umiejętności praktyczne z zakresu zarządzania, nauk o komunikacji społecznej i geograficznej, warunkujących zrozumienie mechanizmów organizacji ruchu turystycznego, kształtowania funkcji turystycznej regionów, świadczenia usług turystycznych i rekreacyjnych w zależności od wybranej w trakcie studiów specjalności. Wskazane elementy znajdują odbicie w zmodyfikowanych sylabusach przedmiotów z zakresu przypisanych kierunkowi dyscyplin.
2.	Zaleca się dostosowanie zakładanych efektów uczenia się do dyscyplin, do których jest przypisany kierunek, z zachowaniem wymogów ponad połowy efektów osiąganych w dyscyplinie wiodącej, a pozostałych efektów osiąganych proporcjonalnie do udziału pozostałych dyscyplin, do których jest przypisany kierunek turystyka i rekreacji.	Przeformułowano zakładane efekty uczenia się zgodnie z proporcjonalnym udziałem procentowym przypisanym poszczególnym dyscyplinom kierunku. W zmodyfikowanych efektach uczenia się podkreślono praktyczny wymiar realizowanych treści kierunku, szczególnie w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych. Naniesione poprawki zostały przyjęte uchwałą nr 475 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 27 kwietnia 2022 roku w sprawie programu studiów pierwszego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” i określenia efektów uczenia się dla tego kierunku
3.	Zaleca się sformułowanie zakładanych efektów kształcenia w sposób właściwy dla 6 poziomu PRK z uwzględnieniem profilu praktycznego	Opisy efektów kształcenia poprawiono w sposób uwzględniający uniwersalne charakterystyki dla poziomu 6 PRK. Naniesione poprawki zostały przyjęte uchwałą nr 475 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 27 kwietnia 2022 roku w sprawie programu studiów pierwszego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” i określenia efektów uczenia się dla tego kierunku.
4.	Zaleca się wdrożenie skutecznych działań projakościowych mających na celu zapobieganie powstawaniu w przyszłości zdiagnozowanych nieprawidłowości.	Zgodnie z Uchwałą nr 348 Senatu UZ z dnia 24 listopada 2021 r. w sprawie przyjęcia Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia Uczelniany System Zapewniania Jakości Kształcenia (USZJK) na Uniwersytecie Zielonogórskim został opracowany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1668 z p. zm.) oraz Statutem Uniwersytetu Zielonogórskiego, a także strategią rozwoju Uczelni. Zarządzenie Rektora UZ nr 56 z dnia 29 kwietnia 2022 roku w sprawie dokumentów i procedur USZJK nakłada na USZJK zadania polegające na zapewnianiu, doskonaleniu, promocji i kontroli jakości kształcenia w

		<p>Uniwersytecie Zielonogórskim, wspiera ich wdrażanie na poziomie Uczelni oraz jednostek organizacyjnych, a także pozwala na monitorowanie efektów tych działań. Realizację zadań USZJK opisują procedury działań projakościowych, monitorowania, sprawozdawczości i doskonalenia.</p> <p>Uczelniany Zespół ds. Doskonalenia Jakości Kształcenia opracowuje będące załącznikiem do niniejszego zarządzenia obowiązujące w Uczelni procedury i narzędzia ewaluacji procesu kształcenia, wspomaga wydziały w przygotowywaniu programów studiów zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz rozporządzeń wykonawczych, wspiera i monitoruje działania Wydziałowych Rad ds. Kształcenia. Ewaluacja procesu kształcenia w Uniwersytecie Zielonogórskim obejmuje m.in.: okresową ocenę programu studiów i jego realizacji.</p> <p>Ewaluację procesu kształcenia przeprowadza Wydziałowa Rada ds. Kształcenia. Na podstawie wyników tej ewaluacji Wydziałowa Rada ds. Kształcenia rekomenduje Radzie Dyscypliny Naukowej danego kierunku działania na rzecz doskonalenia programów studiów dla kierunku, we wszystkich formach i na wszystkich poziomach. Rekomenduje również działania na rzecz podnoszenia jakości kształcenia na Wydziale. Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia przedstawia propozycje działań na rzecz doskonalenia jakości kształcenia wraz z wytycznymi na poziomie ogólnouczelnianym prorektorowi właściwemu ds. jakości kształcenia; na poziomie wydziałów – dziekanom. W kolejnym roku akademickim monitorowaniu podlegają wdrażane działania wskazane przez Uczelniany Zespół ds. Doskonalenia Jakości Kształcenia i Wydziałowe Rady ds. Kształcenia. Po przeprowadzeniu analizy Uczelniany Zespół ds. Doskonalenia Jakości Kształcenia proponuje lub modyfikuje procedury i narzędzia w celu ich udoskonalenia dokonane poprawki są wprowadzone na drodze zarządzenia Rektora.</p> <p>Zadania Wydziałowej Rady ds. Kształcenia zgodnie z Uchwałą nr 348 Senatu UZ z dnia 24 listopada 2021 r. w sprawie przyjęcia <i>Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia</i> wynikają ze Statutu Uniwersytetu Zielonogórskiego, regulaminu Wydziałowej Rady ds. Kształcenia. Należą do nich m.in. wdrażanie ogólnouczelnianych procedur, opracowanych przez Uczelnianą Radę ds. Kształcenia, służących zapewnianiu jakości kształcenia na kierunkach studiów pierwszego i drugiego stopnia, jednolitych studiach magisterskich, studiach doktoranckich oraz studiach podyplomowych prowadzonych na wydziale/w Filii. Wydziałowa Rada ds. Kształcenia ma obowiązek przeprowadzić co najmniej raz w kadencji okresowe oceny programów studiów i ich realizacji, które obejmują ocenę efektów uczenia się, ocenę zgodności harmonogramu realizacji programu studiów wymaganiami prawa, z tym standardami kształcenia, ocenę adekwatności form zajęć, metod kształcenia, treści programowych, metod weryfikacji oraz zasad rekrutacji do efektów uczenia się.</p>
--	--	---

1.1 Powiązanie koncepcji kształcenia z misją i głównymi celami strategicznymi uczelni (przy uwzględnieniu każdego z ocenianych poziomów studiów), oczekiwań formułowanych wobec kandydatów, oferowanych specjalności/specjalizacji

Nowa Strategia Uniwersytetu Zielonogórskiego na lata 2021-2030 została przyjęta Uchwałą Senatu UZ nr 250 z dnia 30 czerwca 2021 roku w sprawie *Strategii Uniwersytetu Zielonogórskiego na lata 2021 – 2030*.

Misją Uniwersytetu Zielonogórskiego jest tworzenie społeczeństwa opartego na wiedzy i kształtowanie kapitału społecznego jako dobra wspólnego sprzyjającego efektywności działań na rzecz rozwoju regionu, gospodarki i społeczeństwa. Sprzyjać temu ma zapewnienie wysokiej jakości kształcenia i przygotowanie wykwalifikowanych kadr, których intelektualne kompetencje wzmacniają rozwój gospodarczy i budowanie kapitału społecznego. Elementem warunkującym założoną misję jest prowadzenie badań naukowych na wysokim, międzynarodowym poziomie, współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w obszarze transferu wiedzy, nowych technologii i realizacji innowacyjnych przedsięwzięć, rozszerzenie współpracy wewnątrz- i międzyuczelnianej oraz międzynarodowej sprzyjającej powstawaniu nowych rozwiązań, a także wzbogacanie kultury i umacnianie tożsamości regionalnej mieszkańców województwa lubuskiego.

Profil kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja*, studia I stopnia wpisuje się w realizację Strategii Rozwoju Uniwersytetu Zielonogórskiego do 2030 roku. Kierunek *turystyka i rekreacja* został przyporządkowany do obszaru kształcenia w zakresie nauki o zarządzaniu i jakości, nauki o komunikacji społecznej i mediach, geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej oraz nauki o kulturze fizycznej - zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie *dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych*. Efekty kształcenia dla tego kierunku (studia I-go stopnia, licencjackie, profil praktyczny) uwzględniają zdobywanie przez studentów wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych z zakresu turystyki i rekreacji charakterystycznych dla omawianego kierunku studiów.

Proces kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* ma na celu wyposażenie studentów w nowoczesną wiedzę, niezbędne umiejętności i kompetencje, a także wspiera proces socjalizacji oraz przyswajanie norm moralnych i etycznych. Realizuje m.in. przyjęty w Strategii cel strategiczny [K1] - Doskonalenie jakości kształcenia i procesów dydaktycznych - poprzez rozwijanie kształcenia interdyscyplinarnego na kierunku, co pozwala studentom na wszechstronny rozwój zainteresowań w obszarze turystyki i rekreacji umożliwiając staranne przygotowanie do pracy zawodowej. Cel ten jest osiągnięty również

dzięki współpracy międzynarodowej i aktywizowaniu mobilności studentów oraz kadry akademickiej w ramach programów ERASMUS+ i MOST. Program kształcenia realizowany na kierunku turystyka i rekreacja łączy wiedzę teoretyczną z praktyką działania i specyfiką otoczenia zewnętrznego, szczególnie w obszarze doskonalenia oferty kształcenia dla potrzeb rynku pracy. Pracownia Turystyki i Rekreacji systematycznie powiększa liczbę instytucji i organizacji, z którymi podpisuje listy intencyjne, dzięki czemu zewnętrzni interesariusze mają możliwość rekomendowania swoich potrzeb i zaleceń doskonalenia programu studiów w zakresie dostosowania profilu absolwenta dla rynku pracy, realizacji inicjatyw wspierających zachowania przedsiębiorcze oraz ukierunkowanych na społeczne i praktyczne funkcjonowanie w realiach społeczeństwa informacyjno-obywatelskiego.

Realizowane w ramach kierunku specjalności (turystyka i organizacja wypoczynku, hotelarstwo oraz turystyka przygodowa) oceniane są jako szczególnie przydatne dla funkcjonowania branży (z uwzględnieniem potrzeb powstałych na skutek pandemii Covid-19) i mają na celu zabezpieczenie wykwalifikowanej kadry pracowników dla instytucji i organizacji tworzących branżę turystyczną.

1.2 Związek kształcenia z obszarami działalności zawodowej/gospodarczej właściwymi dla kierunku

Na terenie województwa lubuskiego istnieje 13 szkół średnich, oferujących profil kształcenia „technik hotelarstwa” oraz „technik obsługi turystycznej”, zatem kierunek *turystyka i rekreacja* prowadzony na Wydziale Nauk Biologicznych Uniwersytetu Zielonogórskiego daje tej młodzieży szansę na kontynuowanie kształcenia w zakresie turystyki i rekreacji.

Również Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 podkreśla istotną rolę turystyki i rekreacji w nowoczesnej wizji województwa, opartej na zielonej gospodarce. Kształcenie na kierunku wpisuje się w Cel strategiczny 1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna, cel operacyjny 1.6 Rozwój potencjału turystycznego. Program kształcenia wychodzi naprzeciw potrzebie efektywnej współpracy z podmiotami działającymi w obszarze turystyki w tym w ujęciu transgranicznym, a także działaniom z zakresu nauk o zarządzaniu i jakości: promocji i rozwojowi markowych produktów turystycznych województwa, lubuskich podmiotów branży turystycznej, oferty turystycznej, adresowanej do różnych grup odbiorców czy wsparciu marketingowemu dla funkcjonowania turystyki biznesowej, aktywnej oraz specjalistycznej.

Dzięki realizacji specjalności hotelarstwo oraz turystyka i organizacja wypoczynku wsparciu podlegają cele takie jak rozwój infrastruktury konferencyjno-szkoleniowej w powiązaniu z atrakcjami i ofertą turystyczną regionu, podnoszenie jakości obsługi i usług turystycznych, kreowanie, wsparcie i realizacja działań z zakresu racjonalnego wykorzystywania i ochrony zasobów środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego.

Nowa specjalność – turystyka przygodowa – wpisuje się w cel operacyjny 1.6 dzięki treściom umożliwiającym tworzenie oferty dla rozwoju turystyki aktywnej i stanowi odpowiedź na trendy w turystyce pocovidowej. Zgodnie z przewidywaniami zmienia się preferencje turystów, którzy jeszcze bardziej odwracać się będą od turystyki masowej na rzecz turystyki zrównoważonej. Wśród nowych tendencji pojawia się workation, proekologiczne podróże w mniejszych grupach na krótszym dystansie, z dogodnym dojazdem samochodem do mniejszych miejscowości, położonych na uboczu. Pozwala to na zapewnienie konkurencyjności miejscom na uboczu, agroturystykom czy apartamentom w zacisznym miejscu, zlokalizowanym w regionach obfitujących głównie w walory przyrodnicze.

Turystyczna marka województwa lubuskiego nadal jest przedmiotem wypracowania. W Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 podkreśla się szczególne walory przyrodnicze: zalesienie wynosi 49,2% (przy średniej krajowej nie przekraczającej 30%), z czego aż 40% stanowią obszary prawnie chronione, ponad 500 jezior zajmujących ponad 13 tys. hektarów (9% całego regionu), przy czym 5 jezior (Lubikowskie, Głębokie, Lipie, Lgińsko i Glibiel) znajduje się w rankingu najczystszych jezior przygotowanym przez Europejską Agencję Środowiska. W lubuskim zlokalizowanych jest wiele obiektów będących przedmiotem zainteresowania turystyki kulturowej, (zamki, kościoły, dworki, pałace). Oryginalności miejscowej kulturze przysparza multikulturowość regionu będąca pochodną powojennych migracji, czego wyrazem jest zróżnicowany folklor, sztuka ludowa, tradycje czy kuchnia. Coraz popularniejsza staje się unikalna w warunkach polskich enoturystyka, której kulminacyjnym punktem jest święto Winobrania, stanowiące atrakcję ponadregionalną. Szybko rozwijająca się wszelka dostępność komunikacyjna (samochodowa, kolejowa, lotnicza), a także bliskość dużych rynków zbytu (Berlin, Poznań, Wrocław, Szczecin) wzmacnia perspektywę rozwoju turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki aktywnej i kulturowej.

1.3. Zgodność koncepcji kształcenia z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz rynku pracy, rola i znaczenie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie opracowania koncepcji kształcenia i jej doskonalenia

Kierunek *turystyka i rekreacja* powstał, aby kształcić kadrę w zakresie szeroko pojętej turystyki i rekreacji. Przyjęta koncepcja kształcenia jest efektem przesłanek opartych na obserwacji i wynikach badań podejmowanych przez środowiska naukowe zajmujące się rozwojem turystyki oraz sugestiom wysuwanych przez lokalnych przedsiębiorców z branży turystycznej.

W procesie kształtowania i aktualizacji koncepcji kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* uczestniczą zarówno interesariusze wewnętrzni jak i zewnętrzni. Do interesariuszy wewnętrznych należą studenci i pracownicy. Interesariusze wewnętrzni – pracownicy – biorą udział w zebraniach Pracowni Turystyki i Rekreacji, w tym w ramach rady programowej dla kierunku turystyka i rekreacja, uczestniczą w zadaniach wskazywanych Zarządzeniem nr 56 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 29 kwietnia 2022 roku w sprawie dokumentów i procedur Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. Pracownicy mają stały kontakt ze studentami podczas zajęć, a także w trakcie regularnie odbywanych dyżurów i konsultacji. Najważniejszą intencją tych spotkań jest rozwiązywanie bieżących problemów, wspomaganie procesu dydaktycznego oraz ewaluacja programów studiów. Pracownicy dydaktyczni czerpią inspiracje z działalności prowadzonej w ramach inicjatyw zewnętrznych takich jak spotkania z interesariuszami zewnętrznymi, organizacja branżowych eventów, uczestnictwo w eventach organizowanych przez interesariuszy zewnętrznych. Ponadto pracownicy dydaktyczni prowadzą także zajęcia dedykowane dla placówek oświatowych z regionu, które są realizowane podczas spotkań warsztatowych czy obozów naukowych. Zajęcia na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzone są przez pracowników dydaktycznych, reprezentujących dyscypliny, do których przypisany jest kierunek, a także inne dyscypliny naukowe, zaś podejmowane przez nich zagadnienia badawcze i dydaktyczne są wykorzystywane przy projektowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz podczas realizacji zajęć dydaktycznych. Publikacje pracowników prowadzących zajęcia na kierunku *turystyka i rekreacja* koncentrują się na specyfice lubuskiego jako regionu turystycznego, jego potencjale przyrodniczym oraz społeczno-kulturowym, transgranicznych aspektach rozwoju lubuskiego, specyfice zawodu pilota. Ponadto są autorami wdrożonych innowacji dydaktycznych w postaci gier turystycznych popularyzujących walory turystyczne miast lubuskich.

Interesariusze wewnętrzni – studenci – mają stały dostęp mailowy i telefoniczny do wykładowców, kierowników katedr, władz Wydziału w celu omówienia i rozwiązania ewentualnych problemów, wskazania propozycji dotyczących programu studiów, metod prowadzenia zajęć i jakości przekazywanej wiedzy, a także zgłaszania propozycji utworzenia kół naukowych i wszelkich innych działań. W każdej grupie studentów znajduje się starosta, który ma dostęp do pracownika w celu rozstrzygnięcia pilnych spraw dotyczących całej grupy wykładowej. W radzie programowej dla kierunku *turystyka i rekreacja* zasiada przedstawiciel studentów. Ponadto wszyscy studenci, w ramach procesu ankietyzacji, mogą wyrazić swoje opinie na temat każdego wykładowcy, prowadzonych zajęć, warunków kształcenia i innych kwestii, dzięki czemu wydział może przygotować adekwatne założenia, cele i zasady działania, w tym – w ramach systemu jakości kształcenia (załącznik nr 2b).

Przykładem zgodności jest powstałe w 2022 roku Studenckie Koło Naukowe Turystyki (SKNT) będące odpowiedzią na postulaty samych studentów. Koło zrzesza studentów wszystkich roczników studiów kierunku *turystyka i rekreacja*, a do jego celów zalicza się m.in. wzbudzanie pasji poznawczej u studentów, krzewienie zamiłowania do przyrody, uwrażliwienie na dziedzictwo kulturowe, promocja turystyki przyjazdowej, promowanie ziemi lubuskiej jako regionu atrakcyjnego turystycznie, uzupełnienie wiedzy teoretycznej zdobywanej na kierunku *turystyka i rekreacja* poprzez wykorzystanie jej w praktyce czy rozwój umiejętności organizatorskich oraz kompetencji przydatnych w obsłudze ruchu turystycznego.

Wśród interesariuszy zewnętrznych, którzy mają istotny wpływ na program kształcenia, znajdują się m.in. przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego - Departamentu Infrastruktury Społecznej, Wydziału Turystyki i Sportu – którzy dzięki tworzonym koncepcjom i strategiom rozwoju województwa lubuskiego postulują wzmocnienie turystyki w regionie w określonych obszarach, np. wzmocnienie potencjału hotelarsko-gastronomicznego, praca nad wypracowaniem marki turystycznej lubuskiego, tworzeniu określonych produktów w ramach konkretnych rodzajów turystyk. Do grona interesariuszy zewnętrznych zalicza się również Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna "LOTUR", we współpracy z którą Instytut Sportu, Turystyki i Żywności zorganizował VII Lubuski Sejmik Turystyczny pod hasłem "Nowe podejście do turystyki". Program kształcenia, szczególnie w zakresie obsługi ruchu turystycznego, jest przedmiotem ścisłej współpracy z Oddziałem Zielonogórskim PTTK oraz Lubuskim Stowarzyszeniem Przewodników Turystycznych „Przewodnik Lubuski”, we współpracy z którym opracowano program szkolenia dla kandydatów na pilota wycieczek.

Wśród interesariuszy zewnętrznych, którzy mają istotny wpływ na proces kształcenia znajdują się również instytucje, w których studenci kierunku „turystyka i rekreacja” mogą odbywać praktyki, m.in. TUI Centrum Podróży Andrzeja Gołdyki z Zielonej Góry, biuro podróży Exodus Jaworski i wspólnicy, hotel Ruben w Zielonej Górze, Informacja Turystyczna w Zielonej Górze i Nowej Soli, Miejskie Ośrodki Sportu i Rekreacji, miejskie domy kultury, muzea, Park Narodowy "Ujście Warty".

Interesariusze zewnętrzni reprezentują zróżnicowane środowiska turystyczne, przede wszystkim związane z praktyczną realizacją treści kształcenia w działalności zawodowej. Główne obszary współpracy ze wspomnianym otoczeniem społeczno-gospodarczym dotyczą:

- relacji i feedbacku ze strony podmiotów organizujących praktyki studenckie;
- listów intencyjnych o współpracy w zakresie udzielania wzajemnego wsparcia i doradztwa w zakresie prowadzenia działalności popularno-naukowej w obszarze turystyki, w szczególności w formie wydawnictw, konferencji i szkoleń, działań na rzecz kształcenia praktycznego obejmujących wspieranie studentów w trakcie realizacji tematów prac licencjackich, a także prowadzenia zajęć praktycznych i teoretycznych przez pracowników partnera, współpracy przy tworzeniu nowoczesnej oferty edukacyjnej oraz szkoleń dostosowanych do potrzeb rynku pracy, udziału studentów w podejmowanych i realizowanych przez partnera projektach w formie zajęć praktyczno-zawodowych;
- wyposażenia absolwentów w oczekiwane przez pracodawców kwalifikacje (kurs na wychowawcę wycieczek, szkolenie dla kandydatów na pilota wycieczek, planowane szkolenie z zakresu organizacji imprez survivalowych);
- współpracy z uczelnianym Biurem Karier - jednostką odpowiedzialną za monitorowanie rynku pracy;
- relacji z podmiotami integrującymi środowiska samorządu terytorialnego, gospodarczego i zawodowego oraz osób, instytucji i organizacji zainteresowanych rozwojem turystycznym województw (LOTUR, Wydział Turystyki i Sportu Departamentu Infrastruktury Społecznej Urzędu Marszałkowskiego województwa lubuskiego, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa lubuskiego).

Efektom nawiązanej współpracy z szerokim środowiskiem interesariuszy zewnętrznych było rozpoczęcie reformy kierunku *turystyka i rekreacja*, w tym wprowadzenie nowej specjalności (turystyka przygodowa) oraz dwóch kursów: szkolenia dla kandydatów pilota wycieczek oraz planowane szkolenie organizatora imprez survivalowych.

Kurs szkoleniowy dla kandydatów na pilotów wycieczek prowadzony jest w ramach kierunku *turystyka i rekreacja*, przy Instytucie Sportu, Turystyki i Żywnienia Uniwersytetu Zielonogórskiego i ma charakter dobrowolny. O możliwości uczestnictwa w szkoleniu studenci są powiadamiani na spotkaniu organizacyjnym dla pierwszego rocznika kierunku w pierwszym tygodniu października rozpoczynającego się roku akademickiego, a także przez stronę internetową, która zawiera niezbędne informacje. Zajęcia teoretyczne prowadzone są w ramach przedmiotów znajdujących się w programie studiów prowadzonych od pierwszego do szóstego semestru. Zajęcia praktyczne odbywają się na ostatnim semestrze studiów. Egzamin końcowy przeprowadzany jest w szóstym semestrze podczas realizacji przedmiotu „wycieczka studyjna”. Przystąpienie do egzaminu praktycznego warunkowane jest otrzymaniem średniej ocen z przedmiotów wyszczególnionych w programie na poziomie 4,0. Egzamin końcowy przeprowadza trzyosobowa komisja powoływana przez kierownika kursu. W skład komisji wchodzi m.in. jedna osoba spośród Partnerów ISTiŻ: Oddziału Zielonogórskiego PTTK lub Lubuskiego Stowarzyszenia Przewodników Terenowych. Komisja wydaje rejestrowane zaświadczenie w języku polskim o ukończeniu kursu na pilota wycieczek. Studenci nie ponoszą kosztów za zajęcia teoretyczne, natomiast opłacają zajęcia praktyczne w postaci wycieczki studyjnej: ceny noclegów, biletów wstępu itp. Koszt pobytu i wynagrodzenie egzaminatora zewnętrznego ponosi ISTiŻ.

1.4 Sylwetka absolwenta

Absolwent studiów zawodowych na kierunku *turystyka i rekreacja* o profilu praktycznym otrzymuje tytuł zawodowy licencjata. Uzyskana w trakcie studiów wiedza, m.in. ekonomiczna, prawnicza, przyrodnicza, społeczna, geograficzna, informatyczna, umożliwi poznanie i rozumienie mechanizmów funkcjonowania przedsiębiorstw świadczących usługi turystyczne i rekreacyjne, przemian zachodzących we współczesnej gospodarce turystycznej, zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym i organizowanie imprez rekreacyjnych. Mając wszechstronne interdyscyplinarne wykształcenie, zarówno z zakresu przedmiotów ogólnych, podstawowych, kierunkowych i specjalistycznych absolwent potrafi wskazywać i wyjaśniać zjawiska społeczne, przyrodnicze, kulturowe, przestrzenne i gospodarcze w odniesieniu do turystyki i rekreacji, identyfikować, analizować i rozwiązywać problemy obsługi ruchu turystycznego i podmiotów turystycznych, planować i kierować własnymi przedsięwzięciami organizacyjnymi z zakresu turystyki i rekreacji, realizować podstawowe funkcje zarządzania przedsięwzięciami turystyczno-rekreacyjnymi, samodzielnie przygotować i zrealizować

imprezy turystyczne i rekreacyjne, posługiwać się językami obcymi w zakresie obsługi ruchu turystycznego. Ponadto absolwent kierunku wyposażony jest w niezbędne kompetencje społeczne. Potrafi komunikować się i pracować w zespole, ma świadomość konieczności stałego rozwoju i poszerzania swojej wiedzy i umiejętności, rozstrzygać dylematy decyzyjne, w tym dotyczące własnej działalności gospodarczej, potrafi myśleć i działać w sposób przedsiębiorczy z poszanowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, rozwiązywać problemy, negocjować, asertywnie przekazywać swoje poglądy. Absolwent jest gotów do współpracy w środowiskach zróżnicowanych kulturowo i językowo, okazując szacunek wobec klienta, grup społecznych oraz troskę o ich dobro.

W zależności od wybranej specjalności absolwenci kierunku *turystyka i rekreacja* nabywają dodatkowe umiejętności i kompetencje. Na specjalności turystyka i organizacja wypoczynku są to m.in. umiejętności praktyczne związane z pilotażem wycieczek krajowych i zagranicznych, umiejętności planowania czasu wolnego i stosowania różnorodnych środków, form i metod z zakresu rekreacji, programowania i prowadzenia zróżnicowanych form turystyki szkolnej oraz umiejętności w zakresie promocji zdrowia wśród różnych grup wiekowych.

Na specjalności turystyka przygodowa absolwent będzie przygotowany do promowania zdrowia poprzez aktywny styl życia wśród osób w różnym wieku, o zróżnicowanym stanie zdrowia. Nabędzie umiejętności planowania, organizowania i przeprowadzania rekreacyjnych zajęć ruchowych dostosowanych do warunków, możliwości, potrzeb oraz zainteresowań uczestników. Posiądzie umiejętności ruchowe z zakresu wybranych form rekreacyjnej aktywności fizycznej, pozwalające na prowadzenie zajęć z osobami w różnym stopniu sprawności fizycznej.

Na specjalności hotelarstwo umiejętności absolwentów ukierunkowane są m.in. na zarządzanie hotelami, motelami i pensjonatami oraz zarządzanie zasobami ludzkimi, kształtowanie wizerunku i marki hotelu, umiejętność stosowania narzędzi marketingowych w usługach hotelarskich, umiejętność obsługi w hotelach i dbałości o jakość usług hotelarskich.

Absolwenci kierunku *turystyka i rekreacja* uzyskają dobre przygotowanie teoretyczne i praktyczne do sprawowania różnorodnych funkcji zawodowych i obejmowania różnych stanowisk w sferze turystyki i rekreacji. Mogą uzyskać zatrudnienie w: biurach podróży, punktach informacji turystycznej, przewodnictwach miejskich, ośrodkach kultury, sportu i rekreacji, ośrodkach wypoczynkowych, instytucjach organizujących usługi turystyczne i rekreacyjne o profilu turystyki przygodowej, kwalifikowanej, stowarzyszeniach, fundacjach,

mediach zajmujących się promocją regionów turystycznych, hotelach, pensjonatach, motelach, gospodarstwach agroturystycznych. Ponadto absolwenci kierunku *turystyka i rekreacja* uzyskują umiejętności pozwalające na prowadzenie własnej działalności gospodarczej w zakresie usług turystycznych.

1.5 Cechy wyróżniające koncepcję kształcenia oraz wykorzystane wzorce krajowe lub międzynarodowe

Po ocenie programowej przeprowadzonej na kierunku *turystyka i rekreacja* w roku 2021, rada programowa dla kierunku *turystyka i rekreacja* przeprowadziła analizę porównawczą realizowanego programu kształcenia z praktykami innych uczelni. Ich efektem była dyskusja przeprowadzona podczas posiedzenia rady (protokół rady programowej dla kierunku nr 9/2021) skutkująca wdrożeniem zmian zarówno zalecanych przez Komisję Akredytacyjną, jak również wynikających z konieczności zmiany obowiązującego wówczas programu. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów na podstawie art. 81 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668) oraz Uchwałą nr 86 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 16 grudnia 2020 roku w sprawie wytycznych dotyczących tworzenia studiów oraz projektowania i uchwalania programów studiów dla kierunków studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich w Uniwersytecie Zielonogórskim, §14 pkt. 2, zmiany w programie studiów utworzonych na podstawie pozwolenia mogą wynosić łącznie do 30% ogólnej liczby efektów uczenia się określonych w programie studiów aktualnych na dzień wydania tego pozwolenia. Zmodyfikowany program kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* obejmuje m.in.:

- stałe monitorowanie i uaktualnianie programu studiów bazujące na bieżącym stanie wiedzy, praktyce gospodarczej oraz obowiązującym stanie prawnym;
- intensywniejsze włączanie do współpracy interesariuszy zewnętrznych;
- realizację celów kształcenia realizowanych przez nauczycieli akademickich o właściwych kompetencjach dydaktycznych lub praktycznych oraz doświadczonych ekspertów spełniających kryterium potwierdzonego doświadczenia praktycznego;
- wprowadzenia dodatkowych umiejętności i kompetencji, które może osiągnąć student (certyfikat pilota wycieczek, planowany kurs organizatora imprez survivalowych);
- elastyczność kształcenia realizowaną dzięki ofercie edukacyjnej o elementy pokrewnych dziedzin i dyscyplin, które zwiększają szanse absolwenta na rynku pracy;

- współrealizację projektów edukacyjnych i branżowych z organami administracji państwowej;
- wprowadzenie nowej, bardziej adekwatnej dla potrzeb turystyki lokalnej, specjalności turystyka przygodowa;
- podmiotowe/indywidualne podejście do studenta umożliwiające realizację jego zainteresowań w ramach studenckiego koła naukowego.

Umiejscowienie procesu kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* wspiera m.in.: nauka języka angielskiego oraz języka niemieckiego w turystyce, a także rozpowszechnianie programów mobilności studentów i pracowników. Nauka języka angielskiego trwa 3 semestry (120 godzin), a kończy się egzaminem na poziomie B2 wg Europejskiego Systemu Kształcenia Językowego, natomiast nauka języka niemieckiego w turystyce trwa 4 semestry (120 godzin) i kończy się egzaminem. Studenci mają możliwość we współpracy z firmą AVIACON zrealizować szkolenia, praktyki i staże za granicą.

1.6. Kluczowe kierunkowe efekty uczenia się, ze wskazaniem ich związku z koncepcją, poziomem oraz profilem studiów, a także z aktualnym stanem wiedzy i jej zastosowaniami w zakresie dyscypliny/dyscyplin, do której/których kierunek jest przyporządkowany, jak również stanem praktyki w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej oraz zawodowego rynku pracy właściwych dla kierunku

Koncepcja kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* bazuje na:

- efektach uczenia się,
- programie kształcenia odzwierciedlającym sposób osiągania tych efektów,
- celach kształcenia i jego powiązaniu z określonymi dyscyplinami nauki,
- założeniu o praktycznym profilu kształcenia,
- sylwetce absolwenta,
- zapewnieniu zgodności koncepcji kształcenia ze strategią Uczelni oraz z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego i konkretnych interesariuszy wewnętrznych.

Koncepcja kształcenia wykorzystuje trzy rodzaje efektów uczenia się:

- efekty ogólne dla obszaru - ustalone zgodnie z prawem spełnienia wymagań odnoszących się do ogólnych i szczegółowych efektów uczenia się zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce,
- efekty dla kierunku – ustalane i przyjmowane przez Senat Uczelni,

- efekty dla przedmiotów – ustalane corocznie w sylabusach przez osoby prowadzące dany przedmiot i zatwierdzane przez ich przełożonych.

Program kształcenia uchwalany jest przez Senat dla poszczególnych kierunków i poziomów. Obecnie obowiązujące programy kształcenia są przedstawione w Raporcie samooceny w części III.

Do kluczowych celów kształcenia w ramach kierunku *turystyka i rekreacja* zaliczają się:

- umiejętność określania roli turystyki w gospodarce, mechanizmy funkcjonowania rynku usług turystycznych, tworzenia i zarządzania produktem turystycznym oraz ich zastosowania w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej,
- znajomość metod i środków popularyzacji walorów turystycznych i rekreacyjnych, przy zastosowaniu narzędzi marketingowych, komunikacyjnych (w tym social media) dla zarządzania wizerunkiem firmy, marką, produktami oraz informacją turystyczną,
- znajomość przyrodniczych i kulturowych walorów turystycznych regionów świata oraz ich rolę w programowaniu turystyki,
- umiejętność dobrania właściwych form aktywności rekreacyjnych i turystycznych do indywidualnych potrzeb i możliwości człowieka.

Kierunkowe efekty uczenia się dla kierunku *turystyka i rekreacja* studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym zostały przyjęte na mocy Uchwały nr 475 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 27 kwietnia 2022 roku w sprawie programu studiów pierwszego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” i określenia efektów uczenia się dla tego kierunku. Odnoszą się one do efektów uczenia się z obszaru nauk społecznych o profilu praktycznym, zgodnie z treścią Rozporządzenia MNiSZW z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz.U. z 2018 r. Poz. 2218).

Na studiach pierwszego stopnia sformułowano 44 efekty, w tym: 15 efektów z zakresu wiedzy, 20 – z zakresu umiejętności oraz 9 - kompetencji społecznych. Zgodność efektów uczenia się z koncepcją kształcenia uwzględnia tabela nr 1.

Tabela 1 Zgodność efektów uczenia się z koncepcją kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja, stopień I, profil praktyczny

Właściwości koncepcji kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja	Ocena zgodności efektów uczenia się
Kształcenie opiera się na efektach zgodnych z poziomem 6 Polskiej Ramy Kwalifikacji	Każdy z 44 efektów uczenia się znajduje swoje odniesienie do efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomie 6 PRK. Potwierdza to pełną zgodność

	efektów z PRK.
Koncepcja kształcenia stanowi odpowiedź na sygnały ze strony przedstawicieli otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego w zakresie zapotrzebowania na określoną wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne	Efekty uczenia się uwzględniają wymogi rynku pracy w zakresie określonych zawodów, w odniesieniu do kluczowych umiejętności i kompetencji niezbędnych w pracy w branży turystycznej (wiedza geograficzna, znajomość języków obcych, umiejętności obsługi systemów rezerwacyjnych i social mediów, kompetencji językowych, animacji i rekreacji, obsługi ruchu turystycznego)
Koncepcja uwzględnia umiejętność określania roli turystyki w gospodarce, mechanizmy funkcjonowania rynku usług turystycznych, tworzenia i zarządzania produktem turystycznym oraz ich zastosowania w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej	Na 44 efekty 17 służy realizacji tego celu kształcenia (6 – wiedza, 6 – umiejętności, 5 – kompetencje społeczne). Przykładowe efekty: posiada zaawansowaną wiedzę o rodzajach przedsiębiorstw turystycznych, ich organizacji i sposobach zarządzania (W) potrafi przeprowadzić badania rynku turystycznego, właściwie dobrać źródła i metody analizy danych oraz dokonać interpretacji uzyskanych danych (U) potrafi myśleć i działać w sposób przedsiębiorczy i jednocześnie przynoszący korzyści społeczne (K)
Koncepcja uwzględnia znajomość metod i środków popularyzacji walorów turystycznych i rekreacyjnych, przy zastosowaniu narzędzi marketingowych, komunikacyjnych (w tym social media) dla zarządzania wizerunkiem firmy, marką, produktami oraz informacją turystyczną	Na studiach pierwszego stopnia spośród 44 efektów, 15 służy realizacji tego celu kształcenia (5 – wiedza, 5 – umiejętności, 5 – kompetencje społeczne). Przykładowe efekty dla tego celu kształcenia: zna w zaawansowanym stopniu metody i środki popularyzacji walorów turystycznych i rekreacyjnych i potrafi je wykorzystać w działaniu praktycznym (W); potrafi w zaawansowanym stopniu stosować metody komunikacji, marketingu, systemy rezerwacyjne – do zarządzania wizerunkiem firmy, marką, produktami oraz informacją w branży turystycznej (U); okazuje szacunek wobec klienta, grup społecznych oraz troskę o ich dobro (K).
Koncepcja uwzględnia znajomość przyrodniczych i kulturowych walorów turystycznych regionów świata oraz ich rolę w programowaniu turystyki	Na studiach pierwszego stopnia spośród 44 efektów, 11 służy realizacji tego celu kształcenia (3 – wiedza, 5 – umiejętności, 3 – kompetencje społeczne). Przykładowe efekty: zna w zaawansowanym stopniu metody oceny środowiska przyrodniczego i waloryzacji jego zasobów dla potrzeb turystyki i rekreacji (W); potrafi ocenić atrakcyjność środowiska przyrodniczego i antropogenicznego dla potrzeb turystyki i rekreacji (U); ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie i upowszechnianie w działalności turystycznej dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (K).
umiejętność doboru właściwych form aktywności rekreacyjnych i turystycznych do indywidualnych	Na studiach pierwszego stopnia spośród 44 efektów, 7 służy realizacji tego celu kształcenia (2 – wiedza, 3 –

potrzeb i możliwości człowieka	<p>umiejętności, 2 – kompetencje społeczne).</p> <p>Przykładowe efekty:</p> <p>zna wpływ turystyki i rekreacji na jakość życia, promocję zdrowia i profilaktykę chorób cywilizacyjnych (W);</p> <p>potrafi dobrać właściwe formy aktywności rekreacyjnych i turystycznych do indywidualnych potrzeb i możliwości człowieka (U);</p> <p>potrafi przyjąć krytyczną postawę wobec źródeł wiedzy odnoszących się do w promocji zdrowia i profilaktyki chorób cywilizacyjnych (K).</p>
Kształcenie ma profil praktyczny, a efekty uwzględniają kierunkowe umiejętności praktyczne	Spośród 44 efektów uczenia się na pierwszym poziomie studiów – 33 mają charakter praktyczny. Są to wszystkie efekty w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych oraz 5 w zakresie wiedzy.

Wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne nabywane w procesie kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja*, studia pierwszego stopnia, profil praktyczny, są powiązane z koncepcją kształcenia, zaś realizacja przyjętych efektów uczenia się ma umożliwić podjęcie dalszej nauki na studiach drugiego stopnia jak i podyplomowych.

Program kształcenia na kierunku *turystyka i rekreacja* zorganizowany jest w sposób sekwencyjny: na początku przekazywane są wiedza i umiejętności ogólne, później kierunkowe oraz specjalnościowe. Program studiów I stopnia został podzielony na grupy przedmiotów: przedmioty podstawowe, kierunkowe, przedmioty wybieralne, moduł specjalnościowy, praktyka zawodowa. Kształcenie na kierunku *turystyka i rekreacja* uwzględnia wyzwania w zakresie zmian zachodzących w świecie oraz dywersyfikujących się potrzeb turystów. Kierunkowe efekty uczenia się uzyskiwane są na różnych etapach studiów w trakcie realizacji przedmiotów. Przedmiotowe efekty uczenia się prowadzą do uzyskiwania przez studentów kierunkowych efektów uczenia się. Powiązania między przedmiotowymi i kierunkowymi efektami uczenia się dla każdego przedmiotu przedstawione są w sylabusach, dla poszczególnych kierunków i stopni studiów, dostępnych w systemie SylabUZ: <https://webapps.uz.zgora.pl/syl/index.php?/main/offerFacultyDetails/1230>. W celu osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się program studiów zawiera wszystkie formy realizacji przedmiotów. Stosowane metody kształcenia są różnorodne i kompleksowe – umożliwiają osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów uczenia się w zakresie wiedzy (wykłady, ćwiczenia), umiejętności (ćwiczenia projektowe, komputerowe i terenowe, samodzielne prace) oraz kompetencji społecznych (prace zespołowe, dyskusje na zajęciach projektowych, seminariach, w trakcie praktyk). W sylabusach podane są również metody

weryfikacji uzyskiwania efektów uczenia się. Przyjęte efekty uczenia się przypisane są również do praktyki zawodowej i do seminarium dyplomowego.

Aktualizacja treści programowych dla kierunku zawartych w sylabusach przedmiotów odbywa się na podstawie najnowszych trendów w turystyce i rekreacji, stanie wiedzy oraz dostępności do literatury z każdego przedmiotu.

Ustawa z dnia 20.07.2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668) oraz Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz.U. RP z dnia 28 września 2018 r. poz. 1861) nakłada określone wymogi wobec prowadzenia studiów o profilu praktycznym. Realizację wymagań przedstawia tabela nr 2:

Tabela 2. Wymogi prawne i praktyka działania UZ w zakresie prowadzenia studiów o profilu praktycznym na kierunku turystyka i rekreacja – I stopień

Wymogi dla studiów o profilu praktycznym – studia pierwszego stopnia	Praktyka działania UZ
Program studiów o profilu praktycznym przewiduje praktyki zawodowe w wymiarze co najmniej 6 miesięcy - w przypadku studiów pierwszego stopnia	W programie studiów na kierunku praktyka wynosi 6 miesięcy (720 godzin). Praktykę nadzoruje koordynator praktyk powołany przez Dziekana WNB
W ramach programu studiów o profilu praktycznym - co najmniej 50% godzin zajęć prowadzonych jest przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w tej uczelni jako podstawowym miejscu pracy	W programie studiów prawie 90% godzin zajęć jest prowadzonych przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w na UZ jako podstawowym miejscu pracy
Program studiów o profilu praktycznym obejmuje zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS	Zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne obejmują 144 punktów ECTS, co wobec łącznej liczby punktów ECTS na studiach wynoszącej 180 stanowi 72% ogólnej liczby punktów ECTS.
Zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne, przewidziane w programie studiów o profilu praktycznym, są prowadzone w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej	Zajęcia praktyczne: - odbywają się w miejscach odpowiednio przystosowanych na terenie Uczelni: obiektach sportowych i prawidłowo wyposażonych salach wykładowych; - częściowo organizowane są w formie wizyt studyjnych w informacji turystycznej, hotelach, obiektach rekreacyjnych, miejscach i obiektach atrakcyjnych turystycznie w lubuskim i poza nim, - odbywają się podczas wyjazdów terenowych, - odbywają się w formie organizowanej przez studentów kilkudniowego wyjazdu studyjnego.
Zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne, przewidziane w programie studiów o profilu praktycznym, są prowadzone w sposób umożliwiający wykonywanie czynności praktycznych przez	Charakterystyka zajęć kształtujących umiejętności praktyczne: - przewaga zajęć w formie ćwiczeń, laboratoriów, warsztatów, konwersatoriów – proporcja godzinowa

studentów	<p>wykładów do ćwiczeń w programie wynosi 30/70;</p> <ul style="list-style-type: none"> - znaczący udział (450 godzin) zajęć laboratoryjno-terenowych opartych jest na udziale studentów w wykonywaniu zadań projektowych, symulacji, prezentacji; - realizacja praktyk zawodowych; - udział studentów w imprezach konferencyjnych, spotkaniach w charakterze asystentów obsługi.
-----------	--

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
2.1	zaleca się uwzględnienie w programie studiów zróżnicowanych i trafnie dobranych metod i narzędzi kształcenia, umożliwiających osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się związanych z kształtowaniem umiejętności praktycznych, w tym w szczególności korzystanie z oprogramowania informatycznego niezbędnego w pracy na rynku turystycznym	<p>Na skutek zaleceń PKA podjęto następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zweryfikowano wszystkie przedmioty zawarte w programie kształcenia, zarówno pod kątem treści programowych, literatury, jak i form i metod kształcenia; - w przedmiotach, których efektem uczenia są kompetencje praktyczne, wprowadzono przede wszystkim praktyczne metody weryfikacji efektów uczenia np. przygotowanie i obrona projektu, rozwiązywanie zadań problemowych, prezentacja indywidualna lub grupowa, metody aktywizujące (praca w grupach, analiza przypadku, symulacja, dyskusja); - we wszystkich sylabusach zaktualizowano literaturę podstawową i dodatkową, a także dodano pozycje w języku angielskim. - na bieżąco wykorzystuje się publikacje z platform badawczych typu https://www.researchgate.net/ lub https://www.academia.edu/; - zweryfikowano treści programowe wszystkich przedmiotów w celu usunięcia powtarzających się treści programowych na różnych przedmiotach oraz uaktualnienia ich w odniesieniu do z najnowszych osiągnięć naukowych i praktycznych we właściwych obszarach kształcenia; - zweryfikowano poprawność oszacowania nakładu czasu pracy studenta określonego liczbą punktów ECTS; - zakupiono platformę dydaktyczną Amadeus, z której korzystają studenci; - zakupienie licencji na wykorzystywanie platformy dydaktycznej MerlinX.
2.2.	zaleca się dostosowanie punktów ECTS przypisanych	Przypisanie przedmiotowi wychowanie fizyczne 0 punktów ECTS. Podjęta zmiana w programie studiów została

	do przedmiotu wychowanie fizyczne do wymogów formalnych (rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r.)	zatwierdzona uchwałą nr 224 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 26 maja 2021 roku w sprawie programu studiów pierwszego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” oraz określenia efektów uczenia się dla tego kierunku
2.3	zaleca się formalne ustanowienie kryteriów, jakie muszą spełniać placówki, w których studenci odbywają praktyki zawodowe oraz reguły zatwierdzania miejsca odbywania praktyki samodzielnie wybranego przez studenta	Wymogi, jakie muszą spełniać placówki, w których studenci odbywają praktyki zawodowe, są częściowo sprecyzowane w <i>Zasadach organizowania, odbywania, nadzorowania i zaliczania obowiązkowych praktyk zawodowych</i> , par. 3, pkt 2. Stanowi on, iż praktyka może się odbywać w podmiotach gospodarczych, urzędach oraz innych jednostkach organizacyjnych, których charakter działań związany jest z kierunkiem lub specjalnością studiów.
2.4	zaleca się dostosowanie zgodnie z obowiązującymi przepisami regulaminu praktyk w obszarze ich „zaliczania” na podstawie indywidualnej zawodowej aktywności studenta wykazywanej przed rozpoczęciem studiów lub w ich trakcie, realizowanej w całości poza zajęciami w postaci praktyk zawodowych	Zwolnienia z „zaliczenia” praktyk na podstawie indywidualnej zawodowej aktywności studenta odbywało się zgodnie z Regulaminem praktyk na Wydziale Nauk Biologicznych. Tego typu zwolnienia funkcjonują w pozostałych jednostkach Uniwersytetu Zielonogórskiego i są zgodne z Regulaminem studiów na Uniwersytecie Zielonogórskim (§16, pkt 6), stanowiącym iż „koordynator praktyk może zwolnić studenta z obowiązku odbycia praktyki i zaliczyć ją na podstawie: 1/ dokumentu potwierdzającego wykonanie pracy zarobkowej lub pracy realizowanej w ramach wolontariatu, stażu, w tym również za granicą, 2/ udziału studenta w obozie naukowym, w pracach badawczych, wdrożeniowych lub artystycznych (w przypadku profilu ogólnoakademickiego), jeśli osiągnięte efekty uczenia się odpowiadają założonym dla praktyki”. Zwolnienie z praktyk odbywa się na wniosek studenta, który winien złożyć stosowne dokumenty określone w <i>Zasadach organizowania, odbywania, nadzorowania i zaliczania obowiązkowych praktyk zawodowych na Wydziale Nauk Biologicznych UZ</i> , zawierające nazwę i adres Zakładu pracy, termin wykonywania czynności, liczbę odbytych godzin praktyki, informacje o realizowanych zadaniach i podpis osoby upoważnionej do potwierdzenia realizacji praktyki w Zakładzie pracy (§ 7).
2.5	zaleca się wdrożenie skutecznych działań projakościowych mających na celu zapobieganie powstawaniu w przyszłości zdiagnozowanych nieprawidłowości	W celu zapobieżenia zdiagnozowanych nieprawidłowości treści programowe podlegają okresowej weryfikacji przez Wydziałową Radę Programową kierunku oraz Wydziałową Radę ds. Kształcenia.

Program studiów obowiązujący dla obecnego II i III roku jest programem zmienionym w stosunku do poprzedniego i poprawionym stosownie do uwag wskazanych w Raporcie powizytacyjnym (Uchwała nr 224 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 26 maja 2021 roku w sprawie programu studiów pierwszego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” oraz określenia efektów uczenia się dla tego kierunku).

Program studiów obowiązujący dla obecnego I roku jest efektem głębokiej reformy kierunku, przy wsparciu interesariuszy zewnętrznych i zgodnym z nowymi trendami w turystyce, spowodowanymi również pandemią COVID-19 (Uchwała nr 475 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 27 kwietnia 2022 roku w sprawie programu studiów pierwszego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” i określenia efektów uczenia się dla tego kierunku. Program studiów obowiązuje od cyklu kształcenia, który rozpoczął się w roku akademickim 2022/2023.

2.1 Dobór kluczowych treści kształcenia, w tym treści związanych z praktycznymi zastosowaniami wiedzy w zakresie dyscyplin, do których kierunek jest przyporządkowany, normami i zasadami, a także aktualnym stanem praktyki w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej oraz zawodowego rynku pracy właściwych dla kierunku oraz w zakresie znajomości języków obcych, ze wskazaniem przykładowych powiązań treści kształcenia z kierunkowymi efektami uczenia

Proces kształcenia realizowany na kierunku turystyka i rekreacja prowadzony jest według planu i programu studiów uchwalonych przez Senat Uniwersytetu Zielonogórskiego na mocy uchwały nr 475 z dnia 27 kwietnia 2022 roku w sprawie programu studiów pierwszego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” i określenia efektów uczenia się dla tego kierunku. Opisy przedmiotów z uwzględnieniem treści programowych, form i metod kształcenia, zapewniających osiągnięcie tych efektów, a także liczby punktów ECTS, znajdują się w systemie SylabUZ (Oferta dydaktyczna Uniwersytetu Zielonogórskiego: <https://webapps.uz.zgora.pl/syl/index.php?/main/studyPlan/60959>)

Studia na kierunku *turystyka i rekreacja* trwają sześć semestrów. W pierwszych pięciu semestrach realizowane są treści kształcenia podstawowego i kierunkowego, na 6 semestrze wprowadzane jest kształcenie specjalnościowe – zgodnie w programem studiów 3 specjalności: turystyka przygodowa, hotelarstwo oraz turystyka i organizacja wycieczek.

Tab.3 Podział godzin wg semestrów (bez praktyk), program studiów obowiązujący w roku akadem. 2020/2021 i 2021/2022

Rodzaj studiów	Liczba godzin ogółem	Pierwsze dwa lata studiów i wg semestrów				Specjalności III rok	
		I semestr	II semestr	III semestr	IV semestr	V semestr	VI semestr
Stacjonarne	2200	435	380	395	395	345	250
Niestacjonarne	1320	261	228	237	237	207	150

Tab.4 Podział godzin wg semestrów (bez praktyk), program studiów obowiązujący od roku akademickiego 2022/2023

Rodzaj studiów	Liczba godzin ogółem	Pierwsze dwa lata studiów i wg semestrów				Specjalności III rok	
		I semestr	II semestr	III semestr	IV semestr	V semestr	VI semestr
Stacjonarne	2200	435	380	395	395	345	250
Niestacjonarne	1284	201	228	219	219	207	150

Proces kształcenia realizowany jest w kilku modułach, co pozwala na osiągnięcie założonych efektów uczenia się z zachowaniem sekwencji kolejno nabywanej wiedzy i umiejętności. Na studiach pierwszego stopnia liczba punktów ECTS konieczna do uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia wynosi 180 punktów.

Treści przekazywane w grupach przedmiotów podstawowych i kierunkowych pozwalają na zdobycie ogólnej wiedzy i umiejętności oraz kompetencji społecznych. Umożliwia to dalsze przekazywanie wiedzy i ukierunkowanych treści w modułach specjalnościowych. Zgodnie z przyjętą strukturą programu studiów przedmioty pogrupowane są w moduły kształcenia, ustalone według pokrewnych treści, zgodnych co do istoty i treści. Ma to na celu uzupełnianie się efektów uczenia się w ramach każdej grupy tematycznej. Program studiów uwzględnia wszystkie moduły przedmiotów gwarantujące osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się. Kierunkowe efekty uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych na kierunku *turystyka i rekreacja* realizowane są przez następujące moduły przedmiotów: 1. moduł przedmiotów ogólnych (podstawowych i kierunkowych), 2. moduł przedmiotów kształcenia specjalnościowego, 3. moduł przedmiotów wybieralnych, 4. moduł praktyk zawodowych.

Program studiów obowiązujących od roku akademickiego 2022/2023 zakłada moduł zajęć podstawowych i kierunkowych jako obowiązkowy dla wszystkich studentów – obejmuje 40 przedmiotów, realizowanych na studiach stacjonarnych w wymiarze 1980 godzin i 1152 godzin na studiach niestacjonarnych, za które student może uzyskać 141 punktów ECTS.

W grupie przedmiotów podstawowych wymienić można te, które pozwalają na lepsze zrozumienie procesów społecznych i przyrodniczych (socjologia i metody badań społecznych, etyka zawodu i kultura pracy, psychologia społeczna, pedagogika czasu wolnego, ekologia i ochrona środowiska), a także prawnych podstaw funkcjonowania gospodarki turystycznej (prawo gospodarcze, prawo w turystyce).

Istotnym składnikiem tego modułu są języki obce (oferowane 120 godzinne kursy języka angielskiego i francuskiego) oraz język niemiecki w turystyce (120 godzin).

Przedmioty kształcenia kierunkowego odnoszą się do kilku obszarów zagadnień. Pierwsza grupa dotyczy zagadnień z obszaru nauk o zarządzaniu i jakości, realizujących treści niezbędne do pracy w przedsiębiorstwach świadczących usługi turystyczne. W tej grupie można wymienić takie przedmioty jak: ekonomia, zarządzanie, obsługa ruchu turystycznego, ekonomika turystyki i rekreacji, hotelarstwo, podstawy marketingu, finanse przedsiębiorstw i rachunkowość, zarządzanie kadrami w turystyce czy zagospodarowanie turystyczne. Do drugiej grupy zaliczyć można przedmioty związane z geografią społeczno-ekonomiczną i gospodarką przestrzenną, których celem jest wyposażenie studenta w wiedzę służącą do jej praktycznego wykorzystania. Zaliczają się do nich krajoznawstwo, regionalistyka, geografia gospodarcza, geografia turystyczna, warsztaty projektowania szlaków turystycznych, kreowanie lokalnego produktu turystycznego.

Trzeci moduł mieści się w obszarze nauk o kulturze fizycznej, do które przynależą przedmioty: fizjologia człowieka, podstawy rekreacji, wychowanie fizyczne, rekreacja ruchowa, organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży.

Treści odnoszące się do komunikacji społecznej – w tym do komunikacji przy użyciu social mediów – realizowane są na przedmiotach takich jak: technologie informacyjne i systemy rezerwacyjne w turystyce, pilotaż i przewodnictwo, informacja turystyczna oraz – częściowo - na nowych trendach w turystyce (forma ćwiczeń: social media w turystyce).

Moduł zajęć wybieralnych oferuje studentom zestaw 8 przedmiotów, w ramach których student realizuje 360 godzin na studiach stacjonarnych i 216 godzin na studiach niestacjonarnych, za które może uzyskać 39 punkty ECTS oraz przedmiotów kształcenia specjalnościowego – na studiach stacjonarnych 220 godzin i 132 godziny na studiach niestacjonarnych za 15 punktów ECTS. Razem 580 godzin (studia stacjonarne) i 348 godziny (studia niestacjonarne) za 54 punkty ECTS.

Efekty uczenia się w module przedmiotów do wyboru umożliwiają studentowi rozszerzenie wiedzy z modułu podstawowego i kierunkowego w obszarach szczególnie go interesujących. Studenci kierunku mają możliwość wyboru przedmiotów po pierwszym semestrze. W module tym są również zajęcia obowiązkowe z języka obcego.

Moduł przedmiotów kształcenia specjalnościowego obejmuje przedmioty w ramach trzech specjalności:

1. hotelarstwo - jest jedną z najszybciej chłonnych zawodowo branż w Polsce i na świecie.

Umiejętności absolwentów ukierunkowane są m.in. na: zarządzanie hotelami, motelami

i pensjonatami oraz zarządzanie zasobami ludzkimi, kształtowanie wizerunku i marki hotelu, umiejętność stosowania narzędzi marketingowych w usługach hotelarskich, umiejętność obsługi w hotelach i dbałości o jakość usług hotelarskich (w sumie 220 godzin i 15 pkt. ECTS - studia stacjonarne i 132 godz. i 15 pkt. ECTS - studia niestacjonarne).

2. turystyka i organizacja wypoczynku – w tej specjalności wdrażane są umiejętności praktyczne związane z pilotażem wycieczek krajowych i zagranicznych, planowaniem czasu wolnego i stosowaniem różnorodnych środków, form i metod z zakresu rekreacji, programowania i prowadzenia zróżnicowanych form turystyki szkolnej oraz umiejętności w zakresie promocji zdrowia wśród różnych grup wiekowych (w sumie 220 godzin i 15 pkt. ECTS - studia stacjonarne i 132 godz. i 15 pkt. ECTS - studia niestacjonarne).
3. turystyka przygodowa – to specjalność, w której znaczenie mają zwiększony poziom wysiłku fizycznego ponoszony przez uczestników wypraw oraz konieczność posiadania określonych umiejętności w celu zapewnienia powodzenia wyprawy; absolwent posiada umiejętności ruchowe z zakresu wybranych form rekreacyjnej aktywności fizycznej, pozwalające na prowadzenie zajęć z osobami w różnym stopniu sprawności fizycznej (w sumie 220 godzin i 15 pkt. ECTS - studia stacjonarne i 132 godz. i 15 pkt. ECTS - studia niestacjonarne).

Ważnym elementem jest realizacja przedmiotu wycieczka studyjna (55 godzin i 3 pkt. ECTS), która ma na celu zweryfikowanie posiadania nabytej wiedzy oraz stopnia wykorzystania umiejętności przyswojonych podczas całego cyklu kształcenia.

Moduł praktyk zawodowych realizowany jest w wymiarze 6 miesięcy (720 godzin), za które student może uzyskać 24 punkty ECTS. Celem praktyk zawodowych jest praktyczne zapoznanie studentów z metodyką organizacji wypoczynku dzieci i młodzieży, poznanie zasad funkcjonowania przedsiębiorstw funkcjonujących w branży turystycznej (m.in. biura podróży, hotele i inne obiekty noclegowe, instytucje i przedsiębiorstwa organizujące usługi rekreacyjne, sportowe i kulturalne i z zakresu profilaktyki zdrowotnej, administracja samorządowa). Celem praktyk zawodowych realizowanych w VI semestrze studiów, w zależności od wybranej specjalności, jest poznanie zasad funkcjonowania przedsiębiorstw funkcjonujących w branży turystycznej:

- hotelarstwo - hotele i inne obiekty noclegowe, a także lokalne i regionalne centra kultury oraz wydziały administracji samorządowej zajmujące się sportem i turystyką;

- turystyka i organizacja wypoczynku - instytucje i przedsiębiorstwa organizujące usługi rekreacyjne, sportowe i kulturalne i z zakresu profilaktyki zdrowotnej;
- turystyka przygodowa - stowarzyszenia, organizacje, przedsiębiorstwa, administracja samorządowa, hufce harcerskie organizujące usługi turystyczne i rekreacyjne o profilu turystyki przygodowej, kwalifikowanej.

Praktyka jest realizowana na podstawie porozumienia o organizacji praktyk zawodowych odbywanych na podstawie skierowania Uczelni, zawieranego pomiędzy Uniwersytetem Zielonogórskiego a podmiotem przyjmującym studenta na praktykę. Do odbycia praktyki student może przystąpić dopiero po podpisaniu porozumienia przez obie strony oraz po odebraniu skierowania na praktykę. Przebieg praktyki student dokumentuje w dzienniku praktyk zawodowych dokonując opisu przebiegu praktyki i zakresu wykonywanych podczas jej trwania obowiązków w poszczególnych tygodniach. Zaliczenia praktyki zawodowej dokonuje koordynator praktyk sprawujący nadzór dydaktyczny nad studentem realizującym praktykę. Zaliczenie dokonywane jest w formie wpisu w indeksie elektronicznym i na karcie okresowych osiągnięć studenta.

2.2 Dobór metod kształcenia i ich cech wyróżniających, ze wskazaniem przykładowych powiązań metod z efektami uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, w szczególności umożliwiających rozwijanie umiejętności praktycznych, w tym posługiwania się zaawansowanymi technikami informacyjno-komunikacyjnymi, jak również nabycie kompetencji językowych w zakresie znajomości języka obcego

Metody kształcenia wykorzystywane na kierunku *turystyka i rekreacja* są ściśle powiązane z realizowanymi efektami uczenia się umożliwiając zdobycie wiedzy, umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych. Wymiar samodzielnej pracy studentów (przygotowanie do egzaminu i ćwiczeń, zapoznanie z literaturą), liczba godzin i przypisane punkty ECTS zostały określone w kartach zajęć (sylabusach), dostępnych na stronie <https://webapps.uz.zgora.pl/syl/index.php?/main/studyPlan/59440>

W ramach studiów studenci realizują przedmiot „technologie informacyjne i systemy rezerwacyjne w turystyce” w wymiarze 30 godzin dydaktycznych, co pozwala na zapoznanie się z podstawowymi systemami dystrybucyjnymi używanymi w świadczeniu usług turystycznych i praktyczne opanowanie podstawowych technik informatycznych w obsłudze programów dystrybucyjnych. Ponadto studenci zdobywają kompetencje językowe na poziomie B2, uczestnicząc w 3. semestrach zajęć z języka angielskiego (w wymiarze 120

godzin/ oraz 4. semestrach języka obcego kierunkowego - język niemiecki w turystyce (w wymiarze 120 godzin).

Metody kształcenia są zorientowane na studentów, motywują ich do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się oraz umożliwiają studentom osiągnięcie efektów uczenia się, w szczególności w zakresie przygotowania do prowadzenia aktywności zawodowej. Zajęcia dydaktyczne realizowane są w oparciu zarówno o tradycyjne metody nauczania, jak i nowoczesne z użyciem sprzętu audiowizualnego i komputerów. Obowiązujące metody kształcenia są zróżnicowane i dostosowane do form i tematyki prowadzonych zajęć dydaktycznych. Spośród nich można wymienić np. metody podające (wykład konwersatoryjny, wykład konwencjonalny, prezentacja), metody problemowe (konwersatorium, dyskusja), jak również metody aktywizujące (praca w grupach, analiza przypadku, symulacja, dyskusja). Wszystkie sale dydaktyczne w budynku Wydziału Nauk Biologicznych przystosowane są do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem sprzętu audiowizualnego. Ze względu na specyfikę kierunku *turystyka i rekreacja* zajęcia dydaktyczne prowadzone są również w formie zajęć terenowych (wycieczki krajoznawcze, gry terenowe, wizyty studyjne).

Efekty uczenia się w zakresie wiedzy realizowane są przede wszystkim na wykładach i konwersatoriach, w trakcie wykładów o charakterze informacyjnym, ale również aktywizujących – wykłady problemowe i konwersatoryjne. Umiejętności i wiedza praktyczna rozwijane są głównie w ramach ćwiczeń, warsztatów, zajęć laboratoryjnych, zajęć terenowych oraz praktyk studenckich. Efekty uczenia się w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych rozwijane są na ćwiczeniach, konwersatoriach oraz praktykach studenckich. Są one osiągane za pomocą metod problemowych i aktywizujących: burzy mózgów, case study, dyskusji, prezentacji multimedialnych, projektów indywidualnych i zespołowych, symulacji. Wśród metod kształcenia stosuje się techniki wizualizacji (prezentacje PowerPoint, metody programowe z użyciem komputera).

2.3 Zakres korzystania z metod i technik kształcenia na odległość

Podczas lockdownów spowodowanych pandemią COVID 19 Uniwersytet Zielonogórski prowadził nauczanie zdalne dzięki systemowi e-learningu platformy GoogleSuite. Dzięki tej platformie pracownicy prowadzili zajęcia ze studentami w czasie realnym, mając możliwość wysyłania informacji, podawania źródeł wspomagających proces nauczania, przeprowadzania testów, kolokwii i egzaminów. Również konsultacje

realizowane były w formie on-line. Do czasu pandemii studenci oraz pracownicy Wydziału Nauk Biologicznych nie posługiwali się platformą do kształcenia zdalnego.

Obecnie w planie studiów na kierunku *turystyka i rekreacja* nie przewiduje się zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

2.4 Dostosowanie procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością, jak również możliwości realizowania indywidualnych ścieżek kształcenia

Realizacja zajęć na kierunku *turystyka i rekreacja* jest możliwa dla studentów ze zróżnicowanymi potrzebami. Studenci mają prawo studiowania według indywidualnej organizacji studiów na zasadach określonych w §18 Regulaminu Studiów Uniwersytetu Zielonogórskiego przyjętego Uchwałą nr 478 z dnia 27.04.2022 roku. Student w uzasadnionych przypadkach może ubiegać się o indywidualną organizację studiów. IOS jest przyznawana studentom z niepełnosprawnością, samodzielnie wychowującym dziecko, osiągającym bardzo dobre wyniki w nauce, dotkniętym zdarzeniem losowym, pracującym w organach samorządu studenckiego bądź pracującym zawodowo. Zasady postępowania w tym zakresie określa Regulamin Studiów UZ oraz Zarządzenia nr 2/2021 Dziekana Wydziału Nauk Biologicznych Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 31 września 2021 r. *w sprawie wprowadzenia szczegółowych zasad przyznawania indywidualnej organizacji studiów (IOS) na Wydziale Nauk Biologicznych*. Decyzję o indywidualnej organizacji studiów na okres jednego semestru, z możliwością przedłużenia, podejmuje dziekan. W przypadku indywidualnej organizacji studiów dziekan może zwolnić studenta od obowiązku uczestniczenia w niektórych lub wszystkich zajęciach, po zasięgnięciu opinii prowadzących zajęcia. Indywidualna organizacja studiów nie zwalnia studenta od obowiązku terminowego uzyskania zaliczeń i przystąpienia do egzaminów zgodnie z harmonogramem sesji.

Studentowi przysługuje również prawo do studiowania jednocześnie na więcej niż jednym kierunku studiów na Uniwersytecie lub na innej uczelni, w tym zagranicznej, na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 1668). Student może także przenieść się na inny kierunek studiów na Uniwersytecie, ze studiów stacjonarnych na studia niestacjonarne albo odwrotnie. Ta sama zasada dotyczy studentów przenoszących się z innej uczelni, w tym zagranicznej, o ile wypełnili oni wszystkie obowiązki wynikające z przepisów obowiązujących w opuszczanej uczelni. Studenci mają również prawo do realizacji części programu studiów w innej uczelni krajowej lub zagranicznej w ramach programów MOST i Erasmus+.

Wydział współpracuje z Pełnomocnikiem Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami w zakresie potrzeb studentów z niepełnosprawnością (<http://www.niepelnosprawni.uz.zgora.pl/>). Do jego obowiązków zalicza się m.in. poradnictwo w zakresie wyboru studiów w oparciu o indywidualne możliwości kandydata i stopnie niepełnosprawności czy współpraca z jednostkami organizacyjnymi uczelni w zakresie zwiększania dostępności edukacji niepełnosprawnym studentom.

Student z niepełnosprawnością, oprócz możliwości starania się o indywidualną organizację semestru, może uzyskać również szersze wsparcie polegające na organizacji dodatkowych godzin zajęć oraz przydzieleniu asystenta. Za zgodą dziekana student z niepełnosprawnością może zaliczyć praktykę zawodową w formie alternatywnej, dostosowanej do jego możliwości (Regulamin studiów §16 p.8).

Z dniem 1 października 2021 r. w budynku A-16, przy al. Wojska Polskiego, w ramach projektu „UZ dostępny dla wszystkich” rozpoczęło swoją działalność Centrum Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami. Pracujący tam specjaliści – psycholog, socjoterapeuta, terapeuta uzależnień oraz logopeda, udzielają bezpłatnego wsparcia w zakresie diagnozy i terapii.

2.5. Harmonogram realizacji programu studiów z uwzględnieniem: zajęć lub grup zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia oraz studentów (w przypadku gdy uczelnia prowadzi na ocenianym kierunku studia w formie stacjonarnej oraz niestacjonarnej, charakterystykę należy przedstawić odrębnie dla studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych), zajęć lub grup zajęć kształtujących umiejętności praktyczne oraz zajęć lub grup zajęć rozwijających kompetencje językowe w zakresie znajomości języka obcego, jak również zajęć lub grup zajęć do wyboru

Rok akademicki w UZ składa się z dwóch semestrów, po 15 tygodni każdy. Rozpoczyna się 1. października i trwa do połowy czerwca. Sesja egzaminacyjna w semestrze zimowym obejmuje dwa tygodnie na przełomie stycznia i lutego, natomiast letnia obejmuje dwa tygodnie w drugiej połowie czerwca. Organizacja roku akademickiego na UZ przygotowywana jest do 28 lutego każdego roku oraz podawana do wiadomości publicznej na stronie Uczelni na podstawie zarządzenia Rektora UZ na sześć miesięcy przed rozpoczęciem każdego roku akademickiego. W ramach organizacji roku podaje się harmonogram zajęć dydaktycznych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, harmonogramy realizacji programu studiów, formy i organizacja zajęć, liczba godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem wykładowców oraz szacowany nakład pracy studentów mierzony

liczbą punktów ECTS, umożliwiającą studentom osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się. Pięć miesięcy przed rozpoczęciem każdego roku akademickiego publikowana jest na stronie uczelni oferta dydaktyczna UZ SylabUZ <https://webapps.uz.zgora.pl>

Program studiów niestacjonarnych jest taki sam, jak na studiach stacjonarnych, z tą różnicą, że na poszczególne przedmioty przypada mniej godzin kontaktowych (zajęcia te w założeniu powinny być uzupełniane samodzielną pracą studentów). Również wymagania w zakresie egzaminów i zaliczeń są dla studentów niestacjonarnych takie same jak na stacjonarnych. Harmonogram zjazdów udostępniany jest studentom na stronie internetowej Wydziału. Plan zajęć jest dostępny na stronie: www.plan.uz.zgora.pl

Na pięciu semestrach kierunku *turystyka i rekreacja*, studiów I stopnia, realizowany jest moduł przedmiotów podstawowych oraz przedmiotów kierunkowych. Semestr szósty służy realizacji treści programowych zawartych w modułach specjalnościowych.

Studenci dokonują wyboru tematu pracy dyplomowej na koniec semestru czwartego. W semestrze V i VI realizują prace dyplomowe na wybrany temat. Semestr VI obejmuje przedmioty specjalnościowe, zgodnie z wybraną przez studentów specjalnością spośród: hotelarstwo, Turystyka przygodowa oraz Turystyka i organizacja wypoczynku.

Nauka języka obcego, kierunkowego – język niemiecki w turystyce – trwa cztery semestry, począwszy od semestru I, obejmuje 120 godz. Nauka języka obcego angielskiego lub francuskiego prowadzona jest trzech kolejnych semestrach począwszy od semestru III i obejmuje również 120 godz.; Praktyka dla studentów kierunku *turystyka i rekreacja* realizowana jest od semestru I do VI i wynosi 720 godz.

Liczba punktów ECTS przyporządkowana do zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów wynosi 103 (57% ogólnej liczby punktów ECTS).

Tab. 5. Harmonogram studiów stacjonarnych I stopnia, program studiów obowiązujący w roku akadem. 2020/2021 i 2021/2022

Semestr	Liczba godzin						Punkty ECTS
	wyklady	ćwiczenia	konwersatorium	Lab./zajęcia terenowe	seminarium	razem	
1	145	135	30	125	0	420	30
2	150	120	30	80	0	380	30
3	100	100	60	135	0	395	30
4	105	120	60	110	0	395	30
5	45	115	60	95	30	345	30
6	60/75*	75/60*	0	85	30	250	30
Razem	605/620*	665/650*	240	630	60	2200	180

*=liczby godzin zależą od wyboru specjalności

Tab. 6. Harmonogram studiów stacjonarnych I stopnia, program obowiązujący od roku akadem. 2022/2023

Semestr	Liczba godzin						Punkty ECTS
	wykłady	ćwiczenia	konwersatorium	Lab./zajęcia terenowe	seminarium	razem	
1	155	145	30	105	0	435	31
2	140	110	30	100	0	380	29
3	100	100	60	135	0	395	30
4	105	120	60	110	0	395	30
5	45	115	60	95	30	345	31
6	60/75*	75/60*	0	85	30	250	29
Razem	605/620*	665/650*	240	630	60	2200	180

*=liczby godzin zależą od wyboru specjalności

Tab. 7. Harmonogram studiów niestacjonarnych I stopnia, program studiów obowiązujący w roku akadem. 2020/2021 i 2021/2022

Semestr	Liczba godzin						Punkty ECTS
	wykłady	ćwiczenia	konwersatorium	Lab./zajęcia terenowe	seminarium	razem	
1	87	81	18	75	0	261	30
2	90	72	18	48	0	228	30
3	60	60	36	81	0	237	30
4	63	72	36	66	0	237	30
5	27	69	36	57	18	207	30
6	36/45*	45/36*	0	51	18	150	30
Razem	363/372*	399/390*	144	378	36	1320	180

*=liczby godzin zależą od wyboru specjalności

Tab. 8 Harmonogram studiów niestacjonarnych I stopnia, program obowiązujący od roku akadem. 2022/2023

Semestr	Liczba godzin						Punkty ECTS
	wykłady	ćwiczenia	konwersatorium	Lab./zajęcia terenowe	seminarium	razem	
1	93	87	18	63	0	261	31
2	84	66	18	60	0	228	29
3	60	60	36	63	0	219	30
4	63	72	36	48	0	219	30
5	27	69	36	57	18	207	31
6	36/45*	45/36*	0	51	18	150	29
Razem	363/372*	399/390*	144	342	36	1284	180

*=liczby godzin zależą od wyboru specjalności

2.6 Dobór form zajęć, proporcji liczby godzin przypisanych poszczególnym formom, a także liczebności grup studenckich oraz organizacji procesu kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem harmonogramu zajęć (w przypadku gdy uczelnia prowadzi na ocenianym kierunku studia w formie stacjonarnej oraz niestacjonarnej, charakterystykę należy przedstawić odrębnie dla studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych)

Limit grup dla poszczególnych zajęć dydaktycznych określa Zarządzenie nr 57 Rektora UZ z dnia 29 czerwca 2015 roku w sprawie ustalenia liczebności grup dla poszczególnych zajęć dydaktycznych. Zgodnie z nim liczebność grup dla poszczególnych zajęć dydaktycznych wynosi: wykłady – cały rocznik, wykłady monograficzne na specjalnościach – nie mniej niż grupa na specjalności, ćwiczenia i projekty – nie mniej niż 25 osób, laboratoria – 15-20 osób, seminaria dyplomowe 15-20 osób, lektoraty – nie mniej niż 25 osób. W przypadku, gdy liczba studentów na określonym roku studiów nie przekracza 12 osób, zajęcia dydaktyczne prowadzone są dla całego roku bez podziału studentów na grupy. Organizację procesu kształcenia na UZ koordynuje Dział Kształcenia podlegający Prorektorowi ds. Jakości Kształcenia.

W programie studiów realizowanym od roku akademickiego 2022/2023 na sześciu semestrach łączna liczba godzin wynosi 2920 godzin na studiach stacjonarnych i 2004 na niestacjonarnych. Ich łączna wartość to 180 punktów ECTS. Studia w systemie stacjonarnym obejmują 1980 godzin zajęć i 141 ECTS w module ogólnym oraz 220 godzin i 15 ECTS w ramach poszczególnych specjalności. Na studiach niestacjonarnych zaplanowano 1152 godzin zajęć i 141 ECTS w module ogólnym; 132 godzin i 15 ECTS w ramach specjalności. Dodatkowo student ma obowiązek odbycia praktyk w wymiarze 720 godzin i 24 ECTS.

Tab. 9 Zestawienie tabelaryczne grup zajęć na studiach stacjonarnych I stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* program studiów obowiązujący w roku akadem. 2020/2021 i 2021/2022

Grupy zajęć	Godziny razem	Liczba godzin, wyszczególnienie		Liczba punktów ECTS
		Wykłady	Ćwiczenia/ laboratoria/ seminarium/	
Przedmioty ogólne (podstawowe i kierunkowe)	1980	530	1450	141
Przedmioty kształcenia specjalnościowego	220	60/75*	160/145*	15
Praktyki zawodowe	720	0	720	24
Razem	2920	590/605*	2330/2315*	180

*=liczby godzin zależą od wyboru specjalności

Tab. 10. Zestawienie tabelaryczne grup zajęć na studiach stacjonarnych I stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* określonych w programie studiów 2022/2023

Grupy zajęć	Godziny razem	Liczba godzin, wyszczególnienie		Liczba punktów ECTS
		Wykłady	Ćwiczenia/ laboratoria/ seminarium/	
Przedmioty ogólne (podstawowe i kierunkowe)	1980	545	1435	141
Przedmioty kształcenia specjalnościowego	220	60/75*	160/145*	15
Praktyki zawodowe	720	0	720	24
Razem	2920	605/620*	2315/2300*	180

*=liczby godzin zależą od wyboru specjalności

Tab. 11. Zestawienie tabelaryczne grup zajęć na studiach niestacjonarnych I stopnia kierunku *turystyka i rekreacja* program studiów obowiązujący w roku akadem. 2020/2021 i 2021/2022

Grupy zajęć	Godziny razem	Liczba godzin, wyszczególnienie		Liczba punktów ECTS
		Wykłady	Ćwiczenia/ laboratoria/ seminarium/	
Przedmioty ogólne (podstawowe i kierunkowe/)	1188	300	888	141
Przedmioty kształcenia specjalnościowego	132	36/45*	96/87*	15
Praktyki zawodowe	720	0	720	24
Razem	2040	336/345*	1704/1695*	180

*=liczby godzin zależą od wyboru specjalności

Tab. 12. Zestawienie tabelaryczne grup zajęć na studiach niestacjonarnych I stopnia kierunku „*turystyka i rekreacja*” określonych w programie studiów 2022/2023

Grupy zajęć	Godziny razem	Liczba godzin, wyszczególnienie		Liczba punktów ECTS
		Wykłady	Ćwiczenia/ laboratoria/ seminarium/	
Przedmioty ogólne (podstawowe i kierunkowe/)	1152	327	825	141
Przedmioty kształcenia specjalnościowego	132	36/45*	96/87*	15
Praktyki zawodowe	720	0	720	24
Razem	2004	363/372*	1641/1632*	180

*=liczby godzin zależą od wyboru specjalności

Zajęcia dydaktyczne prowadzone są w formie: wykładów, ćwiczeń, zajęć laboratoryjnych i terenowych, seminariów oraz konwersatoriów według następujących proporcji:

Tab. 13. Proporcje liczby godzin przypisane poszczególnym formom zajęć, program studiów obowiązujący w roku akadem. 2020/2021 i 2021/2022

Forma zajęć	Liczba godzin		Udział %	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Wykłady	605/620*	363/372*	27,5/28,2*	27,5/28,2*
Ćwiczenia	650/665*	390/399*	29,5/30,2*	29,5/30,2*
Laboratorium/zajęcia terenowe	630	342	28,7	25,9
konwersatorium	240	144	10,9	10,9
Seminarium dyplomowe	60	36	2,7	2,7

*=liczby godzin% zależą od wyboru specjalności

Tab. 14. Proporcje liczby godzin przypisane poszczególnym formom zajęć, program obowiązujący od roku akadem. 2022/2023

Forma zajęć	Liczba godzin		Udział %	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Wykłady	605/620*	363/372*	27,5/28,2*	27,5/28,2*
Ćwiczenia	650/665*	390/399*	29,5/30,2*	29,5/30,2*
Laboratorium/zajęcia terenowe	630	378	28,7	28,7
konwersatorium	240	144	10,9	10,9
Seminarium dyplomowe	60	36	2,7	2,7

*=liczby godzin% zależą od wyboru specjalności

2.6 Program i organizacja praktyk

Student odbywa praktykę w instytucji przez siebie wybranej, powiązanej ze studiowanym kierunkiem, np. w biurze podróży, punktach informacji turystycznej, ośrodkach kultury, sportu i rekreacji, ośrodkach wypoczynkowych, hotelach, pensjonatach, motelach, gospodarstwach agroturystycznych. Student, który ma problem ze znalezieniem miejsca odbywania praktyki, może uzyskać pomoc w Biurze Karier UZ. Praktyka zawodowa realizowana jest na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy UZ a instytucją przyjmującą studenta, tj. organizatorem praktyki.

Praktyka zawodowa podlega takim samym zaliczeniom jak inne przedmioty objęte programem studiów.

Tab. 15. Zestawienie tabelaryczne harmonogramu praktyk na studiach stacjonarnych I stopnia kierunku turystyka i rekreacja określonych w programie studiów:

Semestr	Czas trwania	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia
I	60 godz.	3	zal
II	180 godz.	6	zal
III	120 godz.	6	zal
IV	180 godz.	5	zal
VI	180 godz.	4	zal

Tab. 16. Zestawienie tabelaryczne harmonogramu praktyk na studiach niestacjonarnych I stopnia kierunku turystyka i rekreacja określonych w programie studiów:

Semestr	Czas trwania	Liczba punktów ECTS	Forma zaliczenia
I	60 godz.	3	zal
II	180 godz.	6	zal
III	120 godz.	6	zal
IV	180 godz.	5	zal
VI	180 godz.	4	zal

Szczegółowe zasady odbywania praktyk dla studentów *turystyki i rekreacji* dostępne są na stronie WNB: <https://wnb.uz.zgora.pl/kierunki-studiow/turystyka-i-rekreacja> oraz stronie Instytutu Sportu, Turystyki i Żywnienia <https://istz.uz.zgora.pl/ksztalcenie/studenci/praktyki-studenckie>

Praktyka zawodowa studenta kierunku *turystyka i rekreacja* powinna umożliwić praktyczne poznanie: zasad funkcjonowania instytucji turystycznych (biuro podróży, przedsiębiorstwo turystyczne), zasad funkcjonowania ośrodka wypoczynkowego oraz instytucji, regulaminów i zarządzeń obowiązujących w hotelu i zakładach gastronomicznych.

Do ogólnych celów praktyki zalicza się - w zależności od miejsca odbywania praktyki - zapoznanie się z funkcjonowaniem, strukturą organizacyjną i podstawowymi dokumentami regulującymi działalność biura podróży, przedsiębiorstwa turystycznego, poznanie zasad funkcjonowania, organizacji i metod pracy w hotelu oraz poznanie zasad funkcjonowania ośrodka wypoczynkowego. Kluczowym celem odbywanej praktyki jest weryfikacja wiedzy zdobytej podczas studiów z uwarunkowaniami pozauczelnianymi, a także pomoc w wyborze przyszłej ścieżki kariery zawodowej oraz wyrobieniu umiejętności odnalezienia się na rynku pracy. Z kolei umiejętności praktyczne nabyte podczas praktyki zawodowej powinny umożliwić studentowi: zapoznanie się z realizowaną strategią instytucji, metodami oddziaływania na klientów; kształcenie efektywnej komunikacji, negocjacji oraz pracy

w zespole; kształtowanie konkretnych umiejętności zawodowych związanych bezpośrednio z miejscem odbywania praktyki; stosowanie właściwych metod i technik (w tym technik informacyjno-komunikacyjnych) zbierania niezbędnych informacji i materiałów do przygotowania pracy dyplomowej. Dokładna charakterystyka praktyk zamieszczona jest w załączniku Kryterium 2b - Szczegółowy zakres praktyk.

Praktykę zalicza koordynator praktyk na Wydziale na podstawie przedłożenia dziennika praktyk zawierającego - opinię z Zakładu pracy, sprawozdanie z przebiegu praktyk, wypełnioną przez Zakład pracy ankietę – poświadczoną podpisem osoby odpowiedzialnej za realizację studenckiej praktyki zawodowej ze strony Zakładu pracy. Formalnym wyrazem zaliczenia praktyki jest dokonanie wpisu w indeksie oraz w karcie okresowych osiągnięć studenta przez koordynatora praktyk na Wydziale. Student, który z przyczyn uzasadnionych nie zaliczył praktyki, może otrzymać zezwolenie dziekana na jej odbycie w innym terminie, niekolidującym z rozkładem zajęć dydaktycznych.

Zasady organizowania, odbywania, nadzorowania i zaliczania obowiązkowych praktyk zawodowych dostępne są na stronie <https://wnb.uz.zgora.pl/kierunki-studiow/turystyka-i-rekreacja> (zakładka: praktyki).

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

3.1. Wymagania stawiane kandydatom, warunków rekrutacji na studia oraz kryteriów kwalifikacji kandydatów na każdy z poziomów studiów

Rekrutację na studia na Uniwersytecie Zielonogórskim przeprowadza Biuro Rekrutacji Uniwersytetu Zielonogórskiego. Postępowanie kwalifikacyjne odbywa się poprzez zarejestrowanie kandydata w systemie elektronicznej rejestracji i złożeniu elektronicznego wniosku o przyjęcie na studia na Uniwersytet Zielonogórski przez stronę internetową <http://rekrutacja.uz.zgora.pl>. Ogólne zasady rekrutacji regulowane są za pomocą corocznych Uchwał Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego. Aktualnie obowiązuje Uchwała nr 254 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 30 czerwca 2021 roku w sprawie określenia warunków, trybu oraz terminu rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji na studia wyższe w roku akademickim 2022/2023 oraz Uchwała nr 451 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 30 marca 2022 roku zmieniająca uchwałę nr 254 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie określenia warunków, trybu oraz terminu rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji na studia wyższe w roku akademickim 2022/2023. Szczegółowe

zasady rekrutacji na kierunek *turystyka i rekreacja* uregulowane są za pomocą załącznika nr 4 do uchwały nr 451. Podjęte uchwały oraz zarządzenia dostępne są w wersji elektronicznej na stronie internetowej pod adresem <http://rekrutacja.uz.zgora.pl/akty-prawne>. Postępowanie kwalifikacyjne przeprowadza Wydziałowa Komisja Rekrutacyjna na Wydziale Nauk Biologicznych.

Dla kandydatów na studia I-go stopnia postępowanie kwalifikacyjne odbywa się na podstawie konkursu świadectw maturalnych, a na studia zostają przyjęci w ramach limitu miejsc kandydaci, którzy spełnili wszystkie wymagania rekrutacyjne i uzyskali największą liczbę punktów. W przypadku kierunku *turystyka i rekreacja* liczba punktów wyliczana jest jako średnia ważona za przedmioty: język polski, język obcy nowożytny oraz jeden przedmiot wybrany spośród: geografia, historia, historia sztuki, wiedza o społeczeństwie. Limit przyjęć na studia wyższe uchwalany jest corocznie Zarządzeniem Rektora UZ. Zgodnie z Zarządzeniem nr 54 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 28 kwietnia 2022 roku oraz Zarządzeniem nr 141 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 28 września 2022 roku zmieniające zarządzenie nr 54 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 28 kwietnia 2022 roku w sprawie limitów przyjęć na studia wyższe w roku akademickim 2022/2023 na kierunku *turystyka i rekreacja* studia I stopnia, limit przyjęć wynosił na studia stacjonarne 30 osób i niestacjonarne – 30 osób.

Szczegółowe zasady rekrutacji dla kierunku *turystyka i rekreacja* dostępne są na stronie <http://rekrutacja.uz.zgora.pl/kierunek/turystyka-i-rekreacja/>.

3.2. Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej

Zasady i warunki uznawania efektów uczenia oraz kwalifikacji uzyskanych w szkolnictwie wyższym określa *Regulamin studiów na Uniwersytecie Zielonogórskim* (Załącznik do Uchwały Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego nr 478 z dn. 27.04.2022 r. (<https://www.uz.zgora.pl/index.php?regulamin-studiow>)).

Zasady i warunki uznawania efektów uczenia się oraz kwalifikacji uzyskanych przez studentów w trakcie odbywania części programu studiów w innej uczelni odbywa się między innymi w ramach programu MOST. Po otrzymaniu pozytywnej decyzji o kwalifikacji, student w porozumieniu z wydziałowym koordynatorem programu MOST oraz Dziekanem Wydziału Nauk Biologicznych sporządza indywidualny program zajęć. Szczegółowe informacje oraz zasady udziału w programie znajdują się w *Regulaminie Mobilności Studentów i Doktorantów* (http://www.dk.uz.zgora.pl/most_mostech.php).

Zasady i warunki uznawania efektów uczenia się oraz kwalifikacji uzyskanych przez studentów w trakcie odbywania części programu studiów za granicą w ramach programu ERASMUS+ określają przepisy dotyczące ww. programu dostępne na stronach: (<https://www.erasmus.uz.zgora.pl/> oraz <https://www.erasmus.uz.zgora.pl/wp-content/uploads/2022/06/Zasady-realizacji-wyjazdow-studentow-SMS-i-praktykantow-SMP.pdf>).

3.3. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów

Na Uniwersytecie Zielonogórskim wprowadzono procedurę potwierdzenia efektów uczenia się uzyskanych poza szkolnictwem wyższym. Proces ten regulują akty prawne znajdujące się na stronie internetowej pod adresem: <http://ksztalcenie.uz.zgora.pl/html/peus.php?m=5#mm>.

O potwierdzenie efektów uczenia się mogą ubiegać się zainteresowani studiami pierwszego i drugiego stopnia. Na wniosek kandydata następuje weryfikacja efektów uczenia się zdobytych poza systemem edukacji w zakresie odpowiadającym efektom uczenia się zawartym w programie kształcenia określonego kierunku i profilu kształcenia.

Uniwersytet może potwierdzić efekty uczenia się uzyskane w procesie uczenia się poza systemem studiów osobom ubiegającym się o przyjęcie na studia na określonym kierunku, poziomie i profilu, jeżeli posiada: 1) pozytywną ocenę jakości kształcenia na tych studiach albo 2) kategorię naukową A+, A albo B+ w zakresie dyscypliny, o której mowa w art. 53 ust. 1 ustawy, albo dyscypliny wiodącej, do której przyporządkowany jest ten kierunek.

W roku akademickim 2022/2023 Wydział Nauk Biologicznych Uniwersytetu Zielonogórskiego nie zgłosił oferty dotyczącej potwierdzania efektów uczenia się, w związku z tym nie prowadził procedury postępowań w tym zakresie. Jednocześnie podczas rekrutacji na rok akademicki 2022/2023 nie było możliwe przyjęcie na studia w drodze potwierdzenia efektów uczenia się.

3.4. Zasady, warunki i tryb dyplomowania

Proces dyplomowania określający zasady i warunki dotyczące pracy dyplomowej określają: *Regulamin Studiów UZ* przyjęty Uchwałą Senatu UZ nr 478 z dn. 27.04.2022 r. (<https://www.uz.zgora.pl/index.php?regulamin-studiow>) oraz Zarządzenie nr 72 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 10 czerwca 2022 r. zmieniające Zarządzenie nr 40

Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 11 czerwca 2019 r. *w sprawie wprowadzenia w Uniwersytecie Zielonogórskim Jednolitego Systemu Antyplagiatowego oraz procedur obowiązujących przy sprawdzaniu pisemnych prac dyplomowych z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego*. Wszystkie niezbędne informacje znajdują się na stronie <https://www.bos.uz.zgora.pl/index.php?studenci/prace-dyplomowe> .

Zasady dyplomowania na Wydziale Nauk Biologicznych uregulowane są przez Zarządzenie nr 1/2021 Dziekana Wydziału Nauk Biologicznych Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 14 czerwca 2021 r. *w sprawie wprowadzenia zasad przygotowania pracy dyplomowej oraz złożenia egzaminu dyplomowego*, a także Uchwałą nr 2/2023 Wydziałowej Rady ds. Kształcenia na Wydziale Nauk Biologicznych z dnia 18.01.2023 r. *w sprawie zatwierdzenia procedury weryfikacji jakości prac dyplomowych na Wydziale Nauk Biologicznych Uniwersytetu Zielonogórskiego*.

Zgodnie z Uchwałą nr 2/2023 Wydziałowej Rady ds. Kształcenia na Wydziale Nauk Biologicznych z dnia 18.01.2023 r. *w sprawie zatwierdzenia procedury weryfikacji jakości prac dyplomowych na Wydziale Nauk Biologicznych Uniwersytetu Zielonogórskiego* oraz Zarządzeniem nr 1/2021 Dziekana Wydziału Nauk Biologicznych Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 14 czerwca 2021 r. *w sprawie wprowadzenia zasad przygotowania pracy dyplomowej oraz złożenia egzaminu dyplomowego*, ustalono procedury postępowania w procesie dyplomowania (szczegółowe procedury i harmonogram postępowania znajdują się w załączniku 2b, kryterium nr 3).

3.5. Sposoby oraz narzędzia monitorowania i oceny postępów studentów (np. liczby kandydatów, przyjętych na studia, odsiewu studentów, liczby studentów kończących studia w terminie) oraz działań podejmowanych na podstawie tych informacji, jak również sposobów wykorzystania analizy wyników nauczania w doskonaleniu procesu nauczania i uczenia się studentów

Pracownicy Instytutu Sportu, Turystyki i Żywnienia regularnie prowadzą działania w zakresie monitoringu postępów studentów. Systematycznie prowadzone są czynności mające na celu porównanie liczby osób zarejestrowanych na studia w elektronicznym systemie rekrutacji, dzięki czemu możliwa jest modyfikacja dotychczas prowadzonych działań i realizowanie nowych strategii promocyjnych w zakresie uatrakcyjnienia oferty oraz procesu dydaktycznego na kierunku *turystyka i rekreacja*.

Prowadzący zajęcia dydaktyczne badają frekwencję na zajęciach poprzez sprawdzenie listy obecności. W przypadku długotrwałej nieobecności studenta na zajęciach, prowadzący je

wykładowca informuje o tym pracowników Biura Obsługi Studenta, którzy ustalają przyczyny nieobecności studenta poprzez kontakt telefoniczny lub mailowy oraz to, czy student deklaruje chęć dalszego studiowania na Uczelni czy też rezygnuje.

Tab. 17. Liczba kandydatów, przyjętych na studia stacjonarne, odsiew studentów i osób kończących studia w terminie

turystyka i rekreacja, studia I stopnia, profil praktyczny, tryb stacjonarny			
Liczba kandydatów ubiegających się o przyjęcie na studia	Liczba kandydatów przyjętych na studia	Liczba studentów, którzy zrezygnowali/ zostali skreśleni w czasie trwania studiów	Liczba studentów kończących studia w terminie
Rok akademicki 2018/2019			obrona w roku akademickim 2020/2021
brak danych ze względu na zamknięcie bazy	12	5	7
Rok akademicki 2019/2020*			obrona w roku akademickim 2021/2022
brak danych ze względu na zamknięcie bazy	10	-	-
Rok akademicki 2020/2021			obrona w roku akademickim 2022/2023
brak danych ze względu na zamknięcie bazy	20	3	
Rok akademicki 2021/2022			obrona w roku akademickim 2024/2025
53	28	9	-
Rok akademicki 2022/2023			obrona w roku akademickim 2025/2026
53	27	6	-

*kierunek nie został uruchomiony

Jako główną przyczynę odsiewu należy wymienić niepodjęcie studiów oraz dobrowolną rezygnację. W analizowanych latach były przypadki skreślenia z listy studentów na skutek niewypełnienia obowiązków związanych z zaliczeniem semestru.

Biorąc pod uwagę stosunkowo niekorzystne uwarunkowania zewnętrzne w postaci pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, który negatywnie wpłynął na branżę turystyczną, liczba osób, które podjęły studia wskazuje na wzrost zainteresowania pracą w sektorze turystycznym.

3.6. Ogólne zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się

Ogólne zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się zawarte są w *Regulaminie Studiów*, określającym prawa i obowiązki studenta związane z zaliczaniem

przedmiotów, zdawaniem egzaminów, zaliczaniem etapów studiów i zakończeniem procesu kształcenia oraz zasady dotyczące skreśleń, wznawiania studiów i udzielania urlopów. Weryfikacja efektów uczenia się to proces odbywający się na wszystkich etapach studiów, w ramach zaliczeń i egzaminów z poszczególnych przedmiotów, podczas seminarium dyplomowego i przygotowania pracy dyplomowej oraz w trakcie egzaminu dyplomowego. System weryfikacji uwzględnia zasady zaliczeń i egzaminów w dwóch terminach: pierwszym i poprawkowym.

Regulamin określa również skalę stosowanych ocen w ramach procesu weryfikacji osiągnięć studenta. Na Uczelni przyjęto wyrażanie poziomu osiągnięcia danego przedmiotowego efektu uczenia się w następującej skali ocen: bardzo dobry (5), dobry plus (4,5), dobry (4), dostateczny plus (3,5), dostateczny (3), niedostateczny (2). Warunkiem promocji na kolejne semestry jest osiągnięcie pozytywnej oceny efektów uczenia się przypisanych do przedmiotów w danym semestrze.

W sytuacjach szczególnych, określonych w Regulaminie Studiów, Dziekan może wyrazić zgodę na komisyjne sprawdzenie stopnia osiągnięcia efektów uczenia się przez studenta. Z wnioskiem takim występuje student lub prowadzący zajęcia.

Na kierunku *turystyka i rekreacja* do najczęściej stosowanych metod weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się należą: egzamin pisemny, ustny, kolokwium, sprawdzian, praca pisemna, projekt, prezentacja, praca w grupie, dyskusja.

Kierunkowe efekty uczenia się na kierunku *turystyka i rekreacja* osiągnane są dzięki realizacji przewidzianych programem studiów zajęć/grup zajęć. Efekty uczenia się w kategorii wiedza i umiejętności odnoszą się do kierunkowych efektów uczenia się kierunku, który realizuje dany przedmiot. Natomiast efekty uczenia się w kategorii kompetencje społeczne są wybierane przez prowadzących przedmiot spośród efektów uczenia się obowiązujących na kierunku.

Na zakończenie procesu kształcenia (dyplomowania) dokonywana jest weryfikacja poziomu wiedzy kluczowej dla kierunku, umiejętności formułowania wypowiedzi na temat zagadnień z zakresu turystyki i rekreacji, umiejętności stosowania zdobytej wiedzy w procesie analizy, interpretowania i rozwiązywania problemów z obszaru turystyki i rekreacji, na podstawie:

- w przypadku seminarium zaliczenie na podstawie oceny wystawionej przez promotora oceniającej stan realizacji wskazanych zadań związanych z przygotowaniem pracy dyplomowej;

- w przypadku pracy własnej studenta (tj. przygotowania pracy dyplomowej na wybrany temat) – uzyskanie pozytywnych recenzji pracy oraz dopuszczenie do obrony jest warunkiem niezbędnym do uzyskania zaliczenia.

3.7. Dobór metod sprawdzania i oceniania efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych osiągniętych przez studentów w trakcie i na zakończenie procesu kształcenia (dyplomowania), w tym metod sprawdzania efektów uczenia się osiągniętych na praktykach zawodowych, ze wskazaniem przykładowych powiązań metod sprawdzania i oceniania z efektami uczenia się odnoszącymi się do umiejętności praktycznych, stosowania właściwych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych, jak również kompetencji językowych w zakresie znajomości języka obcego

Aby ukończyć studia na kierunku *turystyka i rekreacja* I stopnia należy spełnić następujące warunki: zaliczyć przedmioty kierunkowe oraz wybrane przedmioty specjalizacyjne i fakultatywne; zrealizować dodatkowe wymagania zapisane w programie studiów (w tym praktyki); uzyskać co najmniej 180 punktów ECTS; przygotować pracę dyplomową; zdać ustny egzamin dyplomowy (licencjacki) połączony z obroną pracy dyplomowej.

Osiągnięcie efektów uczenia się związane z kierunkiem studiów potwierdzają wyniki prac etapowych, wykonane projekty, zadania praktyczne, dzienniki praktyk, prace dyplomowe, aktywny udział w wycieczkach studyjnych.

Tab. 18. Metody weryfikowania i dokumentowania osiągnięcia efektów kształcenia przez studenta oraz zasad przechowywania dokumentacji na Wydziale Nauk Biologicznym

metody weryfikowania	sposób dokumentowania	czas i forma przechowywania	osoba odpowiedzialna
egzaminy/ zaliczenia ustne	wykaz pytań z form ustnych zaliczeń/egzaminów, opis zakresu treści programowych wymaganych na uzyskanie danej oceny	do końca cyklu kształcenia, forma papierowa lub elektroniczna	nauczyciel akademicki
egzaminy/ zaliczenia pisemne	Matryce testów/kolokwiiw pisemnych z opisem kryteriów oceniania, prace studentów	do końca cyklu kształcenia, forma papierowa lub elektroniczna	nauczyciel akademicki
egzamin dyplomowy	praca dyplomowa, protokół, recenzje	według Rozporządzeń MNiSW	Biuro Obsługi Studenta
wytwory studentów, projekty pisemne, inne indywidualne prace, prezentacje studenta	1. prace studentów z opisem kryteriów oceniania. 2. prezentacje z opisem kryteriów oceniania	do końca cyklu kształcenia, forma papierowa lub elektroniczna	nauczyciel akademicki

Stopień osiągania zakładanych efektów uczenia się weryfikowany jest w trakcie zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego (dyskusje, aktywność na zajęciach, samodzielne opracowywanie zagadnień i prezentacja podczas zajęć; opracowanie i prezentacja raportów z przeczytanych tekstów; analiza przypadku) oraz na podstawie kolokwiów, egzaminów/zaliczeń na ocenę (zgodnie z planem studiów) w formie ustnej lub pisemnej obejmujące sprawdzenie zdobytych wiadomości ogólnych oraz podstawowych umiejętności ich wykorzystania w turystyce i rekreacji, prac zaliczeniowych (referatów, esejów), prac projektowych, zadań i aktywności wymagających pracy własnej studentów.

Szczegółowe kryteria oceniania opisane są w sylabusach poszczególnych modułów. W przypadku, gdy moduł jest prowadzony zarówno w formie wykładów, ćwiczeń, warsztatów/laboratoriów lub zajęć terenowych, student otrzymuje osobne oceny. Ocena końcowa z zajęć jest średnią ocen uzyskanych z ćwiczeń i wykładów. Zajęcia w formie wykładów kończą się zgodnie z programem studiów egzaminem lub zaliczeniem z oceną. Ocenę końcową wystawia osoba prowadząca przedmiot na podstawie oceny z ćwiczeń/warsztatów i oceny z wykładów zgodnie z sylabusem danego przedmiotu. Narzędziami służącymi ocenie osiągnięć są egzaminy w formie pisemnej i ustnej, kolokwia (pisemne i ustne), prace zaliczeniowe, eseje, referaty, testy, prace etapowe, opisy studiów przypadków, samodzielne i zespołowe projekty, raporty, sprawozdania, dyskusje, dzienniki praktyk wykonane zgodnie z wytycznymi, prezentacje (indywidualne i zespołowe). Weryfikacja osiąganych efektów uczenia się w kategorii „wiedza” sprawdzana jest za pomocą egzaminów pisemnych lub ustnych, a także w oparciu o analizę opracowanych projektów i ich praktycznej realizacji. Weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się w kategorii „umiejętności” opiera się na bezpośredniej obserwacji studenta w czasie działań właściwych dla danego zadania (realizacji imprezy, prowadzenia wycieczki, referowania przygotowanej koncepcji projektowej).

Innym źródłem informacji o osiąganych postępach są pisemne sprawozdania z realizacji praktyk zawodowych, dzienniczek praktyk oraz rozmowa z opiekunem praktyk zawodowych. Sposobami weryfikacji efektów uczenia się osiągniętych na praktykach zawodowych jest pozytywna, pisemna opinia i ocena kierownictwa instytucji przyjmującej na praktykę lub wyznaczonego koordynatora praktyk z ramienia instytucji wpisana do dzienniczka praktyk. Weryfikacja wiedzy i zdobytych umiejętności odbywa się na podstawie przedłożenia dziennika praktyk, zawierającego: opinię z Zakładu pracy, sprawozdanie z przebiegu praktyk, ankietę wypełnioną przez Zakład pracy poświadczoną podpisem osoby odpowiedzialnej za realizację studenckiej praktyki zawodowej ze strony Zakładu pracy.

W dzienniczku praktyk student powinien zawrzeć informację dotyczące: ogólnej charakterystyki instytucji/organizacji, w której odbywała się praktyka, przebiegu praktyki zawodowej oraz opis aktywności studenta ze szczególnym określeniem celów praktyk opisanych w sylabusie przedmiotu.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Zaleca się usunięcie nieprawidłowości związanej ze strukturą składu kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku ze względu na reprezentowanie dyscypliny, tj. brakiem reprezentantów dyscypliny wiodącej oraz 2 dyscyplin, do których został przypisany kierunek	W celu eliminacji nieprawidłowości w składzie kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku podjęto współpracę z Wydziałem Ekonomii i Zarządzania (WEZ) oraz Wydziałem Prawa i Administracji (WPiA). Zgodnie z polityką Uniwersytetu Zielonogórskiego wykorzystywane są zasoby naukowe z uczelni. Dodatkowo w celu uzupełnienia kadry posiadającej właściwe kwalifikacje zatrudniono w drodze konkursu otwartego dr. I. Miedzińską (nauki o geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej) oraz dr. O. Mądrzak (nauki o kulturze fizycznej). Podjęto również współpracę z osobami posiadającymi właściwe doświadczenie praktyczne, które prowadzą zajęcia kształtujące umiejętności przydatne w pracy zawodowej.
2.	Zaleca się wprowadzenie przez uczelnię takiego systemu ocen nauczycieli akademickich aby mógł być on wykorzystany do efektywnego i gwarantującego regularność monitoringu jakości kształcenia na ocenianym kierunku	Zgodnie z Zarządzeniem nr 48 Rektora UZ z dnia 4 marca 2020 w sprawie dokumentów i procedur USZJK do narzędzi ewaluacji zaliczają się: <ul style="list-style-type: none"> – Ankieta Oceny Prowadzącego Zajęcia (załącznik nr 8) – Ankieta Zadowolenia z Warunków Studiowania – Ankieta Opinii Nauczycieli akademickich o warunkach prowadzenia studiów – Ankieta Oceny Studiów Podyplomowych – Ankieta Oceny Praktyk – Ankieta Okresowej Oceny Programu Studiów - profil ogólnoakademicki – Ankieta Okresowej Oceny Programu Studiów - profil praktyczny – Ankieta Okresowej Oceny Programu Studiów podyplomowych – Karta hospitacji zajęć dydaktycznych (załącznik nr 9) – Procedury ewaluacji procesu kształcenia <p>Ewaluacja procesu kształcenia odbywa się co roku. Aby zachęcić studentów do wzięcia w nim udziału poprzez wypełnienia Ankiety Oceny Prowadzącego Zajęcia, proces ten realizowany jest równoległe z konkursem "Ewaluacja procesu kształcenia". Konkurs prowadzony jest w dwóch formach – wydziałowej i indywidualnej. W konkursie wydziałowym nagrodzony zostanie każdy wydział, który zwycięży w swojej grupie. Podstawę dla określenia zwycięskiego wydziału w danej grupie stanowi procentowy udział największej liczby tokenów wykorzystanych do logowania się do systemu ankietowego. W konkursie indywidualnym nagrodzone zostaną trzy losowo</p>

		<p>wybrane tokeny. Nagrodą w konkursie wydziałowym są godziny rektorskie ustalone w porozumieniu z Dziekanem wydziału i przedstawicielami Parlamentu Studenckiego na danym wydziale; nagrodą w konkursie indywidualnym są nagrody rzeczowe.</p> <p>Dodatkowo na stronie Parlamentu Studenckiego jest link do ankiety dotyczącej zdalnych zajęć prowadzonych na Uniwersytecie Zielonogórskim. W anonimowej ankiecie studenci mogą zgłosić nieprawidłowości takie jak naruszenie zasad określonych dla zajęć w formie zdalnej lub fakt, iż zajęcia w formie zdalnej nie są prowadzone.</p>
3.	<p>Zaleca się wprowadzenie przez uczelnię takiego systemu ocen nauczycieli akademickich aby wnioski z oceny dokonywanej przez studentów oraz podczas hospitacji mogły być wykorzystywane do doskonalenia poszczególnych członków kadry i planowania ich indywidualnych ścieżek rozwojowych</p>	<p>System konkursowy przyczynił się do wzrostu zainteresowania studentów udziałem w ankietyzacji, skutkiem czego Wydział Nauk Biologicznych dwukrotnie zwyciężył w kategorii wydziałowej: w roku akadem. 2020/2021 i 2021/2022. W analizowanych latach wszyscy pracownicy Pracowni Turystyki i Rekreacji zostali poddani ocenie przez studentów. Ponadto kierownik Pracowni Turystyki i Rekreacji przeprowadził hospitacje wśród osób prowadzących zajęcia na kierunku. Kolejne osoby będą podlegać procesowi hospitacji sukcesywnie.</p>
4.	<p>Zaleca się wdrożenie skutecznych działań pro jakościowych mających na celu zapobieganie powstawaniu w przyszłości zdiagnozowanych nieprawidłowości</p>	<p>Zapobieżenie i eliminacja zdiagnozowanych nieprawidłowości w kryterium 4 jest domeną Uczelnianego Zespołu ds. Doskonalenia Jakości Kształcenia, który w zakresie swoich zadań ma opracowywanie i proponowanie działań w zakresie zapewnienia wymaganej przepisami prawa kadry akademickiej oraz systemu motywacji i oceny tej kadry oraz monitorowanie jakości kształcenia na wydziałach, monitorowanie wdrażania przez wydziały regulacji prawnych w zakresie kształcenia (w szczególności dokumentów dotyczących programów kształcenia, Regulaminu studiów, Regulaminu ECTS).</p>

4.1. Liczba, struktura kwalifikacji oraz dorobku naukowego nauczycieli akademickich oraz innych osób prowadzących zajęcia ze studentami na ocenianym kierunku, jak również ich kompetencji dydaktycznych

Zajęcia na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzą pracownicy badawczo-dydaktyczni i dydaktyczni posiadający kwalifikacje i realizujący badania naukowe w dyscyplinach: nauk o kulturze fizycznej, ekonomii i finansów, nauk prawnych, nauk socjologicznych, nauk biologicznych, kulturoznawstwa i geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej, w obrębie dziedzin: nauk medycznych i nauk o zdrowiu, nauk społecznych, nauk ścisłych i przyrodniczych. Zajęcia ze studentami prowadzi obecnie: 6 wykładowców zatrudnionych w Instytucie Sportu, Turystyki i Żywnienia w Pracowni Turystyki i Rekreacji (1 dr habilitowany, 5 doktorów), a także pracownicy zatrudnieni w Instytucie Sportu, Turystyki i Żywnienia w Katedrze Żywnienia Człowieka i Dietoterapii (1 doktor), w Katedrze Sportu i Promocji Zdrowia (1 doktor), w Instytucie Nauk Prawnych (1 doktor), w Instytucie Ekonomii i Finansów (1 doktor) oraz w Studium Wychowania Fizycznego i Sportu

(1 magister) i w Uniwersyteckim Centrum Kształcenia Językowego (2 magistrów). Wszyscy wyżej wymienieni pracownicy są zatrudnieni na Uniwersytecie Zielonogórskim jako podstawowym miejscu pracy, co jest zgodne z wymogami ustawowymi oraz posiadają kwalifikacje pedagogiczne. Proces dydaktyczny na kierunku wspomagany jest także przez praktyków (1 doktor habilitowany i 5 magistrów pracujących w branży turystycznej i/lub posiadających wykształcenie z zakresu turystyki i rekreacji).

Tab. 19. Struktura pracowników kierunku turystyka i rekreacja realizujących zajęcia w obecnym roku akademickim (2022/2023)

Tytuł / stopień naukowy	Liczba pracowników
Doktor habilitowany	2
Doktor	9
Magister	8
Suma	19

Zajęcia dydaktyczne na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzone są przez kompetentną kadre, której dorobek naukowy, doświadczenie dydaktyczne i zawodowe są zgodne z zakresem poszczególnych przedmiotów, ich specyfiką i metodologią. Zgodność zainteresowań badawczych nauczycieli akademickich z zajęciami dydaktycznymi, jakie prowadzą, zapewnia odpowiednią jakość kształcenia i dostęp studentów do aktualnej wiedzy w danym zakresie oraz uzyskanie pożądaných umiejętności i kompetencji społecznych. Pracownicy nagradzani byli nagrodami rektora za działalność badawczo-dydaktyczną i organizacyjną. Pracownicy badawczo-dydaktyczni Wydziału realizują tematy badawcze obejmujące zagadnienia związane z rozwojem dyscyplin naukowych w ramach dziedziny nauk społecznych i dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz dodatkowych dyscyplin naukowych.

Tematyka badań wpisuje się w obszar prowadzonych przez nauczycieli akademickich przedmiotów na kierunku *turystyka i rekreacja*. Wyniki badań prezentowane są na konferencjach i seminariach oraz upowszechniane są w publikacjach naukowych rejestrowanych przez bazę dorobku naukowego pracowników UZ SKEP (<https://pers.uz.zgora.pl/publikacje-osoby>). Wiele prac utrzymuje indywidualny charakter, a obok nich prowadzone są przedsięwzięcia zespołowe, w tym także z udziałem zagranicznych partnerów. Pracownicy są także autorami opracowań na rzecz gospodarki turystycznej oraz autorami podręczników i książek na rynku edukacyjnym oraz promocji turystyki. Kadra prowadząca zajęcia na kierunku publikuje w uznanych czasopismach

krajowych i zagranicznych (indeksowanych w bazie SCOPUS, Web of Science oraz na liście ministerialnego wykazu czasopism), a także w monografiach. Wyrazem aktywności badawczej pracowników są wyróżnienia i nagrody za prace badawcze.

Dorobek i osiągnięcia naukowe charakteryzujące poszczególnych nauczycieli akademickich został ujęty w załączonych kartach charakterystyki (załącznik 2a).

Pracownicy posiadają również dodatkowe kwalifikacje, kursy i uprawnienia, które są zbieżne z kierunkiem studiów, tj.: wychowawcy wycieczki dzieci i młodzieży; kierownika wycieczki dzieci i młodzieży; kierownika wycieczek szkolnych; instruktora rekreacji ruchowej (specjalność survival, narciarstwo zjazdowe, snowboard); egzaminator egzaminów zawodowych branżowych: technik obsługi ruchu turystycznego, technik organizacji turystyki; przewodnika turystycznego terenowego po obszarze województwa lubuskiego; przewodnika terenowego, miejskiego („Tour Prague”); pilot wycieczek (organizacja i pilotaż wycieczek szkolnych); instruktora teatralnego (Ministerstwo Kultury i Sztuki): eksperta zewnętrznego w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych.

Zatrudnieni nauczyciele posiadają także certyfikaty kursów, szkoleń, warsztatów i studiów podyplomowych: Social Media Marketing; Organizacja zagranicznej wycieczki szkolnej – krok po kroku; Organizator turystyczno-rekreacyjny; Szlaki turystyczne – od pomysłu do realizacji; Budowa strategii rozwoju lokalnego; Źródła danych przestrzennych i metody inwentaryzacji przestrzeni przyrodniczej; Kontakty ze studentami z zaburzeniami spektrum autyzmu, Uczelnia wobec zaburzeń psychicznych; Komunikacja i formy wsparcia edukacyjnego studentów i kandydatów na studia z zaburzeniami psychicznymi; Funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością w środowisku akademickim; Europejski Certyfikat Kompetencji Cyfrowych w standardzie ECCC; Menadżer sportu i rekreacji; marketing w praktyce oraz Tworzenie Systemu Informacji Turystycznej w gminie i regionie; Zarządzania w oświacie; Zarządzania projektami „Ten Step”; Psychologia w biznesie; Coaching menedżerski – Nowoczesne narzędzie do rozwoju osobistego, zespołu i organizacji; Menadżer kultury; Menadżer turystyki i hotelarstwa; Skuteczny manager nowoczesnej firmy; Zarządzenie Projektem; Planowanie przestrzenne w samorządowej gospodarce miast i gmin w turystyce i rekreacji.

Prowadzący zajęcia dydaktyczne współpracują ponadto z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego i administracyjnego w obszarze turystyki, takimi jak: hotele, miejskie ośrodki sportu i rekreacji, gospodarstwa agroturystyczne, muzea, domu kultury, parki krajobrazowe i parki narodowe. Ponadto charakteryzują się aktywnym członkostwem w wielu przedsięwzięciach z dziedziny turystyki i rekreacji, np.: członek Panelu ekspertów

przy Urzędzie Marszałkowskim w Zielonej Górze ds. oceny wniosków w ramach programu ZPORR oraz Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Brandenburgia, działanie: turystyka; członek rady Programowej Turystyki przy prezydencie miasta Zielona Góra; członek Państwowej Komisji Egzaminacyjnej ds. pilotów wycieczek przy Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubuskiego; członek Lubuskiego Stowarzyszenia Przewodników Turystycznych; członek zespołu doradczego ds. kategoryzacji obiektów noclegowych w województwie lubuskim.

Kompetencje kadry dydaktycznej podkreślają liczne osiągnięcia dydaktyczne nauczycieli akademickich i sukcesy studentów ocenianego kierunku. Wśród nich należy wymienić:

- Innowacje dydaktyczne pt. „Quest regionalny”: Quest „Sulechoviensia wczoraj i dziś” (2017), Quest „Zielonogórskie polowanie na czarownice” (2018), Quest „Przygoda w średniowiecznym Gubinie” (2019), Gra turystyczna „Sulechowskie zakątki” (2020), Quest „Trzy kontynenty Ogrodu Botanicznego w Zielonej Górze” (2021), Quest „Mini ZOO w Zielonej Górze dla dzieci” 2021, Quest „Na świdnickim szlaku” 2021.
- Eksperti w zakresie turystyki i rekreacji w projekcie rywalizacyjnym „Start up grow up” realizowanym przez PWSZ w Sulechowie.
- Projekt: Modernizacja kształcenia zawodowego w Powiecie Nowosolskim” - obóz naukowy 5 dniowy „START W ZAWODZIE” – Technik obsługi turystycznej.
- Prowadzenie warsztatów oraz wykładów otwartych podczas targów edukacyjnych, dni karier, spotkań promocyjnych w szkołach.
- Autorzy wykładów metodycznych dla nauczycieli przedmiotów zawodowych.
- Organizatorzy i przewodnicy na warsztatach i zajęciach terenowych dla młodzieży.
- Organizacja dni turystyki.
- Animacja dzieci i młodzieży w zakresie turystyki – pracownicy wraz ze studentami.
- Organizacja VII Lubuskiego Sejmiku Turystycznego "Nowe podejście do turystyki" 19.10.2022.

4.2. Obsada zajęć

Obsada zajęć dydaktycznych jest dobierana z uwzględnieniem praktycznego profilu oraz dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się zakładane efekty uczenia się. Dla nauczycieli akademickich realizujących zajęcia na kierunku *turystyka i rekreacja UZ* jest podstawowym miejscem pracy. Biorąc pod uwagę kompetencje dydaktyczne i wiedzę

pracowników, władze WNB weryfikują obsadę zajęć, tak, aby w procesie kształcenia realizowane były wszystkie kierunkowe i przedmiotowe efekty uczenia się. Wybór kadry do prowadzenia określonych przedmiotów opiera się na analizie kompetencji dydaktycznych oraz zainteresowań badawczych pracowników. Prowadzone przez nich zajęcia są w pełni zbieżne z zainteresowaniami naukowymi, co zapewnia wysoki poziom kształcenia i dostęp studentów do aktualnej wiedzy w danym zakresie. Ważnym kryterium doboru kadry jest jej doświadczenie zawodowe. Wielu pracowników Wydziału odznacza się wieloletnim, bogatym dorobkiem badawczo dydaktycznym oraz praktyką zawodową w sferze społeczno-gospodarczej. Doświadczenie zawodowe kadry przekłada się na jakość prowadzonych zajęć, pozyskanie przez studentów wiedzy praktycznej, którą jako absolwenci mogą wykorzystać w pracy zawodowej.

Proces dydaktyczny na kierunku wspomagany jest także przez praktyków. Na kierunku zajęcia realizowane są przez kadrę wewnętrzną oraz zewnętrzną. Obsady zajęć kadry wewnętrznej dokonuje się na podstawie dorobku badawczo-dydaktycznego i praktycznego. Obsada zajęć na kierunku turystyka i rekreacja ze wskazaniem formy i wymiaru godzin zajęć zawarta została załączniku 2a.

4.3. Łączenie działalności dydaktycznej z działalnością naukową i angażowanie studentów w tę działalność

Nauczyciele akademicy łączą działalność badawczą z działalnością dydaktyczną. Zaangażowana kadra posiada wieloletnie doświadczenie dydaktyczne. W działalność badawczą włączani są także studenci. W ramach współpracy studentów z kadrą badawczo-dydaktyczną przygotowywano w latach 2017-2021 innowacje dydaktyczne pt. quest regionalny: Quest „Sulechoviensia wczoraj i dziś” (2017), Quest „Zielonogórskie polowanie na czarownice” (2018), Quest „Przygoda w średniowiecznym Gubinie” (2019), Gra turystyczna „Sulechowskie zakątki” (2020), Quest „Trzy kontynenty Ogrodu Botanicznego w Zielonej Górze” (2021), Quest „Mini ZOO w Zielonej Górze dla dzieci” (2021), Quest „Na świdnickim szlaku” (2021). Przejawem współpracy jest również organizacja wydarzeń dla studentów w tym wizyt studyjnych w przedsiębiorstwach (biura podróży, hotele, muzea, domy kultury, ośrodki sportu i rekreacji). Organizowano wycieczki studyjne, m.in. na targi turystyczne Toursalon w Poznaniu 2017, 2018, 2019, Targi Turystyczne ITB w Berlinie 2017, 2018, 2019, wyjazdy dydaktyczne do Gniezna 2019, 2021. Organizowano także spotkania z liderami branży turystycznej.

W ostatnich latach pracownicy wykazywali aktywność dydaktyczną również poza regularnymi zajęciami ze studentami.

- 2021-2022 – Prowadzenie warsztatów oraz wykładów otwartych podczas targów edukacyjnych, dni karier, spotkań promocyjnych w szkołach;
- Powołanie i praca ze studentami w ramach Studenckiego Koła Naukowego Turystyki, w tym także udział w konferencjach;
- Prowadzenie szkolenia "Turystyka wiejska jako trend i alternatywa w czasie pandemii COVID-19, Europejska Grupa Doradcza, UM woj. łódzkiego – 2021 r.;
- Organizacja i przeprowadzenie warsztatów dydaktycznych „projekt UZ, To się przyda”, pt. O podróżowaniu z kijkiem do selfie. Jak zdjęcia tworzą nowoczesną turystykę – 2021 r.;
- Pomoc w przygotowaniu i uczestnictwo w Debacie: Miasto w lesie. Szanse i zagrożenia dla miasta otoczonego lasami – 2022 r.;
- Organizacja i udział w komisji oceniającej w Olimpiadzie Wiedzy Ekologicznej – 2022-2023 r.;
- Warsztat praktyczny „Od pomysłu do oferty. W poszukiwaniu lubuskiego produktu turystycznego”, Lubuskie Stowarzyszenie Przewodników, Turystycznych, Szkolenie kompetencji kadr w lubuskiej turystyce „Nasze lubuskie produkty turystyki aktywnej – wracamy do normalności po pandemii”, 27 listopada 2022 r.

4.4 Założenia, cele i skuteczność prowadzonej polityki kadrowej

Ramy polityki kadrowej wynikają z formalnych uregulowań prawnych zawartych w Ustawie - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Statucie UZ i Strategii rozwoju UZ. Strategia rozwoju UZ określa, że polityka kadrowa powinna zmierzać do dalszego rozwoju kadry, która powinna być dostosowana do czynników wewnętrznych i zewnętrznych, w tym przede wszystkim do sytuacji popytowej w zakresie kształcenia potrzeb gospodarki. Utrudnienia w realizacji polityki kadrowej na kierunku *turystyka i rekreacja* wynikają z niżu demograficznego i związanej z nią lepszej dostępności wyższych uczelni w dużych miastach. W zawiązku z tym liczba kandydatów przyjętych na studia gwałtownie zmalała i oscyluje w granicach 15-20 osób. Taka sytuacja – poza oczywistym zagrożeniem dla kadry dydaktycznej - ma też pozytywne strony. Należy zauważyć, że mała liczba studentów w poszczególnych latach stwarza sprzyjające warunki do indywidualizacji studiów. Taka sytuacja poprawia jakość procesu dydaktycznego i organizacyjnego.

System motywowania kadry badawczo-dydaktycznej w Polityce Jakości UZ przejawia się poprzez zapewnienie wysoko wykwalifikowanej kadry dydaktycznej, w szczególności poprzez:

- rozwijanie badań w zakresie dziedzin i dyscyplin wiedzy powiązanych z prowadzonymi kierunkami studiów,
- zapewnienie stabilnej kadry badawczo-dydaktycznej posiadającej aktualny dorobek w zakresie obszarów kształcenia, wiedzy i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty uczenia się,
- wspieranie awansów naukowych,
- wspieranie podnoszenia kwalifikacji dydaktycznych nauczycieli akademickich,
- zapewnienie na kierunkach studiów o profilu praktycznym nauczycieli posiadających aktualne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć,
- motywowanie nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji dydaktycznych i rozwijania badań naukowych,
- motywowanie nauczycieli akademickich do pracy ze studentami wybiegającej poza obowiązki wynikające z pensum dydaktycznego.

Pracownicy mogą otrzymać Nagrodę Rektora za działalność badawczą, dydaktyczną lub organizacyjną, zarówno indywidualną jak i zespołową.

Działania w zakresie Polityki Kadrowej są realizowane w następujących obszarach:

- planowanie zatrudnienia i nabór pracowników,
- ocena pracowników,
- utrzymanie pracowników (wynagradzanie, motywowanie),
- rozwój pracowników (podnoszenie kwalifikacji, udział w badaniach naukowych, pomoc w przygotowaniu publikacji naukowych).

Planowanie zatrudnienia opiera się na ściśle określonych podstawach np. wynikających z obowiązkowego pensum dydaktycznego, a także liczby studentów. Kadra dydaktyczna oraz badawczo-dydaktyczna zatrudniana jest na podstawie konkursów. Rekrutacja odbywa się w sposób otwarty, przejrzysty i efektywny, przy zapewnieniu wsparcia kandydatom. Podnoszenie poziomu działalności badawczo-dydaktycznej oraz efektywności badawczej pracowników opiera się na systemie ocen oraz motywacji kadry. Zgodnie ze Statutem UZ okresowym ocenom podlegają wszyscy nauczyciele akademicy. System ocen pracowników zawiera:

- okresowe, regulaminowe oceny pracowników dokonywane przez Komisję Oceny Okresowej Nauczycieli Akademickich oceniająca w 3 obszarach: badawczym, dydaktycznym i organizacyjnym (Zarządzenie Nr 228 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 30 grudnia 2021 roku w sprawie zasad, trybu i kryteriów oceny okresowej nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uniwersytecie Zielonogórskim za lata 2022-2025);
- corocznej oceny zajęć dydaktycznych dokonywane przez studentów w ramach ogólnouczelnianej akcji „Akcja Ewaluacja – Oceń Belfra”, połączona z konkursem w dwóch kategoriach: wydziałowej i indywidualnej. Warto podkreślić wysoki udział studentów Wydziału Nauk Biologicznych (dwukrotne wygranie konkursu) (Zarządzenie nr 56 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 29.04.2022 r.);
- oceny hospitacji zajęć dokonywane przez samodzielnych pracowników nauki.

4.5. System wspierania i motywowania kadry do rozwoju naukowego lub artystycznego, podnoszenia kompetencji dydaktycznych oraz spełnienia reguł i wymagań w zakresie doboru nauczycieli akademickich

Polityka kadrowa wpisuje się w Strategię rozwoju UZ. Uczelnia stwarza warunki do rozwoju naukowego i dydaktycznego poprzez następujące działania:

- obniżanie pensum dydaktycznego samodzielnym pracownikom naukowym, którzy kierują badaniami naukowymi,
- finansowanie udziału pracowników w konferencjach naukowych oraz wzbogacanie zbiorów bibliotecznych w kierunku ich zainteresowań naukowych,
- finansowanie przewodów doktorskich i habilitacyjnych,
- łączenie zainteresowań naukowych kadry z tematyką prac dyplomowych – tej formie nadaje się szczególne znaczenie, co z jednej strony podnosi poziom prac dyplomowych, a z drugiej strony stanowi przyczynek do rozwoju samej kadry.

Pracownicy za swoje osiągnięcia naukowe bądź wyróżniającą się pracę na rzecz Wydziału lub UZ, mogą otrzymać nagrodę Rektora. Nagrodę Rektora przyznaje się w ramach czterech kategorii: za wybitne osiągnięcia naukowe, dydaktyczne, za całokształt działalności badawczo-dydaktycznej, za szczególne osiągnięcia organizacyjne. Kryteriami oceny wniosków są publikacje naukowe, projekty badawcze, patenty, komercjalizacja badań naukowych oraz inne wyróżniające się dokonania badawcze bądź dydaktyczne (Zarządzenie nr 170 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 11 października 2021 r.).

Ważnym elementem wsparcia kadry w rozwoju, zwłaszcza w realizacji awansów jest możliwość publikacji monografii, podręczników lub innej publikacji w uczelnianej Oficynie Wydawniczej, przy finansowaniu ze środków Uczelni. Wydział wspiera też uczestnictwo w międzynarodowych i krajowych konferencjach oraz wymianach krajowych i międzynarodowych w ramach Erasmus+.

Zgodnie ze Statutem UZ okresowym ocenom podlegają wszyscy nauczyciele akademicy (Zarządzenie nr 228 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 30 grudnia 2021 roku w sprawie zasad, trybu i kryteriów oceny okresowej nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uniwersytecie Zielonogórskim za lata 2022-2025). Ponadto na UZ funkcjonuje Uczelniany System Zapewnienie Jakości Kształcenia, przyjęty Uchwałą nr 577 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 27 listopada 2019 roku w sprawie przyjęcia Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia oraz Uchwałą nr 348 z dnia 24 listopada 2021r. w sprawie zmian w Uczelnianym Systemie Zapewniania Jakości Kształcenia przyjętym uchwałą nr 577 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie przyjęcia Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (dostępny na stronie http://ksztalcenie.uz.zgora.pl/html/system_jakosci/uchwala%20348_24_11.2021.pdf) wraz z Uczelnianą Radą ds. Kształcenia.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Zajęcia dydaktyczne na kierunku *turystyka i rekreacja* odbywają się w budynkach Wydziału Nauk Biologicznych Uniwersytetu Zielonogórskiego. W celach dydaktycznych wykorzystywany jest także Ogród Botaniczny oraz Biblioteka i obiekty sportowe.

Instytut Sportu, Turystyki i Żywnienia dysponuje infrastrukturą umożliwiającą prawidłową realizację efektów kształcenia założonych dla kierunku *turystyka i rekreacja*. Pomieszczenia Wydziału przewidziane do realizacji zajęć znajdują się w budynkach A-8, A-13 i A-29 przy ul. Prof. Z. Szafrana, gdzie znajdują się sale wykładowe, konwersatoryjne, seminaryjne wyposażone w sprzęt multimedialny, laboratoria dydaktyczno-badawcze oraz część administracyjna wraz z Biurem Obsługi Studenta. Pomieszczenia Wydziału wykorzystywane przy realizacji zajęć na kierunku znajdują się w budynku głównym A-8 przy ul. Prof. Z. Szafrana 1. W budynku głównym znajdują się sale wykładowe, sale do zajęć konwersatoryjnych i sala seminaryjna, w pełni wyposażone w sprzęt multimedialny, laboratoria dydaktyczne i dydaktyczno-badawcze oraz zaplecze administracyjne. W budynku

głównym znajduje się również 15-stanowiskowa pracownia komputerowa udostępniana studentom również poza zajęciami.

Do dyspozycji studentów dostępny jest także Ogród Botaniczny przy ul. Botanicznej 50A, który stanowi cenne zaplecze dydaktyczne.

5.1 Baza rekreacyjno – sportowa

Na kierunku *turystyka i rekreacja* w trakcie realizacji programu dydaktycznego z zakresu czynnego wypoczynku wykorzystywany jest zespół obiektów, urządzeń oraz narzędzi, które w pełni zaspokajają pojawiające się potrzeby. Część omawianej bazy znajduje się aktualnie bezpośrednio w dyspozycji kierunku, natomiast główne obiekty sportowe są eksploatowane w porozumieniu i współpracy ze Studium Wychowania Fizycznego.

Uniwersytet Zielonogórski dysponuje także bazą turystyczną wykorzystywaną także w ramach wyjazdów studyjnych i warsztatów:

- Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy UZ w Łagowie nad jeziorem Trześniowskim.
- Ośrodek Wypoczynkowy w Lubiatowie na jeziorem Sławskim.
- Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy w Karłowie w Górach Stołowych u podnóża „Szczelińca Wielkiego”.

Pełna lista wyposażenia pomieszczeń podana jest w załączniku nr 2a, punkt 5.

5.2 Infrastruktura i wyposażenie instytucji, w których prowadzone są praktyki zawodowe

Miejsce odbycia praktyki studenckiej powinno odpowiadać ogólnym celom praktyki wynikającym z programu studiów dla właściwego kierunku/specjalności. Przy wyborze miejsca odbywania praktyki należy zwrócić uwagę na przedmiot praktyki zawarty w ramowym programie praktyk oraz na szczegółowe obszary tematyczne danej praktyki zawodowej zgodne ze jej profilem. Praktyki zawodowe na kierunku *turystyka i rekreacja* mogą być realizowane m.in. w: przedsiębiorstwach turystycznych, obiektach noclegowych, obiektach sportowych i rekreacyjnych, biurach podróży, placówkach administracji samorządowej, placówkach kulturowych, koloniach i półkoloniach.

Zajęcia poza uczelnią oraz praktyki zawodowe realizowane były/będą w instytucjach dobrze wyposażonych w niezbędny do pracy sprzęt.

5.3 Dostęp do technologii informacyjno – komunikacyjnej

W budynku głównym Wydziału Nauk Biologicznych istnieje dostęp do bezprzewodowego Internetu. W ramach sieci uczelnianej, studenci mają dostęp do wielu elektronicznych baz danych oraz baz literaturowych udostępnianych przez Bibliotekę UZ.

Na Uczelni istnieje możliwość nauczania na odległość w systemie e-learningu. Nauczanie w systemie e-learningowym odbywa się poprzez aplikacje: Google Classroom, Google Hangouts Meet w ramach pakietu G-Suite.

5.4 Udogodnienia dla potrzeb studentów z niepełnosprawnością

Infrastruktura budynku dydaktycznego Wydziału Nauk Biologicznych jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Znajdują się w nim windy z szerokim wejściem, rozsuwanymi drzwiami, którymi osoby niepełnosprawne bez problemu mogą poruszać się po kondygnacjach, toalety dla niepełnosprawnych, szerokie korytarze. Dla osób z niepełnosprawnością słuchową w salach wykładowych zainstalowano pętle indukcyjne wspomagające słyszenie w trakcie zajęć. Strona Internetowa Wydziału dostosowana jest do potrzeb osób niedowidzących. Studenci z niepełnosprawnościami, oprócz możliwości starania się o indywidualną organizację studiów (IOS), mogą także uzyskać szersze wsparcie polegające na organizacji dodatkowych godzin zajęć czy przydzielenie asystenta.

5.5 Dostępność infrastruktury dla studentów w celu wykonywania pracy własnej

Studenci mają pełny dostęp do infrastruktury, w tym aparatury i materiałów dydaktycznych, w celu wykonywania zadań w ramach pracy własnej.

5.6 System biblioteczno - informacyjny uczelni

Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego jest największą biblioteką naukową w województwie lubuskim. Tworzy zbiory zgodnie z potrzebami edukacyjnymi oraz badawczymi środowiska akademickiego. Gromadzi literaturę z dziedzin nauk humanistycznych, społecznych, ścisłych, przyrodniczych, inżynieryjno-technicznych, medycznych, a także nauk o zdrowiu i sztuki. Biblioteka pełni funkcję ośrodka informacji naukowej zapewniając dostęp do informacji o krajowych oraz światowych osiągnięciach naukowych, a także usług i zasobów wiedzy w formie tradycyjnej i nowoczesnej, opartej na

źródłach elektronicznych oraz zasobach sieciowych. Szczegółowe zasoby biblioteczne umieszczone są w załączniku nr 2a, pkt. 5.

5.7 Zakres monitorowania bazy dydaktycznej i naukowej

Od 2007 roku przeprowadzana jest ewaluacja zadowolenia z warunków studiowania, na którą składa się między innymi ocena infrastruktury i zasobów bibliotecznych. Od roku 2018 ankieta podpięta jest do systemu, gdzie generowany jest raport zbiorczy z wynikami. Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia zatwierdził zmodyfikowany kwestionariusz ankiety, a ankieta stała się częścią Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (Zarządzeniem nr 56 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 29 kwietnia 2022 roku; <http://ksztalcenie.uz.zgora.pl/html/uszjk.php?m=5#t>).

5.8 Spełnienia reguł i wymagań w zakresie infrastruktury dydaktycznej i naukowej

Spełnione są reguły i wymagania w zakresie infrastruktury dydaktycznej i naukowej, zawarte w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 powołanej ustawy.

5.9 Stan, nowoczesność, rozmiary i kompleksowość bazy dydaktycznej, naukowej i lokalowej

Wydział Nauk Biologicznych Uniwersytetu Zielonogórskiego jest obecnie dysponentem obiektów uczelnianych, które stanowią bazę dydaktyczną i naukową oraz lokalową dla Instytutu Sportu, Turystyki i Żywnienia. Dokładny opis infrastruktury dydaktycznej i lokalowej zamieszczony jest w załączniku nr 2a, pkt.5.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Najistotniejszym elementem podejścia do współpracy partnerskiej z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest stworzenie platformy współdziałania rady programowej kierunku *turystyka i rekreacja* z firmami i instytucjami, które wyraziły w tym zakresie swoje intencje. Opierają się one na woli wykorzystania posiadanego potencjału kadrowego,

organizacyjnego, technicznego, naukowego oraz wieloletnich doświadczeń w prowadzeniu współpracy na rzecz rozwoju Partnerów.

W ostatnim okresie (2021-2023), podpisano listy intencyjne z instytucjami i firmami, które wyraziły chęć współpracy z radą programową kierunku *turystyka i rekreacja*. Do grupy tej należą:

1. Urząd Marszałkowski w Zielonej Górze, ul. Podgórna 7, 65-057 Zielona Góra (list intencyjny z dnia 05.12.2022 r.).
2. Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna „LOTUR”, ul. Podgórna 7, 65-057 Zielona Góra (list intencyjny z dnia 08.04.2022 r.).
3. Park Narodowy „Ujście Warty” Chyżyno, 69-113 Chyżyno (list intencyjny z dnia 10.01.2022 r.).
4. Zespół Parków Krajoznawczych Województwa Lubuskiego, ul. Franciszka Walczaka 25, 66-400 Gorzów Wielkopolski (list intencyjny z dnia 08.04.2022 r.).
5. Lubuskie Muzeum Wojskowe w Zielonej Górze z siedzibą w Drzonowie, Drzonów 54, 66-008 Świdnica (list intencyjny z dnia 08.04.2022 r.).
6. Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza, ul. Długa 27, 66-008 Świdnica (list intencyjny z dnia 08.04.2022 r.).
7. Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze, ul. Ochla – Muzealna 5, 66-006 Zielona Góra, (list intencyjny z dnia 08.04.2022 r.).
8. Visit Zielona Góra – Informacja Turystyczna, ul. Stary Rynek 1, 65-067 Zielona Góra (list intencyjny z dnia 05.12.2022 r.).
9. Lubuskie Stowarzyszenie Przewodników Turystycznych „Przewodnik Lubuski”, ul. Wielkopolska 3, 66-100 Sulechów (list intencyjny z dnia 05.12.2022 r.).
10. Biuro Podróży EXODUS, ul. Bohaterów Westerplatte 10/14, 65-034 Zielona Góra (list intencyjny z dnia 08.04.2022 r.).
11. Zielonogórski Ośrodek Kultury, ul. Festiwalowa 3, 65-520 Zielona Góra (list intencyjny z dnia 08.04.2022 r.).
12. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Świętej Barbary 2, 67-100 Nowa Sól (list intencyjny z dnia 21.04.2022 r.).
13. Centrum Kultury „ZAMEK”, ul. Klasztorna 14, 67-120 Kozuchów (list intencyjny z dnia 05.12.2022 r.).
14. Centrum Kształcenia Zawodowego nr 3 „EKONOMIK”, ul. Długa 5, 65-401 Zielona Góra (list intencyjny z dnia 17.05.2022 r.).

15. Oddział Zielonogórski PTTK, ul. Kupiecka 17, 65-426 Zielona Góra (list intencyjny z dnia 05.12.2022 r.).

Wymienione instytucje partnerskie wyraziły wolę współpracy dotyczącej:

1. Udzielania wzajemnego wsparcia i doradztwa w zakresie prowadzenia działalności popularno–naukowej w obszarze turystyki, w szczególności w formie wydawnictw, konferencji i szkoleń.
2. Wspólnych działań na rzecz kształcenia praktycznego, obejmujących wspieranie studentów w trakcie realizacji tematów prac licencjackich, a także prowadzenia zajęć praktycznych i teoretycznych przez pracowników Partnera.
3. Współpracy przy tworzeniu nowoczesnej oferty edukacyjnej, w szczególności studiów podyplomowych oraz profilowanych szkoleń dostosowanych do potrzeb rynku pracy.
4. Udziału studentów w podejmowanych i realizowanych przez Partnera projektach w formie zajęć praktyczno–zawodowych.
5. Współpracy w zakresie realizacji praktyk zawodowych i przyjęcia studentów kierunku *turystyka i rekreacja* na praktyki.
6. Realizacji wspólnych przedsięwzięć mających na celu podnoszenie kwalifikacji, umiejętności oraz kompetencji pracowników i działaczy Partnera.
7. Prowadzenie wspólnych prac rozwojowych i/ lub badań naukowych (np. inwentaryzacja zasobów turystycznych, projektowanie produktów turystycznych w tym, szlaki turystyczne, questy, eventy, itp.)

6.1. Zakres i formy współpracy uczelni z instytucjami otoczenia społeczno – gospodarczego

Kadra dydaktyczna kierunku *turystyka i rekreacja*, aktywnie współpracuje z Partnerami uwzględniając intencje stron. Podstawą współpracy jest zasada „otwartych drzwi”, zarówno Uczelni jak i Partnerów. Opiera się ona na gotowości do współdziałania w ramach działań terenowych, warsztatów szkoleniowych, wizyt studyjnych, wspólnych projektach oraz spotkań roboczych i praktykach dla studentów.

Aktualnie Pracownia Turystyki i Rekreacji współpracuje z organizacjami w wielu obszarach, które mają wpływ na rozwój turystyki i uczestniczą w realizacji studenckich praktyk zawodowych. Należą do nich:

1. Hotele i firmy świadczące usługi noclegowe.

Lp.	Nazwa firmy	Adres	Formy współpracy
1.	Hotel „RUBEN”	ul. Aleja Konstytucji 3 Maja 1a 65-805 Zielona Góra	„otwarte drzwi”, wizyty studyjne, praktyki
2.	Hotel Q PLUS	ul. Zaolziańska 2 53-334 Wrocław	„otwarte drzwi”, wizyty studyjne,
3.	Hotel ForRest	ul. Racula-Głogowska 4a 66-004 Zielona Góra	„otwarte drzwi”, wizyty studyjne,
4.	Hotel „Gracja”	ul. Dąbrowskiego 20 b 66-400 Gorzów Wielkopolski	wizyty studyjne, praktyki
5.	Hotel GrapeTown	ul. Wojska Polskiego 79 65-762 Zielona Góra	„otwarte drzwi”, wizyty studyjne, praktyki
6.	Hotel-s Kelman	ul. Południowa 2a 67-100 Nowa Sól	praktyki
7.	Hotel „RETRO”	ul. Dworcowa 41 65-001 Zielona Góra	praktyki
8.	Pensjonat Słoneczko	ul. Odrodzonego Wojska Polskiego 19 67-410 Sława	praktyki
9.	Hotel Stary Młyn	Leniwka 1 66-200 Świebodzin	praktyki
10.	Motel TEXICANA	Kalsk 1 66-100 Sulechów	praktyki

2. Biura podróży.

Lp.	Nazwa firmy	Adres	Formy współpracy
1.	Biuro Podróży EXODUS	ul. Bohaterów Westerplatte 10-14 65-034 Zielona Góra	„otwarte drzwi”, wizyty studyjne, praktyki
2.	TUI Centrum Podróży	ul. Kupiecka 23 65-426 Zielona Góra	„otwarte drzwi”, praktyki
3.	Biuro Podróży ODKRYWCA	ul. Podgórna 43g/2 65-213 Zielona Góra	„otwarte drzwi” praktyki
4.	Biuro Podróży „Eurotrops”	ul. Przy Gazowni 30 65-087 Zielona Góra	praktyki
5.	Biuro Podróży MEGA TOURS	ul. Stefana Żeromskiego 6 65-066 Zielona Góra	praktyki
6.	Biuro podróży BohoTrawel	ul. Józefa Piłsudskiego 35 05-120 Legionowo	praktyki
7.	Biuro Podróży Vogue Travel	ul. Chlebowa 26 61-003 Poznań	praktyki
8.	Biuro Podróży E-Tramp	ul. Kazimierza Lisowskiego 14/3 65-072 Zielona Góra	praktyki
9.	AlphaCamp Radosław Brzózka	ul. Sarmacka 5 02-975 Warszawa	praktyki
10.	Balkan Travel	ul. Lipowa 5/2 62-081 Przeźmierowo	praktyki

3. Ośrodki Sportu i Rekreacji.

Lp.	Nazwa firmy	Adres	Formy współpracy
1.	Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji	ul. Drzonków-Olimpijska 20 66-004 Zielona Góra	„otwarte drzwi”, wizyty studyjne, praktyki
2.	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji	ul. Sulechowska 41 65-424 Zielona Góra	„otwarte drzwi”, wizyty studyjne, praktyki
3.	Ośrodek Sportu i Rekreacji „Sulechowanika”	ul. Licealna 10B 66-100 Sulechów	„otwarte drzwi”, wizyty studyjne,
4.	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji	ul. Świętej Barbary 2 67-100 Nowa Sól	wizyty studyjne, praktyki
5.	Ośrodek Sportu i Rekreacji	ul. Sikorskiego 25 66-200 Świebodzin	wizyty studyjne, praktyki

4. Ośrodki wypoczynkowe i gospodarstwa agroturystyczne.

Lp.	Nazwa firmy	Adres	Formy współpracy
1.	Ośrodek Wypoczynkowy „Kołatka” nad jeziorem Dąbie	ul. Botaniczna 26 65-001 Zielona Góra	praktyki
2.	Dom Wczasów Dziecięcych	ul. Wolsztyńska 13 64-200 Wroniawy	praktyki
3.	Ośrodek Wypoczynkowy Uniwersytetu Zielonogórskiego	ul. Sławska 16 Lubiatów	praktyki
4.	Ośrodek Wypoczynkowy Uniwersytetu Zielonogórskiego	ul. Szkolna 1 66-220 Łągow	praktyki
5.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Ranczo u Zapotocznego”	Łągowek 49 66-220 Łągow	praktyki
6.	Gospodarstwo Agroturystyczne „Koszycowo” Tomasz Koszyca	Zwierzyniec 17 64-400 Zwierzyniec	praktyki

5. Ośrodki Kultury.

Lp.	Nazwa firmy	Adres	Formy współpracy
1.	Zielonogórski Ośrodek Kultury	ul. Festiwalowa 3, 65-520 Zielona Góra	„otwarte drzwi”, wizyty studyjne,
2.	Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza”	ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 19a 65-536 Zielona Góra	wizyty studyjne, praktyki
3.	Gminny Ośrodek Kultury	ul. Kościuszki 2 67-124 Nowe Miasteczko	praktyki
4.	Słubicki Miejski Ośrodek Kultury	ul. 1 Maja 1 69-100 Słubice	praktyki
5.	Gminne Centrum Kultury	ul. Chrobrego 11/7 67-106 Otyń	praktyki
6.	Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury	ul. Cmentarna 5 67-115 Bytom Odrzański	wizyty studyjne, praktyki
7.	Gminne Centrum Kultury	ul. Browarna 7 66-120 Kargowa	praktyki
8.	Sulechowski Dom Kultury	ul. Wielkopolska 3 66-100 Sulechów	„otwarte drzwi”

9.	Miejski Dom Kultury	ul. Gorzowska 22 66-460 Witnica	praktyki
----	---------------------	------------------------------------	----------

6. Muzea i centra uprzystępniania i upowszechniania wiedzy o kulturze.

Lp.	Nazwa firmy	Adres	Formy współpracy
1.	Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze	ul. Aleja Niepodległości 15 65-408 Zielona Góra	„otwarte drzwi”, wizyty studyjne, praktyki
2.	Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy – MRU	Pniewo 1 66-300 Międzyrzecz	„otwarte drzwi”, wizyty studyjne, praktyki
3.	Centrum Nauki Keplera Planetarium Wenus	ul. Generała Władysława Sikorskiego 8 65-001 Zielona Góra	wizyty studyjne, praktyki
4.	Centrum Nauki Keplera Centrum Przyrodnicze	ul. Dąbrowskiego 14 65-021 Zielona Góra	wizyty studyjne, praktyki
5.	Ogród Botaniczny z parkiem MiniZoo	ul. Botaniczna 50a 65-392 Zielona Góra	wizyty studyjne, praktyki
6.	Polsko – Niemieckie Centrum Promocji i Informacji Turystycznej	ul. Stary Rynek 1 65-067 Zielona Góra	„otwarte drzwi”

7. Stowarzyszenia.

Lp.	Nazwa firmy	Adres	Formy współpracy
1.	Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna „LOTUR”	ul. Podgórna 7 65-057 Zielona Góra	„otwarte drzwi”
2.	Lubuskie Stowarzyszenie Przewodników Turystycznych „Przewodnik Lubuski”	ul. Wielkopolska 3 66-100 Sulechów	„otwarte drzwi”
3.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Przystań”	ul. Złotej Jesieni 1 67-115 Bytom Odrzański	„otwarte drzwi”
4.	Chorągiew Ziemi Lubuskiej ZHP	ul. Bohaterów Westerplatte 27 65-034 Zielona Góra	„otwarte drzwi”
5.	Zielonogórskie Towarzystwo Hipoterapeutyczne	ul. Przylep – Skokowa 18c 66-015 Zielona Góra	„otwarte drzwi”
6.	Fundacja Green Star	ul. Sulechowska 4a 65-119 Zielona Góra	„otwarte drzwi”

Bardzo istotną rolę w tworzeniu płaszczyzny współpracy odgrywają lokalne jednostki samorządu terytorialnego, wśród których należy wymienić Lubuski Urząd Marszałkowski, Urząd Miasta i Gminy w Sulechowie, Urząd Miasta w Nowej Soli, Urząd Gminy i Miasta w Czerwieńsku, Urząd Gminy w Łagowie, Starostwo Powiatowe w Świebodzinie.

8. Instytucje samorządowe.

Lp.	Nazwa firmy	Adres	Formy współpracy
1.	Urząd Marszałkowski	ul. Podgórna 7	„otwarte drzwi”,

	w Zielonej Górze	65-057 Zielona Góra	praktyki
2.	Urząd Miasta w Nowej Soli	ul. Piłsudskiego 12, 67-100 Nowa Sól	„otwarte drzwi”, praktyki
3.	Urząd Gminy i Miasta w Czerwieńsku	ul. Rynek 25, 66-016 Czerwieńsk	„otwarte drzwi”, praktyki
4.	Urząd Gminy w Łagowie	ul. Spacerowa 7, 66-220 Łagów	„otwarte drzwi”, praktyki
5.	Urząd Miasta i Gminy w Trzciel	ul. Poznańska 22, 66-320 Trzciel	„otwarte drzwi”, praktyki
6.	Urząd Miasta i Gminy w Torzymiu	ul. Wojska Polskiego 32, 66-239 Torzym	„otwarte drzwi”, praktyki
7.	Urząd Miasta Zielona Góra	ul. Podgórna 22, 65-424 Zielona Góra	„otwarte drzwi”, praktyki
8.	Urząd Gminy w Świdnicy	ul. Długa 38 66-008 Świdnica	„otwarte drzwi”, praktyki
9.	Lubuski Urząd Marszałkowski	ul. Podgórna 7, 65-057 Zielona Góra	„otwarte drzwi”, praktyki
10.	Urząd Miasta i Gminy w Sulechowie	ul. Plac Ratuszowy 6, 66-100 Sulechów	„otwarte drzwi”, praktyki

Współpraca z firmami i instytucjami dokonuje się na wielu płaszczyznach w zależności od specyfiki danego podmiotu. Istotnym aspektem takiego współdziałania jest zapewnienie udziału tego otoczenia w określaniu efektów uczenia się, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji. Kluczowym dla współpracy jest fakt organizacji praktyk zawodowych, a także możliwość pozyskania do współpracy kadry dydaktycznej posiadającej duże doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią. Praktyki zawodowe realizowane przez studentów stwarzają możliwość kształtowania i sprawdzania ich umiejętności w realiach zawodowych i weryfikują kierunek dalszego rozwoju. Uzyskiwane w trakcie praktyk informacje od pracodawców i studentów są istotnym czynnikiem wpływu na modyfikowanie programu studiów.

Specyfika kierunku studiów *turystyka i rekreacja* wymaga odpowiednich warunków kształcenia praktycznego. By sprostać tym wymogom wspólnie z interesariuszami (studenci, pracodawcy, przedstawiciele lokalnych samorządów), wypracowano innowacyjne formy realizacji zajęć praktycznych. Do najbardziej efektywnych dla jakości procesu kształcenia należą: wizyty studyjne, wycieczki studyjne, warsztaty terenowe, wycieczki programowe. Takie formy realizacji kształcenia praktycznego dają możliwość bezpośredniego wglądu i poznania sposobu organizowania i dostarczania różnych usług turystycznych, struktury organizacyjnej przedsiębiorstw turystycznych oraz sposobów zarządzania nimi. Ponadto współdziałanie studentów w organizowaniu różnych eventów popularyzujących aktywność rekreacyjną wśród mieszkańców lokalnych społeczności jest doskonałym doświadczeniem

o charakterze animacyjno–kulturowym umożliwiającym nabycie wielu umiejętności a w konsekwencji kompetencji społecznych.

6.2. Sposoby i zakres monitorowania, oceny i doskonalenia form współpracy

Wspólnym mianownikiem współpracy z podmiotami współpracującymi w regionie jest stała wymiana poglądów w ramach spotkań kadry dydaktycznej z przedstawicielami interesariuszy. Szczególnie podczas hospitacji praktyk, przygotowań do przeprowadzenia zajęć terenowych, pojawiają się sugestie i pomysły nowych propozycji doskonalenia programów kształcenia, które lepiej odpowiadają obecnym potrzebom rynku usług turystycznych i rekreacyjnych. Warto w tym miejscu podkreślić, że ważnym źródłem opinii o kształceniu praktycznym są także studenci, którzy swoje uwagi zamieszczają arkuszach obserwacyjnych, czy też raportach.

Nasze podejście do ewaluacji form współpracy z otoczeniem społeczno–gospodarczym kierunku *turystyka i rekreacja* zakłada, że taka współpraca daje wymierne efekty (zarówno dla efektów kształcenia studentów jak i interesariuszy, którzy dostrzegają ograniczenia w prowadzeniu swojej działalności gospodarczej). Pozwala także gromadzić informacje z wielu źródeł, które są użyteczne dla wprowadzania zmian lub nawet nowych projektów. Krytyczna analiza współpracy daje wymierne efekty w postaci podejmowanych działań doskonalących w zakresie kształcenia umiejętności oraz usprawniania procesu dydaktycznego. Wymienione efekty prowadzą do podnoszenia poziomu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych studentów. Tak prowadzona ewaluacja daje podstawy do przekonania, iż absolwenci kierunku *turystyka i rekreacja* są dobrze przygotowani zawodowo do aktualnych potrzeb rynku pracy.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

7.1. Rola umiędzynarodowienia procesu kształcenia w koncepcji kształcenia i planach rozwoju

Uniwersytet Zielonogórski przykłada dużą wagę do umiędzynarodowienia procesu kształcenia. W Strategii Uniwersytetu Zielonogórskiego na lata 2021-2030 celem operacyjnym w obszarze kształcenia (cel strategiczny - doskonalenie jakości kształcenia i procesów dydaktycznych) jest rozwijanie kształcenia interdyscyplinarnego oraz współpracy międzynarodowej poprzez wzmacnianie mobilności studentów i kadry akademickiej. Ponadto

w kolejnym celu strategicznym (doskonalenie oferty kształcenia pod potrzeby rynku pracy) jednym z celów operacyjnych ww. obszaru kształcenia jest kształtowanie postaw sprzyjających uczeniu się przez całe życie poprzez tworzenie oferty studiów podyplomowych i kursów doszkalających oraz kursów językowych.

Na Uniwersytecie Zielonogórskim stworzono warunki sprzyjające realizacji procesu umiędzynarodowienia. Podejmowane w tym zakresie działania dotyczą zarówno studentów jak i pracowników uniwersytetu. Program studiów przewiduje naukę języka angielskiego i niemieckiego. W ramach lektoratów, korzystania z literatury obcojęzycznej, zagranicznych wyjazdów dydaktycznych dokonuje się nauka języka z praktycznym jego zastosowaniem.

Działania uczelni w zakresie umiędzynarodowienia skupiają się w dużym stopniu na współpracy w ramach programu Erasmus i Erasmus +. UZ dysponuje Kartą Erasmusa dla Szkolnictwa Wyższego (Erasmus Charter for Higher Education). Za prawidłową realizację tych programów w uczelni, odpowiada Biuro Współpracy z Zagranicą podporządkowane Prorektorowi d/s Nauki i Współpracy z Zagranicą, które informuje studentów i pracowników o możliwościach i warunkach wyjazdów zagranicznych (<http://www.erasmus.uz.zgora.pl/rekrutacja-studentow/>).

Pracownicy mają możliwość podnoszenia kwalifikacji językowych poprzez uczestnictwo w kursach językowych organizowanych przez uczelnię.

7.2. Aspekty programu studiów i jego realizacji, które służą umiędzynarodowieniu, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia w językach obcych

Na kierunku *turystyka i rekreacja* dąży się do jak najlepszego przygotowania studentów do funkcjonowania w środowisku międzynarodowym. Zarówno podczas zajęć dydaktycznych jak i na seminariach dyplomowych, zachęca się studentów do posługiwania się literaturą obcojęzyczną i korzystania z najnowszych opracowań naukowych oraz materiałów źródłowych (np. EUROSTAT, Google Scholar, pełnotekstowe bazy danych literaturowych udostępniane przez Bibliotekę Uniwersytetu Zielonogórskiego), opisanych w językach angielskim i niemieckim.

7.3. Stopień przygotowania studentów do uczenia się w językach obcych i sposobów weryfikacji osiągnięcia przez studentów wymaganych kompetencji językowych oraz ich oceny

Na kierunku *turystyka i rekreacja* program studiów obejmuje naukę języka angielskiego lub niemieckiego w ramach lektoratów, korzystania z katalogów literatury obcojęzycznej i czasopism związanych z badaniami naukowymi. Zaleca się również korzystanie z zagranicznych wyjazdów naukowych i dydaktycznych.

Nauka języka niemieckiego kierunkowego obejmuje 120 godzin dydaktycznych realizowanych od I do IV semestru włącznie i kończy się egzaminem. Języki do wyboru, angielski lub francuski, realizuje się od III do V semestru w wymiarze 120 godzin dydaktycznych. Nauka wybranego języka również kończy się egzaminem. Program studiów zakłada opanowanie języków obcych na poziomie B2 według Europejskiego Systemu opisu Kształcenia Językowego. Kształcenie językowe odbywa się z wykorzystaniem metodyki komunikacyjnej oraz przygotowania do wykonywania pracy zawodowej (czytanie, tłumaczenie, dyskusje w parach i grupie oraz korzystanie z literatury przedmiotu i źródeł internetowych). Za naukę języków obcych odpowiada Uniwersyteckie Studium Kształcenia Językowego (<http://www.uckj.uz.zgora.pl/>).

7.4. Skala i zasięg mobilności i wymiany międzynarodowej studentów i kadry

Wydział Nauk Biologicznych czynnie uczestniczy w realizacji działań i projektów dostępnych w ramach Karty Erasmusa Szkolnictwa Wyższego. Studenci i pracownicy mogą uczestniczyć w programie wymiany ERASMUS+, w ramach szesnastu umów partnerskich z uczelniami z 9 krajów (Bułgaria: Sofia University „St.Kliment Ohridski” – Sofia; Czechy: Czech University of Life Sciences – Praga; Estonia: Estonian University of Life Sciences (Eesti Maaülikooli) – Tartu, University of Tartu (Tartu Ülikool) - Tartu; Francja: University of Picardie Jules Verne - Amiens; Ecole de Biologie Industrielle – Cargy; Hiszpania: Universidad de Granada, Universidad de León, Universidade da Coruña, University of Extremadura, University of Cordoba; Irlandia: RCSI University of Medicine and Health Sciences – Dublin; Niemcy: Brandenburg University of Technology Cottbus–Senftenberg, Johannes Gutenberg University - Mainz; Słowacja: University of Presov; Włochy: Università degli Studi della Tuscia; Czechy). Realizacja programu sprowadza się do tego, że studenci korzystający z programu Erasmus mogą wyjeżdżać na semestralne lub roczne staże lub odbywać praktyki za granicą w uczelniach partnerskich. Wyjazdy te stanowią formę

zdobywania dodatkowych umiejętności i kompetencji, które znacząco mogą podnieść jakość kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja”. Wyjazdy w ramach programu Erasmus+ są dla studentów możliwością polepszania znajomości języków obcych.

Studenci mają również możliwość skorzystania z oferty firmy zewnętrznej AVIACON w zakresie organizacji międzynarodowych szkoleń, praktyk i staży.

7.5. Udział wykładowców z zagranicy w prowadzeniu zajęć na ocenianym kierunku

W roku akademickim 2022/2023 planowane jest odbycie stażu przez docent Innę Nesterczuk z Żytomierskiego Uniwersytetu Państwowego im. Iwana Franki w Pracowni Turystyki i Rekreacji Instytutu Sportu, Turystyki i Żywnienia w terminie 20.03.2023-01.06.2023 roku w ramach bilateralnej umowy o współpracy między obu Uczelniami.

W ramach stażu doc. Nesterczuk zapozna się ze strukturą i funkcjonowaniem Uniwersytetu Zielonogórskiego, programem nauczania studentów na kierunku *turystyka i rekreacja*, uczestniczyć będzie w różnych formach zajęć ze studentami, wspólnym opracowaniu projektu badawczo-dydaktycznego, wygłosi wykłady dla studentów.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

8.1. Dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb różnych grup studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością

Do ogólnodostępnych form wsparcia dla studentów Uczelni należą m.in.:

- stypendia (MNiSW, Rektora, socjalne, zapomogi);
- Indywidualna Organizacja Studiów (IOS), wg Regulaminu Studiów UZ;
- urlopy dziekańskie – długoterminowe i krótkoterminowe, wg Regulaminu Studiów UZ;
- nagrody i programy stypendialne (np. nagrody Rektora dla studentów i doktorantów UZ, stypendia sportowe UZ dla studentów, stypendia Rektora UZ dla studentów pierwszego roku studiów pierwszego stopnia oraz cudzoziemców odbywających studia jako stypendyści uczelni).

Aktualne informacje dotyczące świadczeń dla studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego zamieszczone są w załączniku do Zarządzenia nr 129 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 24 września 2020 r. *Regulaminu świadczeń dla studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego*. Wszystkie niezbędne informacje dotyczące pomocy

materialnej dla studentów znajdują się na stronie: <http://www.dss.uz.zgora.pl/>. Stosowne odnośniki do strony znajdują się na stronie Wydziału Nauk Biologicznych. O terminie składania wniosków studenci informowani są dodatkowo na spotkaniu organizacyjnym, mającym miejsce zaraz po rozpoczęciu roku akademickiego.

Studenci Uniwersytetu Zielonogórskiego mają możliwość zakwaterowania w uczelnianych akademikach (<http://www.dss.uz.zgora.pl/index.php/domy-studenckie>).

Uniwersytet Zielonogórski posiada 6 akademików dysponujących 1173 miejscami w pokojach jedno, dwu i trzyosobowych, w tym mieszkanie i pokoje przystosowane dla osób niepełnosprawnych; w akademikach dostępne są węzły sanitarne, wyposażone kuchnie i pralnie, w pokojach dostępne są także gniazda internetowe.

Kwaterunek reguluje *Regulamin przyznawania miejsc w domach studenckich Uniwersytetu Zielonogórskiego*, Załącznik nr 1 do Regulaminu świadczeń dla studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zarządzenie nr 137 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 23 września 2021 r., natomiast opłaty ustalane są zgodnie z Zarządzeniem nr 80 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 28 czerwca 2022 r. w sprawie wysokości opłat za miejsce w domach studenckich Uniwersytetu Zielonogórskiego w roku akademickim 2022/2023 oraz w okresie wakacyjnym.

We wszystkich domach studenckich jest dostęp do Internetu w ramach programu EduRoam (Education Roaming) oraz pełny dostęp do elektronicznych zasobów biblioteki UZ.

Studenci mogą kontaktować się z pracownikami dydaktycznymi za pomocą poczty elektronicznej. Plan studiów uwzględnia terminy konsultacji na każdy semestr i w trakcie sesji egzaminacyjnej.

Ponadto Wydział Nauk Biologicznych posiada oficjalny portal informacyjny (<https://wnb.uz.zgora.pl/>) oraz profil na Facebooku (<https://www.facebook.com/wnbuz>), również Instytut Sportu, Turystyki i Żywności posiada oficjalny portal informacyjny (<https://istz.uz.zgora.pl/>), profil na Facebooku (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100057021687261>) oraz konto na Instagramie (https://www.instagram.com/inst_sportu_turystyki_zywnosci/).

Wsparcie osób z niepełnosprawnościami na Uniwersytecie Zielonogórskim regulują:

- 1) *Regulamin studiów na Uniwersytecie Zielonogórskim*, Załącznik do Uchwały Senatu UZ nr 478 z dn. 27.04.2022 r.;
- 2) *Regulamin świadczeń dla studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego*, Załącznik do zarządzenia nr 129 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 23 września 2022 r.;

3) Regulamin przyznawania wsparcia ze środków dotacji na zadania związane ze stwarzaniem osobom z niepełnosprawnościami warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej na Uniwersytecie Zielonogórskim, zgromadzonych na Funduszu Wsparcia Osób z Niepełnosprawnością zgodnie z Zarządzeniem nr 44 Rektora UZ z dnia 4 marca 2020 r.

Studenci z niepełnosprawnościami mogą korzystać z systemowo zaplanowanej opieki, koordynowanej na UZ przez Pełnomocnika Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami (<http://www.niepełnosprawni.uz.zgora.pl/>). W zakresie obowiązków Pełnomocnika Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami mieści się:

- zbieranie informacji od studentów posiadających aktualne orzeczenie o stopniu i rodzaju niepełnosprawności o barierach mogących powodować trudności w czasie studiów;
- poradnictwo w zakresie wyboru studiów w oparciu o indywidualne możliwości kandydata i stopnie niepełnosprawności;
- inicjowanie działań na rzecz studentów z niepełnosprawnością;
- doradztwo w zakresie nowoczesnych rozwiązań technologicznych wspierających procesy edukacyjne;
- koordynacja działań zmierzających do usuwania barier i integracji społecznej studentów z niepełnosprawnością;
- opiniowanie wniosków dotyczących likwidowania barier społecznych i technicznych;
- współpraca z jednostkami organizacyjnymi uczelni w zakresie zwiększania dostępności edukacji studentom z niepełnosprawnością;
- współudział w opracowywaniu projektów związanych z likwidacją barier i poprawą sytuacji studentów z niepełnosprawnością;
- kontakty z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością;
- współpraca z samorządem terytorialnym (szczebla gminnego, miejskiego, powiatowego, wojewódzkiego) w zakresie likwidowania barier dostępu osób z niepełnosprawnościami do edukacji na poziomie akademickim;
- wykonywanie innych prac, doraźnie zleconych przez kierownika działu, wchodzących w zakres działania działu.

Pełnomocnik Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami wspomaga m.in. w sprawach związanych z ubieganiem się o zmianę warunków uczestnictwa w zajęciach oraz

indywidualnych warunkach uczenia się. Na wniosek studenta pełnomocnik pomaga opracować indywidualną strategię egzaminu, dostosowaną do potrzeb i możliwości studenta. Może to dotyczyć zmiany formy egzaminów i zaliczeń, np. z formy pisemnej na ustną, zwiększenia czasu trwania egzaminu, możliwości zdawania przy pomocy formularzy wydrukowanych inną wielkością czcionki, komputera lub z pomocą asystenta.

Student z niepełnosprawnością może skorzystać z indywidualnej organizacji studiów, która upoważnia do częściowego zwolnienia z obowiązku uczęszczania na zajęcia dydaktyczne (z przyczyn zdrowotnych i związanych ze stopniem niepełnosprawności), bez zmniejszenia wymagań co do poziomu wiedzy.

Wszyscy studenci z niepełnosprawnością Uniwersytetu Zielonogórskiego mogą ubiegać się o specjalne stypendium, którego kryterium stanowi orzeczenie o niepełnosprawności. Jednocześnie student może otrzymywać stypendium socjalne i naukowe lub ministra, mieszkaniowe i na wyżywienie, a także zapomogę ze względu na trudną sytuację materialną (wg *Regulamin świadczeń dla studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego*, Załącznik do zarządzenia nr 129 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 23 września 2022 r.).

Wyjazd studenta z niepełnosprawnością realizowany jest zgodnie z zasadami Programu Erasmus+, jednak stypendium i koszty związane z niepełnosprawnością finansowane są w PLN z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Stosowne informacje, regulaminy i wnioski o dofinansowanie są ogólnodostępne na stronie: <https://www.erasmus.uz.zgora.pl/studenci-i-absolwenci-z-mniejszymi-szansami/>.

Aby ułatwić realizację procesu edukacji na Uniwersytecie Zielonogórskim osobom z dysfunkcjami ruchu w budynkach dydaktycznych znajdują się liczne podjazdy dla wózków inwalidzkich, odpowiednio szerokie windy oraz miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością.

Również w kwestii zakwaterowania Uniwersytet Zielonogórski realizuje swoje funkcje zachęcające młodzież z niepełnosprawnością do studiowania w Zielonej Górze: Dom Studencki „Wcześniak” ma w swojej ofercie 10 dwupokojowych segmentów mieszkalnych z ułatwieniami dla studentów z niepełnosprawnością poruszających się na wózkach inwalidzkich; w Domu Studenckim SBN znajduje się 25 miejsc noclegowych dla osób z różnymi dysfunkcjami narządu ruchu. Osoby z dysfunkcjami słuchu mają możliwość korzystania z urządzeń wspomagających słyszenie w trakcie zajęć, pętli indukcyjnych (induktofonicznych), zainstalowanych m.in. w salach wykładowych bud. A-8 w dyspozycji Wydziału Nauk Biologicznych. Studenci niedosłyszający mogą wypożyczyć u Pełnomocnika

Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami UZ przenośne indywidualne wzmacniacze dźwięku FM współpracujące z aparatami słuchowymi.

Ponadto reprezentantami studentów z niepełnosprawnościami jest również powołana w 2005 roku Rada Studentów Niepełnosprawnych UZ (<http://www.radasn.org.uz.zgora.pl/>), której celem jest reprezentowanie interesów studentów z niepełnosprawnością, wyrównywanie ich szans, a także pomoc oferowana osobom z niepełnosprawnością studiującym na Uniwersytecie Zielonogórskim. Kluczowymi działaniami są aktywności odnoszące się do rehabilitacji, integracji społecznej i działalności informacyjnej. Członkiem RSN może być każdy student, który wykazuje zainteresowanie problematyką niepełnosprawności występującą w środowisku akademickim Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Z dniem 1 października 2020 w budynku A-16, przy al. Wojska Polskiego, w ramach projektu „UZ dostępny dla wszystkich” rozpoczęło działalność Centrum Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami” (<https://studenci.uz.zgora.pl/student/uczelnia/centrum-wsparcia-osob-z-niepelnosprawnosciami>). Z pomocy w zakresie diagnozy i terapii mogą skorzystać zarówno osoby z niepełnosprawnościami jak i te, które takiego orzeczenia nie posiadają. Aby skorzystać z bezpłatnej pomocy psychologa, socjoterapeuty, terapeuty uzależnień oraz logopedy, należy najpierw wypełnić dokumenty uprawniające do skorzystania ze wsparcia w ramach projektu unijnego. Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności, składają dodatkowo kserokopie orzeczenia. Osoby chcące korzystać z teleporady muszą najpierw odesłać mailowo, na adres konkretnego specjalisty, prawidłowo wypełnione i zeskanowane dokumenty. Regulamin projektu oraz formularze dostępne są na stronie <http://www.niepelnosprawni.uz.zgora.pl/index.php/uz-dostepny-dla-wszystkich/196-centrum-wsparcia-osob-z-niepelnosprawnosciami>.

8.2. Zakres i formy wspierania studentów w procesie uczenia się

Uczelnia wspiera studentów w procesie uczenia się m.in. poprzez:

- 1) dostępność nauczycieli akademickich w ramach pełnionych dyżurów dydaktycznych (konsultacji);
- 2) umożliwienie studentom komunikacji mailowej z osobami prowadzącymi zajęcia dydaktyczne;
- 3) zorganizowanie i stałe monitorowanie zajęć oraz konsultacji w postaci zajęć organizowanych on-line w czasie realnym;

- 4) obsługę administracyjną studentów w obszarach związanych z kształceniem, pomocą materialną, zajęciami pozadydaktycznymi;
- 5) umieszczanie na stronach internetowych informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji, przebiegu toku studiów i związanych z nim procedurach;
- 6) stosowanie form i metod dydaktycznych wpływających korzystnie na proces uczenia się;
- 7) kształtowanie procesu nauczania w sposób sprzyjający międzynarodowej mobilności studentów;
- 8) wspieranie studentów w kontaktach z otoczeniem społeczno-gospodarczym;
- 9) transparentny system oceny osiągnięć studenta;
- 10) indywidualne podejście do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami, zapewniające właściwe wsparcie dydaktyczne oraz pomoc materialną.

8.3. Formy wsparcia w zakresie krajowej i międzynarodowej mobilności studentów, we wchodzeniu na rynek pracy lub kontynuowaniu edukacji, aktywności studentów: sportowej, artystycznej, organizacyjnej, w zakresie przedsiębiorczości

Studenci Uniwersytetu Zielonogórskiego są wspierani w zakresie naukowej i dydaktycznej mobilności krajowej i międzynarodowej. Jednym z aktywnych programów jest Program Mobilności Studentów MOST, który jest formą studiowania umożliwiającą studentom odbycie części studiów w krajowej uczelni innej niż macierzysta. Poprzez udział w tym programie istnieje możliwość poszerzenia kształcenia poprzez dostęp do kierunków studiów, bądź przedmiotów nieoferowanych przez uczelnię macierzystą, czy też różnorodnych programów nauczania. Program MOST dotyczy jednolitych studiów magisterskich, studiów dwustopniowych, a także uczestników trzeciego stopnia studiów, których zainteresowania naukowe mogą być realizowane poza macierzystym uniwersytetem. Koordynacją udziału studentów w programie MOST zajmują się wydziałowi koordynatorzy. Innym programem, w którym uczestniczy UZ, jest System mobilności studentów MOSTECH. Wszystkie niezbędne informacje, regulaminy oraz wzory dokumentów do pobrania znajdują się na stronie <http://ksztalcenie.uz.zgora.pl/html/most.php>.

Studenci Uniwersytetu Zielonogórskiego mają możliwość udziału w wymianie międzynarodowej w ramach programu Erasmus+. Koordynacją i realizacją wymiany zajmuje się Dział Współpracy z Zagranicą oraz specjalnie powołani w ramach Wydziału Koordynatorzy. Informacje ogólne dotyczące Programu znajdują się na stronie <https://www.erasmus.uz.zgora.pl/>. Ponadto na stronie Wydziału Nauk Biologicznych można znaleźć informacje o uniwersytetach partnerskich, warunkach, jakie trzeba spełnić, by

wyjechać oraz dokumenty potrzebne do aplikowania na wyjazd na studia wraz z nazwiskiem osoby koordynującej (<https://wnb.uz.zgora.pl/studenci/erasmus>).

Formą wsparcia wejścia studentów na rynku pracy jest działalność Biura Karier UZ (<http://www.bk.uz.zgora.pl/>). Do zakresu obowiązków Biura należy udzielanie szerokiej pomocy we wszelkich kwestiach związanych ze zdobywaniem pracy lub doświadczenia zawodowego poprzez: pomoc w napisaniu CV lub listu motywacyjnego, pomoc w określeniu miejsc, gdzie szukać pracy, praktyki lub stażu, sposobów efektywnego przeprowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej, informowanie gdzie i kiedy odbywają się kursy i szkolenia mogące pomóc w zdobyciu pracy oraz wskazywaniu aktualnych ofert pracy. Biuro Karier UZ posiada w swoich zasobach Informatorium – skierowane do: wolontariuszy, praktykantów, poszukujących pracy w kraju i za granicą, zakładających firmę oraz informacje o studiach podyplomowych. Ta ogólnodostępna biblioteka, zawiera m.in.: aktualne oferty pracy stałej i czasowej oraz praktyk studenckich, staży zawodowych i prac wolontariackich, informacje o firmach rekrutujących absolwentów wyższych uczelni (adresy, materiały informacyjne o firmie, kwestionariusze), różnego typu katalogi: branżowe, z targów pracy, dotyczące praktyk i pracodawców itp., informacje o zawodach (opisy zawodów i stanowisk, porady dla studentów i absolwentów na ten temat), prasę zawierającą aktualne oferty i informacje na temat rynku pracy: Gazetę Wyborczą, Gazetę Lubuską oraz Biuletyn Służby Cywilnej (oferty instytucji podlegających ustawie o Służbie Cywilnej), materiały dotyczące zakładania własnej działalności gospodarczej, informacje dotyczące prawa pracy, adresy internetowe pomocne przy szukaniu pracy (w biurze można sprawdzić czy mają aktualne informacje, skorzystać z Internetu i wi-fi), analizy rynku pracy (zestawienie informacji dotyczących tej tematyki), wzory pisania życiorysów zawodowych i listów motywacyjnych, różne techniki selekcji stosowane przez pracodawców, spis kursów organizowanych przez firmy szkoleniowe na terenie Zielonej Góry (kursy językowe, komputerowe, księgowości), informacje o studiach podyplomowych i doktoranckich w Polsce. Ponadto w zbiorach Biura znajdują się filmy szkoleniowe.

Wsparciem przedsiębiorczości studenckiej jest Centrum Przedsiębiorczości i Transferu Technologii. Wspiera ono przedsiębiorczość studencką między innymi poprzez konsultacje z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej oraz rozwijania innowacyjnych pomysłów. Centrum jest organizatorem wielu szkoleń podnoszących kwalifikacje studentów, między innymi z metodyki TRIZ, brandingu czy rozwijania Start-upów. Ponadto, Centrum przeprowadziło dwie edycje konkursu Klakson – Impuls do Innowacji, w którym studenckie koła naukowe mogły pozyskać nawet 50 tys., złotych na rozwój innowacyjnych pomysłów.

W Centrum funkcjonuje również Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości wraz z Wirtualnym Akademickim Inkubatorem Przedsiębiorczości, w których pracownicy, studenci i absolwenci, ze wsparciem pracowników Centrum, mogą stawiać pierwsze kroki w kierunku komercjalizacji swoich innowacyjnych pomysłów i założenia działalności gospodarczej (<https://cptt.uz.zgora.pl/start-twojego-biznesu>).

W działalności pozadydaktycznej w ramach UZ Akademicki Związek Sportowy (<http://www.azs.zgora.pl/>) oferuje możliwość uprawiania dyscyplin takich jak piłka ręczna, piłka siatkowa, unihokej, brydż sportowy, futsal, tenis stołowy i inne. Najbardziej aktywni studenci mają możliwość samorealizacji w pracach Samorządu Studenckiego, który prowadzi różne działania w zakresie inicjatyw kulturalnych, edukacyjnych, pro jakościowych i rekreacyjnych (<http://www.samorząd.uz.zgora.pl/>). Do wydarzeń organizowanych przez Samorząd Studencki zaliczają się np. Bachanalia – Dni Kultury Studenckiej, COOLturałny Student czy Gala Laur Naukowca. Studenci zaangażowani muzycznie mogą przynależeć do Chóru Akademickiego, zaś studenci, którzy chcą zyskać dodatkowe kwalifikacje i odbyć przeszkolenie wojskowe mogą wziąć udział w szkoleniu w ramach Legii Akademickiej. Przy Uczelni działa również Duszpasterstwo Akademickie "Stodoła" (<https://www.facebook.com/duszpasterstwostodola>).

8.4. System motywowania studentów do osiągnięcia lepszych wyników w nauce oraz działalności naukowej oraz sposobów wsparcia studentów wybitnych

Studenci są motywowani do osiągnięcia lepszych wyników uczenia się i rozwoju poprzez system stypendiów naukowych. Mogą aplikować o przyznanie stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, o stypendia Rektora UZ dla najlepszych studentów, stypendium Urzędu Marszałkowskiego.

Kolejnym bodźcem stymulującym osiągnięcie lepszych wyników w nauce jest możliwość studiowania według indywidualnej organizacji studiów (IOS) zgodnie z par. 18 *Regulaminu Studiów* na Uniwersytecie Zielonogórskim (Załącznik do Uchwały nr 478 Senatu UZ z dn. 27.04.2022 r.).

Najlepsi studenci (absolwenci) mogą się ubiegać o tytuł Absolwent Extra, którego celem jest promocja studentów najlepiej uczących się i najaktywniejszych (zgodnie z Regulaminem "Absolwent Extra" widniejącym na stronie serwisu <http://www.bk.uz.zgora.pl/index.php?o-konkursie>).

Studenci są również zachęceni do korzystania z programu mobilności studentów MOST i MOSTECH i Erasmus+. Wydział Nauk Biologicznych ściśle współpracuje z Biurem

Karier UZ, które ma w swojej ofercie program wsparcia, a także udziela wszelkiej pomocy w kwestiach związanych ze zdobywaniem pracy lub doświadczenia zawodowego. Oferta Biura obejmuje propozycje staży i ponadprogramowych praktyk, a także wybór szkoleń, warsztatów, spotkań z pracodawcami oraz doradztwo zawodowe. Corocznie Biuro Karier organizuje Targi Pracy, czy Światowy Tydzień Przedsiębiorczości.

8.5. Sposoby informowania studentów o systemie wsparcia, w tym pomocy materialnej

Informacje na temat systemów wsparcia znajdują się na stronie internetowej Uczelni, pod adresem <http://www.dss.uz.zgora.pl/index.php/swiadczeniadla-studentowi-doktorantow>. Na początku każdego roku akademickiego na Wydziale Nauk Biologicznych organizowane są spotkania organizacyjno-informacyjne ze studentami pierwszego roku studiów, w trakcie których Prodziekan Wydziału Nauk Biologicznych oraz opiekunowie poszczególnych kierunków studiów przedstawiają formy pomocy dostępnych w Uczelni. W spotkaniach tych uczestniczy również przedstawiciel pionu administracyjnego z biura Pełnomocnika Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami, który przedstawia ofertę pomocy i możliwościach wsparcia studentów z niepełnosprawnościami.

8.6. Sposób rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów oraz jego skuteczności

Student, zgodnie z Regulaminem Studiów – rozdział 2, § 2, p. 3.12, ma prawo do składania do władz Uniwersytetu skarg i wniosków dotyczących toku studiów, procesu kształcenia oraz warunków socjalno-bytowych. Korzystając z tego uprawnienia, skargi i wnioski mogą być składane do Dziekana Wydziału, Prorektora ds. Studenckich, bądź wprost do Rektora. Kadencja nowych rzeczników dyscyplinarnych rozpoczyna się w dniu 1 stycznia roku następującego po roku, w którym rozpoczęła się kadencja Rektora. W przypadku Uniwersytetu Zielonogórskiego wybór ten został przeprowadzony na początku roku 2021. Procedury postępowania w zakresie sytuacji konfliktowych związanych z weryfikacją i oceną efektów uczenia się znajdują się w załączniku Kryterium 8. Informacje uzupełniające – Postępowanie dyscyplinarne.

Nigdy nie zdarzyło się, aby na ocenianym kierunku *turystyka i rekreacja* była wszczęta procedura dyscyplinarna.

8.7 Zakres, poziom i skuteczność systemu obsługi administracyjnej studentów, w tym kwalifikacje kadry wspierającej proces kształcenia

Biuro Obsługi Studenta (dla Wydziału Nauk Biologicznych – BOS 2) czynne jest zgodnie z harmonogramem studiów stacjonarnych (poniedziałek, środa, czwartek w godzinach 09:00–13:00, wtorek w godzinach 09:00–14:30), ponadto dla studentów niestacjonarnych czynne jest w sobotę w godzinach 09:00–13:00. W BOS 2 zatrudnione są osoby posiadające wyższe wykształcenie oraz odpowiednie kwalifikacje i kompetencje w zakresie przekazywania informacji na temat procesu kształcenia, praw i obowiązków studenta oraz pomocy materialnej.

Ocena jakości pracy Biura Obsługi Studenta odbywa się przy według zasad zwartych w Zarządzeniu nr 56 Rektora UZ z dnia 29 kwietnia 2022 r. w *sprawie dokumentów i procedur Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia*.

Monitorowanie jakości obsługi studentów odbywa się pośrednio poprzez coroczną ocenę pracowników niebędących nauczycielami akademickimi na UZ (Zarządzenie Rektora Nr 126 z dnia 13.09.2022 r.), dokonywaną przez kierowników jednostek organizacyjnych oraz komórek administracyjnych.

8.8. Działania informacyjne i edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa studentów, przeciwdziałania dyskryminacji i przemocy, zasad reagowania w przypadku zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa, dyskryminacji i przemocy wobec studentów, jak również pomocy jej ofiarom

Działaniem informacyjnym i edukacyjnym z zakresu bezpieczeństwa bhp jest obowiązkowe szkolenie z zakresu bhp dla studentów rozpoczynających naukę w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym. Realizowane jest w formie kursu realizowanego z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – on-line na platformie Moodle. Szkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy prowadzą osoby posiadające zasób wiedzy i doświadczenie w dziedzinie odpowiadającej tematyce szkolenia.

Ponadto pracownicy zobowiązani są do zorganizowania szkolenia stanowiskowego w formie instruktażu z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy przed dopuszczeniem studentów do zajęć w warsztatach, laboratoriach i pracowniach specjalistycznych.

Ze względu na sytuację pandemiczną w Polsce, na stronie głównej Uniwersytetu Zielonogórskiego znajduje się link do strony informacyjnej o działaniach, jakie podejmuje Uczelnia w sprawie zapobiegania rozprzestrzenianiu się koronawirusa SARS-COV-2 (<https://www.uz.zgora.pl/index.php?jak-postepowac-w-przypadku-stwierdzenia-objawow->

chorobowych). Aktualnie znajduje się tu do pobrania procedura dla studentów: Jak postępować w przypadku stwierdzenia objawów chorobowych. Informacje i komunikaty dotyczące „pandemicznego” funkcjonowania uczelni przesyłane są także pocztą elektroniczną do wszystkich pracowników i studentów.

Na stronie <https://www.infoserwis.uz.zgora.pl/index.php?wsparcie-psychologiczne-dla-pracownikow-i-studentow-uz> znajdują się informacje dotyczących wsparcia psychologicznego dla pracowników i studentów UZ – lista telefonów pomocy i wsparcia.

Uniwersytet Zielonogórski zobowiązany jest do prowadzenia działań na rzecz przeciwdziałania przemocy i dyskryminacji oraz na rzecz wzmocnienia zasady równego traktowania. Do zadań Pełnomocnika ds. Osób z Niepełnosprawnościami również należy diagnozowanie i monitorowanie przypadków mobbingu oraz dyskryminacji i nierównego traktowania na Uczelni. W swoich działaniach kieruje się on zasadami poufności, bezstronności i neutralności.

Od 1 października 2020 roku na Uczelni funkcjonuje Centrum Wsparcia Osób z Niepełnosprawnościami (CWOZN), które realizuje projekt „UZ dostępny dla wszystkich”. W jego ramach studenci z niepełnosprawnościami, jak i osoby, które nie posiadają orzeczenia o niepełnosprawności, mogą skorzystać z bezpłatnej pomocy logopedycznej, psychologicznej, socjoterapeutycznej oraz w zakresie terapii uzależnień. Szczegółowe dane dotyczące projektu znajdują się na stronie <http://www.niepelnosprawni.uz.zgora.pl/index.%20php/uz-dostepny-dla-wszystkich/196-centrum-wsparcia-osob-z-niepelnosprawnosciami>.

Na Uniwersytecie Zielonogórskim działa Pełnomocnik ds. Równego Traktowania (<https://www.uz.zgora.pl/index.php?pełnomocnik-ds.-rownego-traktowania>). Do zadań Pełnomocnika należy:

- 1) monitorowanie sytuacji w zakresie równego traktowania, w szczególności ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, pochodzenie etniczne, przekonania polityczne, wyznanie, orientację seksualną i tożsamość płciową;
- 2) podejmowanie działań zmierzających do eliminacji wszelkich form dyskryminacji oraz nierównego traktowania studentów, doktorantów i pracowników Uniwersytetu Zielonogórskiego;
- 3) udzielanie wsparcia osobom pokrzywdzonym, przede wszystkim poprzez udostępnianie informacji o możliwościach uzyskania wsparcia i specjalistycznej pomocy;
- 4) opiniowanie wniosków kierowanych do organów Uczelni dotyczących równego traktowania;

- 5) przeciwdziałanie wystąpieniu zdarzeń naruszających zasady równego traktowania studentów, doktorantów i pracowników Uczelni;
- 6) promowanie postaw zapewniających równe traktowanie studentów, doktorantów i pracowników Uniwersytetu Zielonogórskiego;
- 7) współpraca z rzecznikami dyscyplinarnymi i komisjami dyscyplinarnymi działającymi na Uczelni w sprawach objętych w pkt. 1;
- 8) prowadzenie rejestru spraw i ochrona tajemnic oraz danych osobowych objętych rejestrem.

Pełnomocnik ds. Równego Traktowania podlega Prorektorowi ds. Rozwoju i Finansów. Również Samorząd Studencki UZ w swoich zadaniach ma obronę praw studentów poprzez podejmowanie interwencji, gdy prawa te są naruszane.

8.9. Współpraca z samorządem studentów i organizacjami studenckimi

Aktywność studentów jest ważnym elementem wpływającym na efektywność podejmowanych działań. Poprzez współpracę z Samorządem Studenckim możliwe jest uatrakcyjnienie i podniesienie poziomu organizowanych wydarzeń na Wydziale i Uczelni.

Samorząd Studencki jest reprezentantem ogółu studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego, który prowadzi na terenie Uczelni działalność z zakresu spraw studenckich, w tym socjalno-bytowych, kulturalnych i sportowych. Reprezentuje interesy studentów wobec organów uczelni i na zewnątrz, inicjuje i wspiera działalność kulturalną i naukową kół naukowych i organizacji studenckich. Celami Samorządu Studenckiego są: przedstawianie opinii we wszystkich sprawach związanych z procesem kształcenia; reprezentowanie i ochrona interesów studentów na forum Uczelni; wnioskowanie o rozszerzenie i sposób podziału funduszu na działalność studencką; przedstawianie opinii na temat działalności jednostek organizacyjnych i organów Uczelni zajmujących się sprawami studenckimi, przedstawianie swoich wniosków organom Uczelni; współdecydowanie w określaniu zasad przydziału miejsc w Domach Studenta; dokonywanie zmian Regulaminu Samorządu Studenckiego; ogłaszanie i organizowanie po powiadomieniu Rektora, ogólnouczelnianego referendum w sprawach dotyczących studentów Uczelni; współdziałanie z Rektorem przy ustalaniu organizacji roku akademickiego; obrona praw studentów poprzez podejmowanie interwencji, gdy prawa te są naruszane; opiniowanie zasad podziału i współdecydowanie w określeniu wielkości funduszu przeznaczonego na stypendia i zapomogi; ustalanie z Rektorem odpłatności za miejsce w Domu Studenta oraz uzgadnianie

Regulaminu Studiów. Informacje o działalności Samorządu Studenckiego znajdują się na stronie <http://www.samorzad.uz.zgora.pl/>.

Jako członkowie Senatu studenci mają wpływ na kształtowanie regulacji ogólnouczelnianych m.in. regulaminu studiów. Przedstawiciel studentów wskazany przez samorząd studencki jest członkiem Uczelnianej Rady m.in. Kształcenia. Studenci również mają swoich przedstawicieli w uczelnianej komisji dyscyplinarnej dla nauczycieli akademickich, komisji dyscyplinarnej dla studentów i odwoławczej komisji dyscyplinarnej dla studentów.

Studentka drugiego roku kierunku *turystyka i rekreacja* bierze czynny udział w podejmowaniu istotnych decyzji wpływających na jakość kształcenia m.in. poprzez pełnienie funkcji członka Wydziałowej Rady Programowej dla kierunku *turystyka i rekreacja*.

8.10 Sposoby, częstość i zakres monitorowania, oceny i doskonalenia systemu wsparcia oraz motywowania studentów, jak również oceny kadry wspierającej proces kształcenia, a także udziału w ocenie różnych grup interesariuszy, w tym studentów

Samorząd studencki aktywnie uczestniczy w pracach nad doskonaleniem systemu wsparcia oraz motywowania studentów poprzez członkostwo i uczestnictwo w pracach wielu zespołów funkcjonujących na Uczelni. Na stronie Samorządu Studenckiego jest link do ankiety dotyczącej zdalnych zajęć prowadzonych na Uniwersytecie Zielonogórskim. W anonimowej ankiecie studenci mogą zgłosić nieprawidłowości, jak naruszenie zasad określonych dla zajęć w formie zdalnej lub fakt, iż zajęcia w formie zdalnej nie są prowadzone.

Zgodnie z Zarządzeniem nr 56 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 29 kwietnia 2022 r. w sprawie dokumentów i procedur Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia (USZJK), działania polegające na zapewnianiu, doskonaleniu oraz promocji i kontroli jakości kształcenia na Uniwersytecie Zielonogórskim, należą do USZJK. Realizację zadań USZJK opisują procedury działań projakościowych, monitorowania, sprawozdawczości i doskonalenia. Uczelniany Zespół ds. Doskonalenia Jakości Kształcenia prowadzi stronę internetową (<http://ksztalcenie.uz.zgora.pl/html/uszjk.php>), na której znajdują się m.in. obowiązujące akty prawne dotyczące organizacji kształcenia i zapewniania jakości kształcenia, a także opracowane procedury i narzędzia dotyczące ewaluacji procesu kształcenia. Ewaluacja procesu kształcenia obejmuje: ocenę prowadzących zajęcia dokonywaną przez studentów (przeprowadzaną nie rzadziej niż raz w roku po zakończeniu z nimi zajęć), ocenę zadowolenia z warunków studiowania, opinie na temat warunków

prowadzenia studiów, ocenę praktyk zawodowych przewidzianych programami studiów. O wynikach ewaluacji powiadomieni są dziekani oraz dyrektorzy instytutów.

Ocena kadry wspierającej proces kształcenia realizowana jest w oparciu o zapisy zawarte w Zarządzeniu nr 228 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie zasad, trybu i kryteriów oceny okresowej nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uniwersytecie Zielonogórskim za lata 2022–2025. Zarządzenie określa: zasady, tryb oraz kryteria oceny okresowej nauczycieli akademickich zatrudnionych w Uniwersytecie Zielonogórskim oraz zakres sprawozdań z działalności składanych przez nauczycieli akademickich. Celem oceny okresowej jest weryfikacja efektów działalności nauczyciela akademickiego w zakresie obowiązków określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* oraz obowiązującym w Uczelni *Regulaminie pracy*, w tym przestrzegania przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych, a także dbałość i motywowanie do stałego rozwoju zawodowego. Ocena okresowa przeprowadzana jest na podstawie danych wykazanych przez nauczyciela akademickiego w corocznym sprawozdaniu z działalności. Oceny okresowej nauczycieli akademickich dokonuje Komisja Oceny Okresowej Nauczycieli Akademickich, powoływana przez Rektora na okres swojej kadencji. Po zakończeniu procesu oceny okresowej karty oceny okresowej wraz z rocznymi sprawozdaniami z działalności nauczyciela akademickiego przekazuje się do Działu Osobowego, celem włączenia do dokumentacji pracowniczej.

Zgodnie z Zarządzeniem nr 228 Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 30 grudnia 2021 r., Uczelnia umożliwia studentom i doktorantom dokonanie oceny prowadzącego zajęcia raz w roku na przełomie semestru zimowego i letniego. Do oceny nauczyciela akademickiego bierze się pod uwagę uśrednioną ocenę z kryteriów oceny prowadzącego określonych w części pierwszej ankiety oceny prowadzącego zajęcia. Wynik jest określony dla każdego roku oceny. Do ankiety wprowadza się sumę punktów za każdy rok objętych oceną. Szczegółowe zasady i tryb dokonywania studenckiej i doktoranckiej oceny zajęć dydaktycznych, w tym ankieta oceny prowadzącego zajęcia, zostały określone w Zarządzeniu Rektora w sprawie dokumentów i procedur Uczelnianego Systemu Zapewniana Jakości Kształcenia.

Inną formą ewaluacji procesu kształcenia są hospitacje, którym podlegają pracownicy zatrudnieni na Uczelni na stanowisku dydaktycznym lub badawczo-dydaktycznym. Hospitacje realizowane są systematycznie w każdym cyklu oceny pracownika lub częściej w zależności od wyników oceny dokonanej przez studentów.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Uniwersytet Zielonogórski oraz Instytut Sportu, Turystyki i Żywnienia przywiązują dużą wagę do jawności działań oraz dbałości o zapewnienie kandydatom na studia, studentom i pracownikom pełnych i rzetelnych informacji na temat: warunków rekrutacji na studia, efektów kształcenia, programu studiów, sylabusów, organizacji procesu kształcenia (planów zajęć, zasad oceniania i zaliczania, dyplomowania), dostępności kadry administracyjnej i badawczo-dydaktycznej oraz spraw studenckich (m. in. domów akademickich, stypendiów, indywidualizacji kształcenia oraz dostępnych form wsparcia naukowego i dydaktycznego, a także mobilności studentów i zrzeszania się).

Komplet na bieżąco aktualizowanych informacji na te tematy jest dostępny na stronach internetowych UZ (<http://uniwersytetzielonogorski.bip.gov.pl> oraz www.uz.zgora.pl), na stronach Wydziału Nauk Biologicznych (www.wnb.uz.zgora.pl) i Instytutu Sportu, Turystyki i Żywnienia (www.istz.uz.zgora.pl). Aktualne informacje dotyczące planów i programów studiów, efektów uczenia się dostępne są na stronie internetowej uczelni w ogólnouczelnianym systemie SylabUZ (<https://student.uz.zgora.pl/>). Regulamin studiów, organizacja roku akademickiego, plan zajęć, pomoc materialna dla studentów, informacje o ubezpieczeniu studenckim dostępne są na stronie internetowej uczelni w zakładce dla studentów (<http://studenci.uz.zgora.pl/>). Na stronach Wydziału opublikowana jest m. in. informacja o prowadzonych kierunkach i studiach podyplomowych, studenckich kołach naukowych, zasadach dyplomowania. Na stronie Instytutu znajdują się informacje o praktykach studenckich. Zmiany w procesie organizacji kształcenia, które podejmuje Rektor UZ (np. godziny rektorskie) lub Dziekan (np. godziny dziekańskie, zmiany terminu wykładu/ćwiczeń, itp.) są zamieszczane na stronie internetowej UZ w Aktualnościach, na stronie internetowej WNB oraz/lub na stronie Planu Zajęć UZ (<http://www.plan.uz.zgora.pl/>) a także są przesyłane pocztą elektroniczną bezpośrednio do studentów. Inną, ważną formą upubliczniania informacji jest portal społecznościowy Facebook – strona Wydziału (<https://www.facebook.com/wnbuz>) i Instytutu (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100057021687261>).

Biuro Promocji UZ wydaje informatory o wydziałach, kolportowane w szkołach średnich oraz innych placówkach oświatowych. Wszelkie wydarzenia mające miejsce na Wydziale promowane są w elektronicznych wydaniach NiUZ Tygodnika Elektronicznego Uniwersytetu Zielonogórskiego. Na początku każdego roku akademickiego Dziekani organizują dla studentów pierwszych lat spotkania informacyjne z władzami Wydziału,

opiekunami roku, pracownikami administracji, przedstawicielami Samorządu Studenckiego i Biura Karier UZ, Pełnomocnikiem Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami. Studenci mają również możliwość korzystania z instytutowych mediów społecznościowych (profile na FB, Instagramie oraz YouTube), na których zamieszczane są wszystkie bieżące i najważniejsze informacje wraz z linkami do odpowiednich stron i dokumentów. Obowiązkiem każdego studenta jest także regularne sprawdzanie poczty studenckiej. Prócz tego ważną rolę pełnią tradycyjne, bezpośrednie sposoby przekazywania informacji, na przykład tablice ogłoszeń, ulotki i plakaty. Stałą praktyką są też osobiste kontakty z pracownikami w godzinach konsultacji lub drogą mailową (dyżury i konsultacje w czasie pandemii realizowane były także w formie zdalnej). Ponadto w ramach zwiększania uczestnictwa studentów w procesie ewaluacji kształcenia Uczelniana Rada ds. Kształcenia i Samorząd Studencki zapraszają studentów do udziału w konkursie – ewaluacja procesu kształcenia.

Należy podkreślić, że okres pandemii uwypuklił znaczenie kontaktów zdalnych ze studentami. Wybór jednej platformy komunikacji (GoogleMeet) przyniosło pożądany efekt ujednolicenia zasad prowadzenia zajęć zdalnych i skutecznego komunikowania się ze studentami.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Zaleca się dokonanie ponownej oceny kierunkowych efektów uczenia się pod kątem ich zgodności 6 poziomem PRK oraz oceny przyporządkowania kierunku do dyscyplin naukowych przez gremia odpowiedzialne za jakość kształcenia na ocenianym kierunku oraz zastosowanie procedur przewidzianych w WSZJK do usunięcia tych nieprawidłowości	Zmodyfikowane przez wydziałową radę programową dla kierunku <i>turystyka i rekreacja</i> zostały przyjęte podczas posiedzenia rady programowej w dniu 13.12.2021 (protokół nr 11/2021 z posiedzenia Wydziałowej Rady Programowej dla kierunku <i>turystyka i rekreacja</i>). Następnie zostały przyjęte przez Wydziałową Radę Kształcenia. Program kształcenia wraz ze zmodyfikowanymi efektami uczenia się został przyjęty przez Senat UZ Uchwałą nr 475 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 27 kwietnia 2022 roku w sprawie programu studiów <i>pierwszego stopnia na kierunku „turystyka i rekreacja” i określenia efektów uczenia się dla tego kierunku.</i>
2.	Zaleca się podjęcie działań z udziałem interesariuszy	W analizowanym okresie odbyło się kilka spotkań roboczych z przedstawicielami otoczenia zewnętrznego podczas nieformalnych

	zewnętrznych mających na celu ocenę efektów uczenia się i programu studiów pod kątem ich zgodności z potrzebami rynku pracy	spotkań i eventów, których pokłosiem były zmiany w sylabusach różnych przedmiotów. Efektem spotkań protokolowanych było wprowadzenie szkolenia dla pilotów wycieczek, zmiany w tematyce przedmiotów realizowanych przez praktyków z otoczenia zewnętrznego, dodanie specjalistycznej literatury.
3	Zaleca się zintegrowanie sporządzanych analiz związanych z programem studiów tak aby stanowiły one podstawę do oceny i podejmowania działań doskonalących program studiów na poziomie kierunku turystyka i rekreacja przez osoby odpowiedzialne za jakość kształcenia	Na Uniwersytecie Zielonogórskim funkcjonuje system przepływu informacji oraz ich harmonogram, którego wypełnianie należy do władz Wydziału Nauk Biologicznych. Harmonogram wraz ze wskazaniem terminów ich spływania do w do Prorektora ds. Jakości Kształcenia znajdują się na stronie internetowej http://ksztalcenie.uz.zgora.pl/html/ob_obieg.php?nr=51
4	zaleca się podjęcie działań mających na celu zwiększenie skuteczności WSZJK w obszarach zdiagnozowanych niedociągnięć; zaleca się wdrożenie skutecznych działań projakościowych mających na celu zapobieganie powstawaniu w przyszłości zdiagnozowanych nieprawidłowości	Zgodnie ze Statutem Uniwersytetu Zielonogórskiego (tekst jednolity Statutu przyjęty uchwałą Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego nr 682 z 20 maja 2020 r.) za jakość kształcenia, w tym jej monitorowanie odpowiedzialni są: a) Uczelniana Zespół ds. Jakości Kształcenia (monitorowanie jakości kształcenia i formułowanie rekomendacji w tym zakresie, nadzór nad jakością kształcenia na studiach doktoranckich), w skład której wchodzi m.in. prorektor właściwy ds. kształcenia, dziekani wydziałów, pełnomocnicy Rektora w zakresie jakości kształcenia oraz przedstawiciele studentów i doktorantów; b) Wydziałowa Rada ds. Kształcenia (monitorowanie jakości kształcenia na wydziale, przedstawianie rekomendacji dla dziekana i dyrektorów instytutów dotyczących m.in. jakości kształcenia), w skład której wchodzi dziekan, prodziekani oraz zastępcy ds. kształcenia dyrektorów instytutów oraz przedstawiciel studentów; c) dziekan, który monitoruje realizację zaleceń Uczelnianej Rady ds. Kształcenia w zakresie procesu i jakości kształcenia na wydziale; d) zastępca dyrektora instytutu ds. kształcenia, który sprawuje nadzór nad jakością kształcenia na kierunkach, dla których kształcenie realizowane jest w instytucie. Zadania te uszczegóławiane są w Regulaminie organizacyjnym, który określa także obowiązki pełnomocników Rektora ds. jakości kształcenia i ds. ewaluacji jakości kształcenia. Ponadto regulaminy organizacyjne instytutów i rad naukowych włączają do zadań instytutów nadzór nad jakością kształcenia na kierunkach, na których prowadzone jest kształcenie na wydziale, w powiązaniu dyscyplinami objętymi zakresem działania instytutu i uszczegóławiają zadania dyrektorów i wicedyrektorów w zakresie nadzoru nad jakością kształcenia i wdrażania zaleceń uczelnianej i Wydziałowej Rady ds. Kształcenia. Uczelniany System Zapewnienia Jakości Kształcenia przyjęty został Uchwałą nr 577 Senatu z dn. 27 listopada 2019 roku. Przewiduje on powołanie Zespołu ds. Doskonalenia Jakości Kształcenia, w skład którego wchodzi pełnomocnicy Rektora ds. jakości kształcenia i do spraw ewaluacji jakości kształcenia, prodziekani właściwi ds. jakości kształcenia oraz przedstawiciele studentów i doktorantów i inne osoby wskazane przez Rektora. Zadaniem Zespołu jest monitorowanie jakości kształcenia w Uczelni, określonych w różnych szczegółowych obszarach. Zgodnie z §6 pkt 12 Regulaminu organizacyjnego szczegółowy zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności osób pełniących

		<p>funkcję prodziekana określa Rektor i może być on zróżnicowany w zależności od specyfiki wydziału. 4 marca 2020 roku zostało wydane Zarządzenie Rektora nr 48 w sprawie dokumentów i procedur Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, które również określa zadania Zespołu ds. Doskonalenia Jakości Kształcenia, ale przede wszystkim określa zakres ewaluacji procesu kształcenia, w tym ankietowania studentów i nauczycieli akademickich, a nadto wskazuje osoby i zespoły odpowiedzialne za monitorowanie różnych aspektów mających wpływ na kształcenie na poszczególnych kierunkach. Zaliczają się do nich okresowe przeglądy infrastruktury, ocena praktyk zawodowych, hospitacje zajęć i analiza wyników ankiet studenckich w odniesieniu do oceny prowadzącego zajęcia. Ich realizacją i przebiegiem kieruje dyrektor instytutu lub kierownik katedry w przypadku Filii, a wnioski z tych przeglądów przekazywane są odpowiednio do właściwych wydziałowych Rad ds. Kształcenia lub dziekanów. Wpływ dziekana na politykę kadrową związaną z realizacją zajęć na kierunku prowadzonym przez wydział zakłada możliwość wnioskowania do dyrektora instytutu lub kierownika katedry o hospitację zajęć wskazanego nauczyciela akademickiego. Zadania Wydziałowej Rady ds. Kształcenia polegają na przeprowadzeniu co najmniej raz w kadencji okresowych ocenach programów studiów i ich realizacji, które obejmują ocenę efektów uczenia się, ocenę zgodności harmonogramu realizacji programu studiów wymaganiami prawa, z tym standardami kształcenia, ocenę adekwatności form zajęć, metod kształcenia, treści programowych, metod weryfikacji oraz zasad rekrutacji do efektów uczenia się.</p>
--	--	--

10.1 Sposoby sprawowania nadzoru merytorycznego, organizacyjnego i administracyjnego nad kierunkiem studiów, kompetencji i zakresu odpowiedzialności osób odpowiedzialnych za kierunek, w tym kompetencje i zakres odpowiedzialności w zakresie ewaluacji i doskonalenia jakości kształcenia na kierunku

Zasady zapewniania jakości kształcenia na Uniwersytecie określa Uczelniany System Zapewniania Jakości Kształcenia (USZJK) przyjęty Uchwałą Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego nr 348 z dnia 24 listopada 2021 r. w sprawie zmian w USZJK przyjętym uchwałą nr 577 Senatu UZ z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie przyjęcia USZJK (Załącznik nr 4 do Uchwały Senatu UZ nr 348 z dnia 24 listopada 2021 r. - tekst jednolity USZJK oraz Zarządzenie nr 56 Rektora UZ z dnia 29 kwietnia 2022 r. w sprawie dokumentów i procedur USZJK). USZJK został opracowany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1688 z p. zm.), Statutem Uniwersytetu Zielonogórskiego, a także strategią rozwoju Uczelni. Zawarte w nim obszary realizacji polityki jakości stanowią wytyczne do konstruowania koncepcji i jakości kształcenia na kierunkach realizowanych na Uczelni, zaś stopień i zakres podjętych działań podlega okresowym ewaluacjom. Nadzór nad

funkcjonowaniem USZJK na poziomie Uczelni sprawuje prorektor właściwy ds. kształcenia, zaś na poziomie wydziału - dziekan.

USZJK obejmuje zapewnienie, doskonalenie, promocję i kontrolę jakości uczenia w Uczelni, a w szczególności: wytyczne dla Wydziałowej Rady ds. Kształcenia w zakresie analizowania i opiniowania dokumentów dotyczących programów studiów; metody monitorowania procesu kształcenia (organizacji i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych, metod i form kształcenia oraz sposobów weryfikacji efektów uczenia się osiągniętych przez studenta); metody rozwijania mobilności studentów, metody poprawy jakości obsługi administracyjnej procesu dydaktycznego; procedury współpracy z interesariuszami zewnętrznymi; informatyzację obsługi studentów i działań administracji. Na poziomie wydziału działania te realizuje Wydziałowa Rada ds. Kształcenia, a na kierunku *turystyka i rekreacja* - wydziałowa rada programowa dla kierunku *turystyka i rekreacja*.

Bezpośredni nadzór merytoryczny nad kierunkiem sprawuje dziekan, jako przewodniczący Wydziałowej Rady ds. Kształcenia. Zadania Wydziałowej Rady ds. Kształcenia określa Statut Uniwersytetu Zielonogórskiego. Zaliczają się do nich: wdrażanie ogólnouczelnianych procedur opracowanych przez Uczelnianą Radę ds. Kształcenia, opracowywanie i przedstawianie dziekanowi propozycji działań w zakresie doskonalenia jakości kształcenia na wydziale, analizowanie programów kształcenia na kierunkach studiów prowadzonych przez wydział, monitorowanie procesu kształcenia pod kątem poprawności doboru metod kształcenia i metod weryfikacji efektów uczenia się do zakładanych efektów kształcenia oraz prawidłowości przypisywania punktów ECTS, analizowanie i publikowanie rezultatów oceny jakości kształcenia, rekomendowanie działań niwelujących nieprawidłowości w procesie kształcenia rozpoznanych w toku oceny jakości kształcenia, analizowanie monitoringu losów zawodowych absolwentów wydziału oraz opiniowanie współpracy z interesariuszami zewnętrznymi.

Nadzoru merytorycznego i organizacyjnego dokonuje też Wydziałowa Rada Programowa dla kierunku *turystyka i rekreacja*, realizując m.in. takie zadania jak:

- 1) okresowa ocena programu studiów dotycząca: zgodności programu studiów z wymaganiami prawa oraz wewnątrzuczelnianymi wytycznymi; zgodności efektów uczenia się przedmiotów z efektami kierunkowymi; aktualności i zgodności treści kształcenia z efektami uczenia się; adekwatności stosowanych metod dydaktycznych i metod weryfikacji do założonych dla poszczególnych przedmiotów efektów uczenia się; jasności przyjętych kryteriów oceniania; procesu dyplomowania w zakresie zgodności problematyki prac dyplomowych z efektami uczenia się i dyscyplinami naukowymi, do

- których został przyporządkowany kierunek, zasadności ocen i stawianych wymagań w powiązaniu z poziomem studiów, a także problematyki egzaminu dyplomowego;
- 2) okresowy przegląd obsady zajęć oraz składów komisji egzaminacyjnych w procesie dyplomowania;
  - 3) okresowy przegląd umiędzynarodowienia kierunku, w tym zakresu współpracy międzynarodowej;
  - 4) okresowy przegląd współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, pod kątem potrzeb wynikających z programu studiów, w tym prawidłowości doboru miejsc praktyk;
  - 5) okresowy przegląd publicznego dostępu do informacji w odniesieniu do programu studiów i jego realizacji;
  - 6) konsultowanie zmian programowych z interesariuszami zewnętrznymi.

W ramach nadzoru merytorycznego, wszystkie sugestie Wydziałowej Rady Programowej są opiniowane przez Wydziałową Radę ds. Kształcenia Wydziału Nauk Biologicznych, Uczelnianą Radę ds. Kształcenia, a następnie zatwierdzane przez Senat Uczelni.

Dziekan sprawuje bezpośredni nadzór nad organizacją procesu kształcenia na kierunku w zakresie: monitorowania prawidłowej realizacji programu studiów, wyznaczenia koordynatora praktyk oraz opiekuna lat studiów na kierunku, ustalania harmonogramu sesji egzaminacyjnej i czuwania nad jego realizacją, weryfikacji efektów uczenia się i wyznaczenia różnic programowych studentów przyjętych na kierunek w ramach przeniesienia z innej uczelni, rozkładu zajęć w danym semestrze i wydawania zgody na zmianę ich rozkładu.

Dyrektor Instytutu Sportu, Turystyki i Żywienia organizuje działalność badawczą i dydaktyczną instytutu, nadzoruje jednostki organizacyjne wchodzące w jego skład, prowadzi politykę kadrową, zapewnia funkcjonowanie infrastruktury badawczej i dydaktycznej, nadzoruje jakość kształcenia na kierunku i we współpracy z dziekanem WNB odpowiada za przygotowanie i realizację planów i programów studiów oraz przedstawia do akceptacji propozycje zmian w planach i programach studiów. Z-ca dyrektora instytutu ds. kształcenia opracowuje i przedstawia do akceptacji programy i plany studiów na kierunkach powiązanych dyscyplinami z zakresem działania instytutu, sprawuje nadzór nad jakością kształcenia.

10.2. Zasady projektowania, dokonywania zmian i zatwierdzania programu studiów

Zasady projektowania, dokonywania zmian i zatwierdzania programu studiów zawarte są w Uchwale nr 86 Senatu Uniwersytetu Zielonogórskiego z dnia 16 grudnia 2020 roku

w sprawie wytycznych dotyczących tworzenia studiów oraz projektowania i uchwalania programów studiów dla kierunków studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich w Uniwersytecie Zielonogórskim oraz w aktach nadrzędnych.

Przy projektowaniu programu studiów uwzględnia się Misję i Strategię Rozwoju UZ, politykę jakości, potencjał badawczy i dydaktyczny, posiadaną infrastrukturę, informacje o potrzebach rynku pracy, wyniki konsultacji z interesariuszami zewnętrznymi (przedstawicielami branż i zawodów właściwych dla kierunku studiów) i wewnętrznymi (nauczyciele akademicy i studenci), wzorce krajowe i międzynarodowe w zakresie kierunku kształcenia oraz zainteresowanie potencjalnych kandydatów.

Program studiów powinien zawierać:

- ogólną charakterystykę studiów (nazwa kierunku studiów; poziom i profil kształcenia; forma studiów; dziedzina nauki i dyscyplin, do których odnoszą się efekty uczenia się oraz dyscyplina wiodąca; tytuł zawodowy nadawany absolwentom, informacja o posiadanej przez podstawową jednostkę organizacyjną uczelni kategorii naukowej, związek kierunku studiów z misją uczelni i strategią jej rozwoju, opis kompetencji oczekiwanych od kandydata ubiegającego się o przyjęcie na studia pierwszego stopnia, analiza zgodności zakładanych efektów uczenia się z potrzebami rynku pracy, opis sposobów weryfikacji i oceny osiągniętych przez studenta efektów uczenia się w trakcie całego procesu kształcenia),
- opis zakładanych efektów uczenia się wraz z odniesieniem tych efektów do ustalonych efektów PRK,
- wskazanie zajęć lub grupy zajęć – wraz z przypisaniem do każdego modułu efektów uczenia się oraz treści programowych, form i metod kształcenia, zapewniających osiągnięcie tych efektów, a także liczby punktów ECTS,
- wskazanie modułów zajęć do wyboru oraz modułów związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym,
- określenie sposobów weryfikacji osiągnięcia przez studenta zakładanych efektów uczenia się oraz form i metod kształcenia, zapewniających osiągnięcie tych efektów,
- plan studiów stacjonarnych i niestacjonarnych,
- wymiar, zasady i formę odbywania praktyk zawodowych,
- liczbę semestrów i liczbę punktów ECTS konieczną do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia,

- liczbę punktów ECTS przyporządkowanych do zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich,
- liczbę punktów ECTS przyporządkowaną modułom zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym (dla kierunku o profilu praktycznym),
- liczbę punktów ECTS przyporządkowaną zajęciom z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych (w przypadku kierunku studiów przypisanego do dziedziny innej niż nauki humanistyczne lub nauki społeczne),
- liczbę punktów ECTS przyporządkowanych przedmiotom/modułom zajęć do wyboru,
- liczbę punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym oraz liczbę godzin praktyk zawodowych (jeżeli program przewiduje praktyki),
- liczbę godzin zajęć z wychowania fizycznego.

Program studiów przedkładany jest Senatowi, po pozytywnym zaopiniowaniu przez wydziałową radę programową dla kierunku, Wydziałową Radę ds. Kształcenia oraz Uczelnianą Radę ds. Kształcenia.

W celu doskonalenia programu studiów Wydział prowadzący kierunek studiów może dokonywać w nim zmian w zakresie zakładanych efektów uczenia się właściwych dla tego kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia (do 30% ogólnej liczby efektów uczenia się); zajęć, za które student może uzyskać łącznie do 50% punktów ECTS; doboru treści kształcenia przekazywanych studentom w ramach zajęć, uwzględniających najnowsze osiągnięcia naukowe lub artystyczne, a także form i metod prowadzenia zajęć.

Zmiany w programie studiów należy zatwierdzić uchwałą Senatu do końca kwietnia roku akademickiego poprzedzającego rok akademicki, którego zmiany dotyczą. Zmiany mogą być wprowadzane z początkiem nowego cyklu kształcenia. W trakcie cyklu kształcenia można wprowadzać wyłącznie zmiany w doborze treści, formach i metodach prowadzenia zajęć, a także wówczas, gdy konieczne jest usunięcie nieprawidłowości wskazanych w wyniku oceny zewnętrznej lub dostosowanie programu studiów do zmian w przepisach powszechnie obowiązujących (muszą być ogłoszone co najmniej na miesiąc przed rozpoczęciem semestru, którego dotyczą).

10.3. Sposób i zakres bieżącego monitorowania oraz okresowego przeglądu programu studiów na ocenianym kierunku oraz źródeł informacji wykorzystywanych w tych procesach

Uczelniany System Zapewniania Jakości Kształcenia jest kompleksowym systemem procedur dotyczących ewaluacji treści, środków, warunków, przebiegu i efektów kształcenia akademickiego.

Sposób i zakres bieżącego monitorowania przebiega według kalendarza działań ustalanych przez USZJK. Rekomendowanymi narzędziami monitorowania są: ankieta oceny prowadzącego zajęcia, ankieta zadowolenia z warunków studiowania, ankieta opinii nauczycieli akademickich o warunkach prowadzenia studiów, ankieta oceny praktyk, ankieta okresowej oceny programu studiów - profil praktyczny, karta hospitacji zajęć dydaktycznych.

Po zakończeniu roku akademickiego Wydziałowa Rada ds. Kształcenia przygotowuje sprawozdanie z funkcjonowania systemu jakości kształcenia na Wydziale oraz raport z ewaluacji procesu kształcenia i formułuje rekomendacje dla poszczególnych kierunków. Informacje te są następnie zamieszczane w rocznym sprawozdaniu z funkcjonowania USZJK w danym roku akademickim, które publikuje się na stronie uczelni.

Innym ważnym narzędziem służącym do monitorowania procesu kształcenia jest system antyplagiatowy. Na Wydziale Nauk Biologicznych do analizowania prac dyplomowych wykorzystuje się Jednolity System Antyplagiatowy (JSA).

Wykładowcy odpowiedzialni za przedmiot dokonują corocznie przeglądu sylabusów (m.in. treści kształcenia, wykazu literatury oraz efektów i przypisanych im form weryfikacji). Po wprowadzeniu modyfikacji w treści opisu przedmiotu i jej weryfikacji przez kierownika jednostki, nowa wersja jest zapisywana w systemie informatycznym SylabUZ. Istnieje również możliwość wprowadzenia w trakcie nauczania treści nie objętych sylabusem, jeśli są istotne z punktu widzenia pogłębiania wiedzy, umiejętności i kompetencji studenta.

Zasady weryfikacji i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się określa Regulamin Studiów zawierający zapisy dotyczące praw i obowiązków studentów odnoszących się do zaliczania przedmiotów, zdawania egzaminów, zaliczania semestru studiów oraz kończenia procesu kształcenia. Weryfikacja i ocena stopnia osiągnięcia efektów uczenia się dotyczy efektów uczenia się i prowadzona jest na każdym etapie procesu kształcenia poprzez ocenę pracy studenta w trakcie zajęć, oceny z egzaminów przedmiotowych, ocenę praktyki zawodowej, ocenę prac dyplomowych i egzaminu dyplomowego. Szczegółowe zasady i sposoby oceny określa i umieszcza w sylabusie osoba odpowiedzialna za przedmiot. Warunkiem koniecznym do zaliczenia przedmiotu jest spełnienie przez studenta ogólnych

warunków zaliczenia przedmiotu opisanych w programie studiów oraz szczegółowych zasad zawartych w sylabusie przedmiotu.

Studenci mogą uczestniczyć w ocenie zajęć i praktyki zawodowej z wykorzystaniem systemu ankietowego. Informację zwrotną stanowią również oceny i opinie pracodawców o studentach odbywających praktyki zawodowe.

10.4. Sposoby oceny osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów ocenianego kierunku, z uwzględnieniem poszczególnych etapów kształcenia, jego zakończenia oraz przydatności efektów uczenia się na rynku pracy lub w dalszej edukacji, jak też wykorzystania wyników tej oceny w doskonaleniu programu studiów

Ogólna ocena stopnia osiągania efektów uczenia się dla poszczególnych przedmiotów, kierunków, lat i stopni studiów dokonywana jest na podstawie analizy osiągniętych przez studentów wyników. Dokonuje jej nauczyciel akademicki w zakresie ocen uzyskanych na zaliczeniu i/lub egzaminie prowadzonego przedmiotu. Formułowane na tej podstawie wnioski stanowią podstawę do modyfikacji wymagań wstępnych, treści oraz metod kształcenia w kolejnej edycji zajęć.

Dobór metod nauczania uzależniony jest od przyjętych form kształcenia oraz indywidualnego wyboru poszczególnych nauczycieli akademickich. Zaliczają się do nich: wykłady, ćwiczenia, laboratoria, warsztaty, seminaria; prowadzenie problemowych dyskusji; analiza dokumentów źródłowych, artykułów naukowych i innych opracowań; wykonywanie projektów. Studenci nabywają kompetencje w zakresie wystąpień ustnych, prowadzenia dyskusji, zdobywania i analizowania docierających do nich informacji. Wszystkie wykorzystywane formy kształcenia umożliwiają studentom zdobycie niezbędnej wiedzy, umiejętności i kompetencji zawartych w kierunkowych efektach uczenia się. Przyjęte przez prowadzących poszczególne przedmioty formy weryfikacji efektów uczenia się obejmują: przygotowanie prezentacji, sprawozdań, ćwiczeń, zadań, projektów i innych form pisemnych; ustne i pisemne odpowiedzi na postawione zadania; pisemne testy; czynny udział w zajęciach i inne określone w sylabusach. Metody weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się służą przede wszystkim sprawdzeniu, czy prowadzone zajęcia spełniają kryteria, założenia i cele programu; wzmacnianiu procesu uczenia się przez studentów; realizacji kierunkowych i obszarowych efektów uczenia się.

Weryfikacja efektów uczenia się uzyskanych w wyniku odbycia praktyk odbywa się na dwóch poziomach: uczelnianym i pracodawcy. Ze strony Uczelni osobą odpowiedzialną za przebieg praktyk zawodowych jest Dziekan, który powołuje koordynatora praktyk

zawodowych. Na podstawie dokumentacji dostarczanej po zakończeniu praktyki, koordynator stwierdza, czy student zrealizował wszystkie przewidziane dla praktyki efekty uczenia się. Pracodawca ocenia sposób pracy, wkład w pracę i sposób zachowania oraz może przedstawić wyjątkowe osiągnięcia i/lub zadania realizowane przez studenta w ramach praktyk. Wyniki tych ocen są wykorzystywane w procesie doskonalenia programu studiów w obszarze praktyk.

Warunki ukończenia studiów pierwszego stopnia zostały określone w Regulaminie Studiów Uniwersytetu Zielonogórskiego. Podstawą uzyskania kwalifikacji pierwszego stopnia dla kierunku *turystyka i rekreacja* oraz tytułu potwierdzonego dyplomem ukończenia studiów, jest uzyskanie wymaganej liczby punktów ECTS przewidzianej planem studiów i programem studiów oraz wszystkich założonych dla kierunku studiów efektów uczenia się oraz uzyskanie pozytywnej oceny pracy dyplomowej i złożenie egzaminu dyplomowego z oceną co najmniej dostateczną. Absolwent studiów pierwszego stopnia otrzymuje tytuł zawodowy licencjata. Podstawę ustalenia ostatecznego wyniku studiów, określoną z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku, oblicza się jako średnią ważoną z ocen: średniej oceny z zaliczonych w czasie studiów przedmiotów, obliczonej jako średnia ważona ocen z przedmiotów, zaokrąglając wynik do dwóch miejsc po przecinku (§ 23 ust. 1 Regulaminu Studiów) – z wagą 0.5, oceny pracy dyplomowej – z wagą 0.25 oraz oceny egzaminu dyplomowego – z wagą 0.25.

Istotnym elementem powiązany z systemem sprawdzania końcowych efektów uczenia się jest system monitorowania karier zawodowych na rynku pracy. Monitorowaniem karier zawodowych absolwentów UZ, po zakończeniu procesu dyplomowania, zajmuje się Biuro Karier (BK) UZ. W oparciu o ankiety wypełnione na różnych etapach kariery zawodowej, przygotowujący jest coroczny, obszerny raport, prezentujący wizerunek UZ w przekonaniach absolwentów. Raporty publikowane są na stronie internetowej BK pod adresem <http://www.bk.uz.zgora.pl/index.php?monitorowanie-karier>.

10.5. Zakres, formy udziału i wpływ interesariuszy wewnętrznych, w tym studentów i interesariuszy zewnętrznych na doskonalenie i realizację programu studiów

Interesariusze wewnętrzni mają wpływ na doskonalenie i realizację programu studiów na kierunku *turystyka i rekreacja*. Na poziomie centralnym - Uczelniana Rada ds. Kształcenia oraz na poziomie Wydziału Nauk Biologicznych - w ramach prac Wydziałowej Rady ds. Kształcenia oraz wydziałowej rady programowej dla kierunku *turystyka i rekreacja*, a także zebrań pracowników Instytutu Sportu, Turystyki i Żywnienia oraz Pracowni Turystyki.

Ponadto wszyscy studenci mają możliwość wyrażenia opinii dotyczącej studiowania na kierunku w ramach procesu ankietyzacji, a w wyżej wymienionych Radach posiadają swoich przedstawicieli. Zmiany mające na celu doskonalenie programu studiów i realizację jego założeń mogą być inicjowane oddolnie (np. sugestie studentów, czy prowadzących poszczególne przedmioty) oraz odgórnie (np. poprzez konieczność dostosowania programu do zmieniających się uwarunkowań prawnych czy rekomendacje wynikające z procedur opracowanych w ramach Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia).

Interesariusze zewnętrzni również mają wpływ i biorą czynny udział w doskonaleniu i realizacji programu studiów. Współpraca Wydziału z otoczeniem społeczno-gospodarczym na kierunku *turystyka i rekreacja* prowadzona jest w obszarze praktyk zawodowych oraz budowania relacji z podmiotami m.in. hotelami, ośrodkami rekreacyjnymi, organizacjami turystycznymi, tworzenia certyfikowanych kursów. Do doskonalenia programu studiów wykorzystywane są również sugestie przedstawicieli instytucji i środowiska biznesowego, przedstawiane pracownikom, a następnie uwzględnianie w sylabusach przedmiotów.

10.6. Sposób wykorzystania wyników zewnętrznych ocen jakości kształcenia i sformułowanych zaleceń w doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku

W doskonaleniu procesu kształcenia wykorzystywane są również wyniki zewnętrznych ocen jakości kształcenia. Ostatnia ocena PKA miała miejsce w 2021 – ocena pozytywna (Uchwała nr 375/2021 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 20 maja 2021r.). Zalecono w niej realizację zaleceń w odniesieniu do

- kryterium 1 (m.in. modyfikacja przyporządkowania kierunku do dyscyplin naukowych, dostosowanie efektów kształcenia do dyscyplin przyporządkowanych kierunkowi, sformułowanie zakładanych efektów kształcenia w sposób właściwy dla 6 poziomu PRK z uwzględnieniem profilu praktycznego oraz wdrożenie działań projakościowych),
- kryterium 2 (m. in. uwzględnienie w programie studiów metod i narzędzi kształcenia umożliwiających kształcenie umiejętności praktycznych, formalne ustanowienie kryteriów, jakie muszą spełniać placówki w których studenci odbywają praktyki zawodowe, przypisanie właściwej liczby punktów ECTS przedmiotowi wychowanie fizyczne, wdrożenie działań projakościowych),
- kryterium 4 (m. in. uwzględnienie w strukturze kadry reprezentantów dyscypliny wiodącej i dwóch dyscyplin uzupełniających, wprowadzenie bardziej efektywnego systemu oceny pracownika przez Uczelnię),

- kryterium 10 (m. in. rozszerzenie zakresu przeglądów programu studiów, zwiększenie wpływu interesariuszy zewnętrznych na ocenę efektów kształcenia).

Spełniając zalecenia komisji podjęto szereg działań, m. in. zaktualizowano koncepcję kształcenia i na jej bazie opracowano zmodyfikowany program i plan studiów; do opisu efektów kształcenia wprowadzono deskryptory efektów z obszaru nauk społecznych, przyrodniczych i o kulturze fizycznej; zmodyfikowano efekty kształcenia tak, aby odnosiły się do 6 poziomu PRK w kontekście nacisku na praktyczne zastosowanie wiedzy; przypisano właściwą liczbę punktów ECTS przedmiotowi wychowanie fizyczne; zgłoszono władzom Wydziału Nauk Biologicznych sugestie dotyczące doprecyzowania zapisów dotyczących praktyk studenckich; w celu eliminacji nieprawidłowości w składzie kadry prowadzącej zajęcia podjęto współpracę z innymi wydziałami Uniwersytetu Zielonogórskiego; podjęto dodatkowe działania promocyjne mające na celu zwiększenie udziału ze strony studentów w procesie oceny nauczycieli akademickich.

Niemniej jednak na podstawie monitorowania okresowych oraz zewnętrznych ocen jakości kształcenia przeprowadzanych w Uczelni, formułowane są rekomendacje co do jakości kształcenia, publikowane w raportach z funkcjonowania USZJK.

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji, z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interdyscyplinarny, aktualny program studiów, uwzględniający światowe trendy rozwojowe oraz lokalne i krajowe potrzeby rynku pracy. 2. Duża liczba ćwiczeń i zajęć terenowych wykształcających praktyczne umiejętności absolwentów. 3. Wysokie kwalifikacje i interdyscyplinarność kadry dydaktycznej reprezentujących nauki o kulturze fizycznej, przyrodnicze, geograficzne, społeczne, ekonomiczne. 4. Bardzo dobra współpraca z instytucjami otoczenia w zakresie realizacji praktyk, współorganizacji spotkań, konferencji, tworzenia certyfikowanych kursów. 5. Posiadanie własnej bazy dydaktyczno-naukowej, w tym dostępność do pracowni, sali gimnastycznej, dobrze wyposażonej biblioteki i czytelnicy oraz sieci komputerowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mała liczba studentów związana z odpływem absolwentów do większych ośrodków. 2. Ograniczenia w zatrudnianiu specjalistycznej kadry dydaktycznej. 3. Małe zainteresowanie studentów korzystaniem z programów mobilności (Erasmus+, MOST). 4. Brak własnych serii wydawniczych i cyklicznych punktowanych zeszytów naukowych.
Czynniki zewnętrzne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost zainteresowania kształceniem praktycznym i nacisk na posiadanie umiejętności praktycznych wysuwane przez potencjalnych pracodawców. 2. Coraz lepsza rozpoznawalność Uniwersytetu Zielonogórskiego jako uczelni prowadzącej kierunek turystyka i rekreacja 3. Modyfikowanie oferty edukacyjnej pod kątem oczekiwań pracodawców 4. Rosnący trend do prowadzenia aktywnego stylu życia opartego na korzystaniu z usług turystyczno-rekreacyjnych. 5. Prowadzenie oferty kształcenia adresowanej do różnych grup odbiorców oferty turystycznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. System wynagrodzeń utrudniający pozyskanie kadry posiadającej kwalifikacje formalne i doświadczenie praktyczne. 2. Zmniejszająca się liczba kandydatów na studia wynikająca z niżu demograficznego. 3. Wysokie koszty utrzymania wymuszające konieczność podejmowania pracy zarobkowej przez studentów, co ogranicza ich zaangażowanie w naukę i wyjazdy w ramach programów mobilności studenckiej. 4. Malejące zainteresowanie w Polsce studiami na kierunku turystyka i rekreacja. 5. Obostrzenia i negatywny wpływ pandemii, powodujący problemy w realizacji programu kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja oraz niechęć studentów do zajęć w formie zdalnej.

Uniwersytet Zielonogórski
ul. Licealna 9, 65-417 Zielona Góra
REGON 977924147, NIP 973-07-13-421

(Pieczęć uczelni) ⁽²⁷⁾

DZIEKAN
Wydziału Nauk Biologicznych

Beata Gabrys
.....
prof. dr hab. Beata Gabrys
(podpis Dziekana/Kierownika jednostki/

REKTOR

Wojciech Strzyżewski
.....
prof. dr hab. Wojciech Strzyżewski
(podpis Rektora)

Zielona Góra, dnia 1.03.2023 r.

Część III. Załączniki

Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów

Tabela 1. Liczba studentów ocenianego kierunku²

Poziom studiów	Rok studiów	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki	Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki
I stopnia	I	17	20	-	-
	II	Brak naboru	19	-	-
	III	20	17	-	-
	IV	-	-	-	-
II stopnia	I	-	-	-	-
	II	-	-	-	-
jednolite studia magisterskie	I	-	-	-	-
	II	-	-	-	-
	III	-	-	-	-
	IV	-	-	-	-
	V	-	-	-	-
	VI	-	-	-	-
Razem:		37	56	0	0

Tabela 2. Liczba absolwentów ocenianego kierunku w ostatnich trzech latach poprzedzających rok przeprowadzenia oceny

Poziom studiów	Rok ukończenia	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku	Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku
I stopnia	2019	Brak danych-baza zamknięta	4	-	-
	2020	Brak danych-baza zamknięta	7	-	-
	2021	Brak danych-baza zamknięta	8	-	-
II stopnia	...	-	-	-	-

² Należy podać liczbę studentów ocenianego kierunku, z podziałem na poziomy, lata i formy studiów (z uwzględnieniem tylko tych poziomów i form studiów, które są prowadzone na ocenianym kierunku).

	...	-	-	-	-
	...	-	-	-	-
jednolite studia magisterskie	...	-	-	-	-
	...	-	-	-	-
	...	-	-	-	-
Razem:		-	19	-	-

Tabela 3. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.).³

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin Studia stacjonarne
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	6 semestrów 180 ECTS
Łączna liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów ⁴	1259
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	103
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne	144
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych – w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	-----
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	54
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym	24
Wymiar praktyk zawodowych ⁵	6 miesięcy 720 godzin
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	60
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	1./
2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik	2./

³ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

⁴ Proszę podać łączną liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów bez liczby godzin praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki).

⁵ Proszę podać wymiar praktyk w miesiącach oraz w godzinach dydaktycznych.

kształcenia na odległość.	
---------------------------	--

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin Studia niestacjonarne
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	6 semestrów 180 ECTS
Łączna liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów ⁶	1147
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	103
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne	144
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych – w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	-----
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	54
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym	24
Wymiar praktyk zawodowych ⁷	6 miesięcy 720 godzin
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	-----
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	1./
2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	2./

⁶ Proszę podać łączną liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów bez liczby godzin praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki).

⁷ Proszę podać wymiar praktyk w miesiącach oraz w godzinach dydaktycznych.

Tabela 4. Zajęcia lub grupy zajęć kształtujących umiejętności praktyczne⁸

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne	Liczba punktów ECTS
Ekologia i ochrona środowiska	Wykład/Laboratorium	45	3
Etyka zawodu i kultura pracy w turystyce	Wykład/Ćwiczenia/Laboratorium	60	3
Geografia turystyczna	Wykład/Ćwiczenia/Laboratorium	45	3
Język obcy - kierunkowy (język niemiecki w turystyce)	Laboratorium	120	8
Podstawy turystyki	Wykład/Ćwiczenia	45	4
Organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży	Ćwiczenia/Laboratorium	45	2
Podstawy rekreacji	Wykład/Ćwiczenia/Laboratorium	60	4
Socjologia i metodologia badań społecznych	Wykład/Ćwiczenia/Laboratorium	30	2
Technologie informacyjne i systemy rezerwacyjne w turystyce	Laboratorium	30	2
Ekonomia	Wykład/Ćwiczenia	30	2
Fizjologia człowieka	Wykład/Ćwiczenia/Laboratorium	45	2
Informacja turystyczna	Wykład/Ćwiczenia	30	2
Pedagogika czasu wolnego	Wykład/Ćwiczenia/Laboratorium	45	2
Nowe trendy w turystyce	Wykład/Ćwiczenia	45	3
Prawo w turystyce	Wykład	30	2
Psychologia społeczna	Wykład/Ćwiczenia	30	2
Ekonomika turystyki i rekreacji	Wykład/Ćwiczenia	60	3
Geografia gospodarcza	Wykład/Ćwiczenia/Laboratorium	45	3

⁸ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

Obsługa ruchu turystycznego	Laboratorium	45	3
Regionalistyka	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	60	3
Zagospodarowanie turystyczne	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	30	2
Zarządzanie	Wykład/Ćwiczenia	45	3
Finanse przedsiębiorstw i rachunkowość	Wykład/Ćwiczenia	45	3
Hotelarstwo	Wykład/Ćwiczenia	45	3
Krajoznawstwo	Wykład/Ćwiczenia/ Terenowe	45	3
Podstawy marketingu	Wykład/Ćwiczenia	30	2
Prawo gospodarcze	Wykład	30	2
Socjologia turystyki	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	45	3
Warsztaty projektowania szlaków turystycznych	Ćwiczenia/ Laboratorium	45	2
Agroturystyka	Wykład/ Laboratorium	45	4
Kreowanie lokalnego produktu turystycznego	Laboratorium	15	1
Pilotaż i przewodnictwo turystyczne	Wykład/Ćwiczenia/ Terenowe	45	4
Rekreacja ruchowa	Ćwiczenia	45	4
Zarządzanie kadrami w turystyce	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	45	4
Seminarium dyplomowe	S	60	6
Przedmioty kształcenia specjalnościowego	W/Ć/L/S/T	220	15
Wstęp do wiedzy o sztuce/ Wstęp do wiedzy kulturze	Wykład /Ćwiczenia/ Laboratorium	60	4
Fakultet I 1a. Fotografia przyrodnicza i krajobrazowa/ 1b. Ekoturystyka/ 1c. Warsztaty przewodnictwa terenowego/ 1d. Użytkowanie	Laboratorium	20	1

zasobów turystycznych w parkach narodowych			
Fakultet 2 2a. Techniki negocjacji/ 2b. Andragogika/ 2c. Warsztaty komunikacji interpersonalnej/ 2d. Językowe warsztaty przewodnictwa turystycznego	Laboratorium	20	3
Fakultet 3 3a. Wstęp do analizy statystycznej/ 3b. Waloryzacja zasobów kulturowych regionu/ 3c. Transgraniczny produkt turystyczny/ 3d. Inwentaryzacja zasobów turystycznych/	Laboratorium	20	3
Fakultet 4 4a. Obsługa klientów w biurze podróży/ 4b. Planowanie i organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych/ 4c. Turystyka biznesowa/ 4d. Kultura kulinarna	Laboratorium	30	3
Fakultet 5 5a. Organizacja imprez trampingowych/ 5b. Programowanie profilaktyki zdrowotnej w turystyce, 5c. Wellness i SPA/ 5d. Systemy rezerwacyjne w turystyce	Laboratorium	30	3
Język obcy - język angielski/język francuski	Laboratorium	120	8
Razem:		2080	144

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć niestacjonarne	Liczba punktów ECTS
Ekologia i ochrona środowiska	Wykład/Laboratorium	27	3
Etyka zawodu i kultura pracy w turystyce	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	36	3
Geografia turystyczna	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	27	3
Język obcy - kierunkowy (język niemiecki w turystyce)	Laboratorium	72	8
Podstawy turystyki	Wykład/Ćwiczenia	27	4
Organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży	Ćwiczenia/ Laboratorium	27	2
Podstawy rekreacji	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	36	4
Socjologia i metodologia badań społecznych	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	30	2
Technologie informacyjne i systemy rezerwacyjne w turystyce	Laboratorium	18	2
Ekonomia	Wykład/Ćwiczenia	36	2
Fizjologia człowieka	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	27	2
Informacja turystyczna	Wykład/Ćwiczenia	18	2
Pedagogika czasu wolnego	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	27	2
Nowe trendy w turystyce	Wykład/Ćwiczenia	27	3
Prawo w turystyce	Wykład	18	2
Psychologia społeczna	Wykład/Ćwiczenia	18	2
Ekonomia turystyki i rekreacji	Wykład/Ćwiczenia	36	3
Geografia gospodarcza	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	27	3
Obsługa ruchu turystycznego	Laboratorium	27	3
Regionalistyka	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	36	3
Zagospodarowanie	Wykład/Ćwiczenia/	18	2

turystyczne	Laboratorium		
Zarządzanie	Wykład/Ćwiczenia	27	3
Finanse przedsiębiorstw i rachunkowość	Wykład/Ćwiczenia	27	3
Hotelarstwo	Wykład/Ćwiczenia	27	3
Krajoznawstwo	Wykład/Ćwiczenia/ Terenowe	27	3
Podstawy marketingu	Wykład/Ćwiczenia	18	2
Prawo gospodarcze	Wykład	18	2
Socjologia turystyki	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	27	3
Warsztaty projektowania szlaków turystycznych	Ćwiczenia/ Laboratorium	27	2
Agroturystyka	Wykład/ Laboratorium	27	4
Kreowanie lokalnego produktu turystycznego	Laboratorium	9	1
Pilotaż i przewodnictwo turystyczne	Wykład/Ćwiczenia/ Terenowe	27	4
Rekreacja ruchowa	Ćwiczenia	27	4
Zarządzanie kadrami w turystyce	Wykład/Ćwiczenia/ Laboratorium	27	4
Seminarium dyplomowe	S	36	6
Przedmioty kształcenia specjalnościowego	W/Ć/L/S/T	132	15
Wstęp do wiedzy o sztuce/ Wstęp do wiedzy kulturze	Wykład /Ćwiczenia/ Laboratorium	36	4
Fakultet 1 1a. Fotografia przyrodnicza krajobrazowa/ 1b. Ekoturystyka/ 1c. Warsztaty przewodnictwa terenowego/ 1d. Użytkowanie zasobów turystycznych w parkach narodowych	Laboratorium	12	1
Fakultet 2 2a. Techniki negocjacji/ 2b. Andragogika/	Laboratorium	12	3

2c. Warsztaty komunikacji interpersonalnej/ 2d. Językowe warsztaty przewodnictwa turystycznego			
Fakultet 3 3a. Wstęp do analizy statystycznej/ 3b. Waloryzacja zasobów kulturowych regionu/ 3c. Transgraniczny produkt turystyczny/ 3d. Inwentaryzacja zasobów turystycznych/	Laboratorium	12	3
Fakultet 4 4a. Obsługa klientów w biurze podróży/ 4b. Planowanie i organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych/ 4c. Turystyka biznesowa/ 4d. Kultura kulinarna	Laboratorium	18	3
Fakultet 5 5a. Organizacja imprez trampingowych/ 5b. Programowanie profilaktyki zdrowotnej w turystyce, 5c. Wellness i SPA/ 5d. Systemy rezerwacyjne w turystyce	Laboratorium	18	3
Język obcy - język angielski/język francuski	Laboratorium	72	8
Razem:		1278	144

Tabela 5. Zajęcia lub grupy zajęć służące zdobywaniu przez studentów kompetencji inżynierskich / Zajęcia lub grupy zajęć przygotowujące studentów do wykonywania zawodu nauczyciela⁹

Nie dotyczy

⁹ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie, w przypadku, gdy absolwenci ocenianego kierunku uzyskują tytuł zawodowy inżyniera)magistra inżyniera lub w przypadku studiów uwzględniających przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela.

Tabela 6. Informacja o programach studiów/zajęciach lub grupach zajęć prowadzonych w językach obcych¹⁰

Nie dotyczy

---

¹⁰ Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie. Jeżeli wszystkie zajęcia prowadzone są w języku obcym należy w tabeli zamieścić jedynie taką informację.